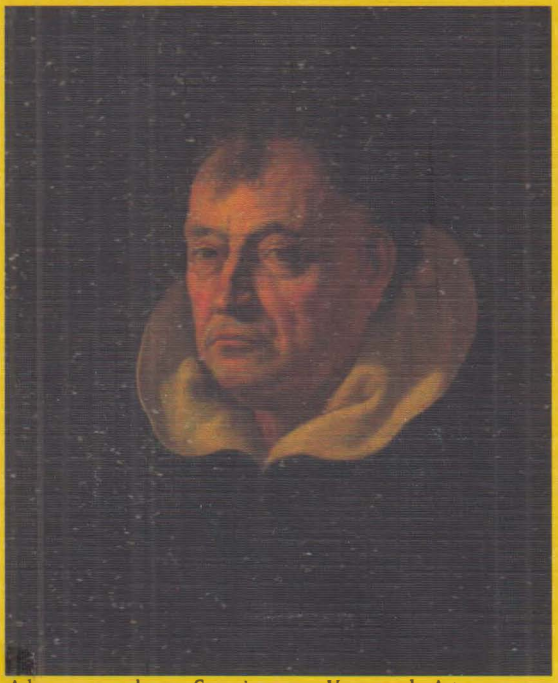
GÜNEŞ ÜLKESİ

Tommaso Campanella

Almancadan Çeviren: Veysel Atayman

AYRINTI

FELSEFE

2. BASIM

TOMMASO CAMPANELLA

(D. 1568 Napoli-Ö. 1639 Paris) İtalyan düşünür, ozan, yazar. 1583'te Dominiken tarikatına girdi. Skolastik Aristotelesçiliğe karşı çıkan Bernadino Telesio'nun düşüncelerine yakınlık duydu. 1589'da *Duyularla Açıklanan Felsefe*'yi yazdı; felsefenin temeli olarak empirik, deneysel alanın önemini vurguladı. Kilise öğretisine aykırı düşüncelere yer verdiği suçlamasıyla tutuklandı. Birkaç ay sonra serbest bırakılınca Padova'ya gidip orada ünlü fizikçi, düşünür Galileo ile tanıştı. Sonraki yıllarda *Galilei'nin Savunması* (1616) kitabında bu ünlü bilim insanının düşüncelerini savundu. Ancak Hıristiyanlık ile ilgili düşünceleri bir Yahudi'yle tartıştığı suçlamasıyla yeniden tutuklandı.

Pragmatizme ve siyasal reformlara ilgi duyan Campanella, günahkâr insanlığın evrensel bir Kilisenin egemenliğine dayalı dinî bir reformla kurtulacağını savundu ve bu düşüncelerine *Hıristiyan Monarşisi Üzerine* (1593) ve *Luthercilere, Kalvincilere ve Öteki Heretiklere Karşı Siyasal Söyleşi* (1595) kitaplarında yer verdi.

Bu ilk düşüncelerin yerini, toplumunu ve yoksulluğu tanıdıkça, gittikçe daha somut adımların alması üzerine, kendini ayaklanma kışkırtıcısı ve komplocu suçlamasıyla, o dönemde İtalya'ya hâkim İspanyolların engizisyon mahkemelerinin karşısında buldu.

27 yıllık hapis dönemi boyunca *Güneş Ülkesi*'nin yanı sıra, *Seçmeler* (1626), günümüze sadece birkaçı ulaşmış madrigaller, soneler, geleneksel aşk şiirleri ve metafiziksel konulu ilahiler yazdı. 1638'de yazdığı *Metafizik* kitabında, *Güneş Ülkesi*'nde karşımıza çıkardığı Güç, Bilgelik ve Sevgi ile bir kez daha karşılaşırız. 1613-1614 yılları arasında gene hapisteyken yazdığı İlahiyat adlı metinler 30 kitaplık bir inceleme oluşturdular.

1626'da serbest bırakılan Campanella, 1634'te Napoli'de İspanyollara karşı bir başka komplonun ortaya çıkartılması üzerine Fransa'ya kaçıp XIII. Louis'ye sığındı.

Ayrıntı: *1324*
Felsefe Dizisi: 23

Güneş Ülkesi
Tommaso Campanella

Kitabın Özgün Adı
Civitas Solis

Dizi Editörü
Güçlü Ateşoğlu

Almancadan Çeviren
Veysel Atayman

Yayıma Hazırlayan
Selin Aktuyun

Kapak Fotoğrafı
Fine Art Images / Heritage Images / Getty Images Turkey

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Kâni Kumanovalı

Baskı ve Cilt
Ali Laçin - Barış Matbaa-Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı/Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No: 46277

Birinci Basım: *2019*
İkinci Basım: *2021*

ISBN 978-605-314-393-2
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hocapaşa Mah. Dervişler Sok. Dirikoçlar İş Hanı
No: 1 Kat: 5 Sirkeci – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Güneş Ülkesi

Tommaso Campanella

FELSEFE DİZİSİ

Eleştirel Fragmanlar
Felsefi Aforizmalar
Friedrich Schlegel

Felsefi Masallar
Martin Cohen

Küçük İnsanlar, Büyük Sorular
Yarının ve Bugünün Büyükleri İçin 20 Felsefi Hikâye
Wolfram Eilenberger

Gölge Felsefe
Platon'un Mağarası ve Sinema
Nathan Andersen

Heidegger'in Nietzsche'si
Der. Sadık Erol Er – Volkan Ay

İktidarın Gözü
Michel Foucault

Özne ve İktidar
Michel Foucault

Clara
Doğanın Tin Dünyasıyla Bağlantısı Üzerine
Felsefi Bir Novella
Friedrich Wilhelm Joseph von Schelling

Hegel'in Felsefesine Eleştirel Bir Giriş
Ivan Soll

Doğa Tasarımı
R.G. Collingwood

Varoluşçuluk, Fenomenoloji, Ontoloji
Der. Güçlü Ateşoğlu

Fenomenoloji: İlk Temeller
Dan Zahavi

Büyük Kapatılma
Michel Foucault

Felsefe Sahnesi
Michel Foucault

Mektuplardaki Felsefe
Arendt - Jaspers - Heidegger
Yusuf Örnek

Eleştiri Nedir?
Kendilik Kültürü
Michel Foucault

Naturans I: Yeni Bir Ontolojiye Doğru
Çetin Balanuye

Entelektüelin Politik İşlevi
Michel Foucault

Dissensus
Politika ve Estetik Üzerine
Jacques Rancière

Olumsuzlamalar
Eleştirel Teori Denemeleri
Herbert Marcuse

Hegel'in Diyalektiği
Hans-Georg Gadamer

Delilik Gemisi
Ali Akay

Yasanın Gözü
Bir Metaforun Tarihi
Michael Stolleis

Alacakaranlıkta Hegel'i Düşünmek
Eleştiri, Özgürlük, Toplumsal Ontoloji
Der. Kurtul Gülenç, Özgür Emrah Gürel

Söylem ve Hakikat
Michel Foucault

Umudun Mahremleştirilmesi
Ernst Bloch ve Ütopyanın Geleceği
Der. Peter Thompson – Slavoj Žižek

Karl Marx
Felsefe ve Devrim
Shlomo Avineri

Zamansal Macera
Hadisevi Hermeneutiği Tanıtan Üç Makale
Claude Romano

Güneş Ülkesi

Tommaso Campanella

Önsöz

"ÜTOPYA" KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ

Öteki iki klasik "ütopya"* metninin yanı sıra, bunlara kaynaklık etmiş felsefi ya da edebi öncülerle bunlardan sonra gelen ve bu bağlamda incelenebilen metinler de, hemen hemen istisnasız olarak karşımıza bir "ada"yı ya da "bir yerlerde" var olan nispeten tecrit edilmiş kapalı bir toplumu; devleti, kenti ya da cemaati çıkarırlar. *Gulliver*'in (Jonathan Swift) Lilliput, Brobdingang, Laputa, Houyhnmeler ülkesi, olayların ayrı bölümlere ayrılmasına imkân veren adaların adıdır örneğin; Robinson Crusoe'nun adası da, ilk büyük "robinsonad" örneği sayılan *The Isle of Pines* (*Pines Adaları*, H. Neville; 1668) adlı öykünün adasına çok yakın düşer.

Bunları ve benzeri metinleri tanıyan okur, her üç "ütopya" kitabını okuduktan sonra, "ütopyalar"ın türünü belirlemeye kalkınca anlaşılır bir güçlükle karşılaşacaktır: "Ütopyalar" bu sınıflandırıcı başlığı, söz konusu metinlerin biçiminden çok içeriklerini tanımlar gibi görünen "ütopya" kavramına borçlu oldukları için, mitolojiden fantastik edebiyata, serüven edebiyatından bilim-kurguyu, hatta belki John Lennon'un ünlü *Imagine* şarkısına kadar, kültür ve düşünce tarihi içinde sayısız "ütopyacı" ürün bulmak mümkündür.

* Thomas More, *Ütopya*; Francis Bacon, *Yeni Atlantis*. (ç.n.)

Güneş Ülkesi'nin (ya da *Güneş Devleti*'nin) özeline geçmeden önce, genel olarak "ütopyalar"ın içerik ve biçim özelliklerine, günümüze kadar uzanan tarihçesine kısaca değinerek, bütünsel bir bakış oluşturmayı deneyebiliriz; bu değinme bize, içerikle biçim öğeleri arasındaki sıkı bağı da gösterecektir; çünkü olumlu ya da olumsuz, pozitif ya da negatif bir "şimdi" ya da "gelecek" tasarımı (daha çok *zamansız, zaman dışı* bir tasarım) olan "ütopyalar," hemen hemen istisnasız bir "ada"da ya da denizaşırı, ada benzeri bir mıntıkada (Güneş kenti gibi) "bizleri beklemekte"dirler.

Bu "ada"nın ya da benzeri bölgenin değişikliğe, her türlü *dış etkiye kapalı* olması onun en belirleyici özelliğidir. Bu dışa kapalılık o adada ya da bölgede *zaman*ı da durdurmuş gibidir; okur kendini istediği kadar zorlasın, orada olup bitenin tarihsel kesitini belirlemekte güçlük çekecektir. Klasik ütopya kuralı gibi bir şeydir bu; düşünür kendi güncelinden kişilere, olay ve durumlara atıf yaparken, "papa", "kral" gibi genellemeler kullanır; ütopyacı tasarımında, mitolojik ve tarihsel simaların adları yer alır; ama bunlar da işlevleri ve rolleriyle öne çıktıkları için, zamanı, tarihi kılı kırk yararak belirleyici olma özelliği taşımazlar. 18. yüzyıldan itibarense, ütopyalar az çok uzak bir geleceğe yansıtılırlar. "Ütopyalar"da kesin zaman belirlenimleri, elbette "ütopya"yı ütopya yapan temel özelliğin yitmesi anlamına gelir.

Ütopyacı anlatının bir başka özelliği de, yazarının okura kuşbakışı, her şeyin belirlenebileceği, gerekli ayrıntıların rahatlıkla öne çıkartılabileceği bir bütünlük sunmasıdır. Ütopya yazarı, adasının üzerinde uçarken sadece kenti, binaları, tapınakları, bilim üretim kurumlarını görmekle kalmaz, olaylar, süreçler de yelpazeler gibi açılır onların önünde. Uçarken büyüteçle bakar o altındaki dünyaya. Bütünden kopmuş bir tür "yapı" vardır aşağıda ya da "sistem." Her yapı ya da sistem ilişkisinde olduğu gibi, zamanın durması, yapısalcılığın bir terimiyle söyleyecek

olursak, senkronik, yani eşzamanlı bir inceleme yöntemine fırsat vermiştir. Öyleyse "ütopyalar"ın bir başka özelliği de, artzamanlı bir sunumdan çok, *eşzamanlı*, *yapısal bir inceleme* ya da anlatı olmalarıdır. Ütopyanın anlatım tekniğine giren bir önemli özellik de, anlatıcının "o bilgileri" bir başkasından almış olduğunu açıkça ya da örtük ima etmesidir.

Ütopyaların en belirgin özelliği, toplum tasarımlarının hep "aklın" kılavuzluğunda şekillenmesidir. "Mutluluğun, duyguların, ancak aklın (*Yeni Atlantis*'te bilimin) kurduğu düzenin içinde gerçekleşebileceğine duyulan sarsılmaz inanç, hemen her üç ütopyada da, toplumu ve insanları aklın araçları düzlemine indirger."

Ütopyaların yapısal özelliklerinden belli başlılarına değindikten sonra, bu özellikleri de değerlendirerek "tarihsel" bir "kuşbakışı" açıklama yapmayı deneyebiliriz.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ÜTOPYACI DÜŞÜNCENİN EVRİMİ

"Utopie, utopia" Yunanca hiçbir yerde olmayan yurt anlamına gelen bir sözcük. Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, hem felsefi hem de edebi bir tür. İdeal bir toplumsal duruma yönelik bu metinler, genellikle içinde yaşanılan, mevcut toplumsal ilişkilere yönelik eleştirel bir bakış ve karşı tarasımlar anlamını hak ediyorlar. Antik dönemde ilk ütopyalar (Ksenephon, *Kriupaideia*; Platon, *Politeia/Devlet*) ortaya çıktıktan sonra özellikle Thomas More'un *Ütopya* (*Utopia*, 1516) metni, kendisinden sonraki felsefe ve edebiyatı tayin edici bir biçimde etkilemiştir. 19. yüzyıldan itibaren ütopya kavramı, yukarıda belirttiğimiz özellikleri taşıyan yazınsal metinlerin de sınıflandırılmasında kullanılmaya başlanır.

Ütopyacı düşüncenin temeli Avrupa'da, Platon ile başlayan ve Rönesans'tan itibaren laikleşen toplumsal eleştiri geleneğine dayanır. Özellikle Avrupa Aydınlanma hare-

ketinde (16.-18. yüzyıllar) söz konusu laik eleştirel bilinç, "yenilenmiş bir politik toplum tasarımına ve düşüncelerin ifadesine yönelik rasyonel bir göstergeler dili arayışı"na destek verir.

Ütopyacı düşüncenin en eski örneklerinde, insanı evrensel bir mutluluk içinde gören ve büyük dinlerin "cennet" tasarımlarına yansımış olan "Altın Çağ" özlemi yatar. Hesiodos'un (İÖ 8. yüzyıl) dizelerinde bu çağ, insanların meşakkatlerden, acılardan, kötü yaşlılıktan "uzak yaşadıkları" bir çağdır. Platon'un ada-ülkesi Atlantis ise, Atlantik Okyanusu'ndaki dev bir masal ülkesini andırır. Platon'un *Timaeus* diyaloğunda Mısırlı din adamları bu adayı Solon'a anlatırlar. Atlantis, *Kritias* diyaloğunda da karşımıza çıkar. Toprağın yılda iki kez ürün verdiği, bolluğun ülkesi Atlantis, merkezden dışa doğru üç sıra kanalla ve en dışta yüksek bir duvarla "dış dünya"ya kapanmıştır. Bu ülkenin insanları öteki insanlardan farklı olarak Tanrısal bir öz taşırlar. Yeniçağda More ve Campanella'yı etkileyen bir ilk kaynaksa Iambulos'un *Güneş Adaları*'dır. Herkesin mutluluktan, bolluktan ve hayat zevklerinden eşit pay aldığı bu ekvator adasında güneş her yere eşit dağılır, adaları çevreleyen su bile tatlıdır orada. Rönesans'tan ve Avrupa Aydınlanma hareketinden önce, antik çağın bu ideal karşı toplum ya da ülke tasarımları, Hıristiyanlığın hâkim olduğu ortaçağda, "cennet"in bulunduğu yer olma özelliğine bürünürler. "Fortunatae Insulae" (Bahtlıların Adaları) adıyla ortaçağ bilincine yer eden bu adalar, gerçeklikle fantastik olanın sınırını zorlayıp durmuş, dahası birçok ortaçağ haritasında kendilerine "yer bulmuşlardır." Değerli hocam Akşit Göktürk'ün *Ada* kitabından (Adam Yay., 1982, s. 21), ortaçağda bu adaların iyice ciddiye alındığını, oralara seferler bile düzenlendiğini öğreniyoruz. "Keltik mitologya(sın)daki cennet adaları da 'Fortunatae Insulae' adaları gibi... Tanrısal eteri andıran bir suda, gerçekle gerçek dışı arasında yüzerler. Bu benzerlik, Hıristi-

yanlığın, soyut niteliği çok daha ağır basan kendi cennet öğretisini, halk mitologyasının mutlu ada konusundaki renkli gelenekleriyle allayıp pullayarak daha geniş kitlelere kayma çabalarına yol açar. Bunun en başarılı örneği, *Aziz Brendan'ın Yolculuğu*'dur... Aziz Brendan'ın cennet adasını, koyu bir karanlık, dıştan kalın bir duvar gibi örter, ama o karanlık örtü içinde, Tanrısal bir ışığın aydınlığı dört bir yanı kaplar. Sürekli gündüzdür, içeride gece diye bir şey yoktur; yerlerde değerli taşlar, bir ovayı alabildiğine dolduran elma ağaçları, yemyeşil düzlükler, eşsiz güzellikle çiçekler vardır... Burada cennet adasının dışa kapalılığı özellikle ağır basar... Burada cennetin dünyadan böyle kesinlikle ayrılması, Hıristiyanlıktaki cennet kavramının ölümden sonraki bir öte dünya ile ilgili oluşundan doğar... Açıkça gördüğümüz gibi, Hıristiyanlığın etkisiyle Batı'da Atlantik açıklarında düşünülmüş (ütopyacı [ben ekledim]) adaların hepsi ölümün gölgesini taşırlar" (s. 23).

Bu karanlık dünyadan More'un *Ütopya*'sına uzanagelen dönem aralığına sığmış öteki benzer eserler de, "Hıristiyanlığın ortak cennet kavramının uçuk birer gölgesi olmaktan kurtulamazlar... bu cennet insanın diri diri gömüleceği altın bir mezarı andırır" (s. 25).

Thomas More'un *Ütopya*, Bacon'ın *Yeni Atlantis* metinlerinin üzerinde daha fazla durmayıp sadece Tomasso Campanella'nın *Güneş Devleti/Güneş Ülkesi* ütopyasına biraz kapsamlı değinmeyi öngördük. Ancak daha önce, ütopyacı edebiyatın ya da felsefenin günümüze kadar uzanan örneklerine kısaca göz atmak istiyoruz.

"Robinsonad" denen ve bir bakıma ütopyayı tamamlayıcı anlatı türünde, bir bakıma yapay bir zorlamayla dünyanın geri kalanından yalıtılmış olan roman kahramanı, kendi yeteneklerini, beceri ve sosyal birikimlerini tek başına geliştirmek durumunda kalır (Robinson Crusoe). Oysa "ütopya"da, yukarıda da başka bir bağlamda değindiğimiz gibi, bireyin mutluluğu, rasyonel düzenlenmiş kolektif

bir toplum tasarımı (ya da hayali) içinde kendiliğinden gerçekleşmek durumundadır. Bu yönden bakıldığında ütopya metinlerini ikiye ayırmak mümkündür: Bir yanda *fantastik-masalsı* yanı iyice ağır basan, hayale geniş bir alan bırakan toplum tasarımları [Cyrano de Bergerac, *Histoire cornique des etats et empires du soleil* (*Güneş Devletinin ve İmparatorluğunun Gülünç Tarihi)*, 1662], öte yanda belirsiz olan gerçekliğe yakın ve inandırıcı bir anlatımla betimlemeye çalışan örnekler.

Ütopyaların mekânları, bir yandan dış dünyadan yalıtılmış oldukları kadar, açıklayageldiğimiz gibi, belli bir coğrafi bölgede de olsa (Atlantik gibi) gerçekte var olmayan adalar ya da ülkelerdir. Tomasso Campanella'nın ütopyacı devleti ise Güney Denizi'nde bir yerdedir. Ütopyalar kimileyin Ay'a ve öteki gezegenlere de taşarlar (Cyrano de Bergerac, *L'autre monde ou les etats et empires de la lune*, 1648/9), Grimmelshausen, *Der Fliegende Wandersmann zum Mond* (*Ay'a Uçan Gezgin*, 1659), Fatouville, *Arlequin Empereur de la lune*, (1684), H.G. Wells, *The War of the World* (*Dünyalar Savaşı*, 1881), *The First Man in the Moon* (*Ay'daki İlk Adam*, 1901).

17. ve 18. yüzyılın akılcı ütopyacıları, ütopyalarında, basit, süslülükten uzak, iletişim amacına uygun düşen, kuralları iyice belli örnek bir dilin arayışına da girişmişlerdir (Tyssot de Patot, *Le voyages et aventures de Jacques Masse* (*J. Masse'ın Gezileri ve Serüvenleri*), F.L. zu Stolberg, *Die Insel* (*Ada*, 1788).

"Ütopya"lar özellikle toplumsal altüst oluşların ya da dönüşümlerin arifesinde gerek din alanında gerekse de devletin ve politik kurum ve organizasyonların değerlendirilmesinde rasyonel eleştirinin aracı olurlar. Monarşi, demokrasi ve anarşi arasında gidip gelen bu eleştiri ve değerlendirmenin yanı sıra, Campanella'nın ortaklaşacı toplum tasarımı, Morelly, Fontenell, Retif de Bretonne'u etkilemiş, ütopyacı sosyalistlerin romanları üzerinden

Ch. Foruier (*Le nouveau monde industriel ou societaire*, 1829) ve E. Cabet'den sonra (*Voyage en Icarie*, 1842) 19. yüzyıldan 20. yüzyıla geçerken H.G. Wells'in *When the Sleeper Wakes* (1899), *A Modern Utopia* (1905), *Men like Gods* (1923) romanlarına yansımıştır.

ÜTOPYA-BİLİM-TEKNOLOJİ

Ütopyalar başlangıçtan itibaren bilimsel teknolojik gelişmenin akla gelebilecek sonuçları ile spekülasyon yapıp durur. Ütopyacı roman bu yanıyla bilim-kurgunun temelini oluşturur. Jules Verne'in romanları ütopya, fantezi ve bilim-kurgu arasındaki yakınlığa klasik birer örnektirler. 20. yüzyılın bilimsel-teknolojik devrimleriyle birlikte ütopyacı roman da bir dönüşüm yaşar. "Ütopya" içindeki o geleneksel anlam uyumlu, adil bir toplum kurma ideali, teknolojik bir uzmanlar yönetimine doğru evrilirken, bilge yöneticiler ütopyası, yerini teknokrasi ideolojisine bırakır. Avrupa'da Birinci Dünya Savaşı'ndan önce ve sonra iyice belirginleşen emperyalist gelişmelerle birlikte, yaşanan dönemin olumsuz deneyimlerinden etkilenen karamsar bir ütopya geleneği ortaya çıkmıştır. *Negatif ütopya* da denen bu gelişmede, gelecek artık umutların, beklentilerin yansıtılabileceği daha iyi bir "yarın"ı temsil etmez. Yüzyılın sorunlarını belirleyen dinamikleri ve eğilimleri kavramadaki yetersizlikleri bir yana, anti-ütopya romanlar, iktidar ve yönetim gücünün teknokraside ve başına buyruklaşmış, katılaşmış bir bürokratik yönetimde toplandığı bir gelecek toplumuna karşı insanı uyarıp dururlar. A. Huxley'nin *Brave New World* (*Cesur Yeni Dünya*, 1932) ve *Ape and Essence* (1948), G. Orwell'in *Animal Farm* (*Hayvan Çiftliği*, 1945) ve *1984* romanları totaliter, merkezî denetimli toplumsal bir sisteme yönelik eleştiriye örnektirler.

GÜNEŞ ÜLKESİNE GİDEN ÇİLE YOLU

Campanella'nın yaşadığı dönem, (1560-1639), Katolik dünyanın sarsıntılar geçirdiği, Avrupa'nın Hegel'in modernitenin başlangıcı saydığı 16. yüzyılın eşiğinde, büyük "Aydınlanma" hareketine var olan her şeyin "aklın yargıç sandalyesi önünde" meşruiyetini kanıtlamaya hazırlandığı dönemdir. Hıristiyan dünyası, heretik denen, Kilisenin resmî dogmatik ilke ve görüşlerine aykırı akımlarla baş etmek için daha 14. yüzyılda (İspanya'da) kurulmuş engizisyonun acımasız çarklarını işletip durmaktadır. On beş yaşındayken Dominiken Manastırı'na giren Campanella, orada Aziz Augustinus'un *Summa Theologica*'sıyla birlikte ne bulursa okuduktan sonra kendini felsefeye veriyor, ardından manastırları arkasında bırakıp kendi ülkesi İtalya'yı dolaşıyor, birçok tarihçi ve düşünürle tanışıyor.

Campanella, Machiavelli'nin, döneminin prensine armağan ettiği *Principie* (*Prens*, *Hükümdar*) metnindeki uyarıları aradan geçen seksen küsur yıl içinde İtalyan yöneticilerinin "hiç dikkate almamış oldukları"nı düşündürebilecek bir durumla karşı karşıyadır. *Prens*'te Machiavelli, İtalya'nın krallıklara ve Kilise devletine bölünmüşlüğünü aşmanın sayısız yolunu gösterip yöneticinin önündeki ahlaki engelleri bile kaldırmaya çalışmıştı. Oysa şimdi, *Prens*'in yasaklara, engellere rağmen okuruna ulaşmasından (1515/6) yaklaşık seksen yıl sonra İtalya tam tersi bir yola sürüklenip İspanya'nın sömürgesi haline gelmiştir. Özellikle Calabria bölgesi din adamlarının sömürüsü ve engizisyonun baskısı altında inlemektedir. Kültür ve bilgi merkezleri, akademiler kapanmış, geriye bir tek manastırlar kalmıştır.

Tarihçiler bu koşullar altında Campanella'nın İspanyollara karşı yurtsever bir ayaklanma örgütlediğini yazıyorlar. (Pietro Giannone, *Napoli Tarihi*). Bu kaynak 300'e yakın rahibin bu ayaklanmaya katıldığını belirtiyor. Kralın paralı askerlerinin yoksulların kanını akıtmasına, onları

soyup soğana çevirmesine karşı Napoli halkı birleşmeye çağrılıyor. Vedat Günyol, Campanella çevirisine yazdığı "Önsöz"de, bir Osmanlı donanmasının da ayaklanmayı desteklemek üzere yardım vaat ettiğini belirtiyor. Ne var ki ayaklanma eyleme tam dökülmeden kayıkla bir Osmanlı gemisine ulaşmayı amaçlayan Campanella yakalanıp engizisyon "cehennem"ine atılıyor. İşkence, 27 yıllık tutukluluk dönemi. Campanella *Güneş Ülkesi*'nin bir yerinde büyük bir filozofun katlandığı işkencelerden, ağzından tek kelime olsun alınamayışından söz eder. (Campanella'nın çağdaşı bir yazar, otuz beş saatlik işkence sonunda düşünürün kabalarında bütün damarların açılmış olduğunu belirtir). Sık sık hapishaneye girip çıkan, yedi kez tüyler ürpertici işkenceden geçirilen, sonunda altı ay ölümcül bir hastalıkla mücadele eden ve bir çukura atılan Campanella, 27 yıl süren hapis hayatına rağmen, o işkencecilerden, bütün o papa ve krallardan çok daha uzun yaşayacaktı. Bugün Campanella "Güneş Ülkesi"nin o her yana eşit yayılan sıcaklığı; özel mülkiyete, kişisel sahiplenmelere yer vermeyen insancıl ve kardeşlik ortamı içinde, ütopyacı bir ülkede "yaşamakta"dır. Görülen o ki, ideallerinin çoğu hâlâ gerçekleşmeyi beklemektedir; demek ki bizden de uzun yaşamaya adaydır.

METAFIZIKUS'UN, GÜCÜN, BİLGELİĞİN VE SEVGİNİN İKTİDARI

"Güneş Ülkesi," bu ülkeyi temsil eden "Kent" ya da onun siyasal tanımı olan "Güneş Devleti," yukarıda açıkladığımız gibi, bir adada değil de, Güney Denizi'nde bir yerdedir. Ne var ki, yalıtılmışlığına bakarak onu da bir tür ada olarak kabul edebiliriz. Ayağının tozuyla uğradığı Hospitalario'ya (Büyük Hoca ya da Ustaya) gördüklerini anlatan Cenovalı kaptanın heyecanlı ve duygusal üslubu, yaşadıklarının taptaze ve gerçek olaylar oldukları izlenimini güçlendirir okurda.

Devlet hiyerarşik bir yönetim sahiptir. En üstteki *Metafizikus* (ya da Hoh) öteki üç yöneticisi Güç/Kudret, Sevgi ve Bilgelik ile Güneş toplumunu yönetir. Veraset yoluyla geçen bir yönetim olmamakla birlikte, bir tür din adamları yönetimidir bu. Platon'un aristokratlardan oluşan monarşik yönetiminden, More'un, ömür boyu başkanlık eden bir devlet başkanının yönetimindeki monarşisinden farklı olarak rahiplerin yönetimindeki bir hierokrasi bulunmaktadır karşımızda.

Metni okurken Güneş Kenti'nin mimarisini gözümüzde ve kafamızda canlandırmakta güçlük çekebiliriz; metnin Avrupa dillerindeki örnekleri de bu sorunu çeviride aşmamıza pek yardımcı olmadı; ama özetle Campanella "Güneş Ülkesi"nde mimariyle eğitimin ve hayatın tuhaf bir şekilde birbirine uyumlandığı alabildiğine modern, işlevsel bir mimari anlayışı çıkartır karşımıza: İlk bakışta güvenlik gerekçeleriyle sıkı tahkim edilmiş, bir tepeye doğru peş peşe yükselen ve aralarında yaklaşık yetmişer adımlık düzlükler bulunan yedi çember oluşturan bu kentin duvarları, tam bir kütüphane ya da sanat müzesi gibi değerlendirilmiştir. Her bir duvarın iç ve dış yüzleri tarihten biyolojiye, teknikten matematiğe, mümkün olabilecek her bilgiyi görsel ve sembolik yollardan temsil eder ya da sergilerler.

İyi kötü herkesin küçük yaştan itibaren öğrenim sürecine girmesini sağlayan bu yöntem ya da yol, eğitimin öteki adımlarıyla birleşir. Antik Yunan eğitim düzeninden izler taşıyan bu eğitim anlayışında, aynı zamanda savaşçı, asker bir toplum olan Güneş Devleti toplumunun, bedensel eğitime en az zihinsel eğitim kadar önem verdiğini görürüz.

Özel mülkiyeti bencilliğin nedeni, bencilliği de özel mülkiyetin nedeni olarak gören Campanella, (bu ilginç sebep-sonuç ilişkisinde) özel mülkiyete eşi, aileyi de dahil edip, çocuğumuza miras bırakmak için birer soyguncuya, açgözlü hayduta döndüğümüzü söyler. Sahip olma hırsıyla

bencillik arasındaki ilişkide, her iki yanın da birbirini körüklediği düşüncesini savunur gibi görünen Campanella, insanın doğuştan bencil, kötü ya da hırslı olduğu yolundaki birçok görüşe katılmayıp, "toplumsal varlığı" ve onu belirleyen koşulları öne çıkartmakla, sosyalist düşüncelerin de vazgeçilmez temelini ortaya atmış olmaktadır. Toplumsal fayda anlayışı, kolektif yaşam, bencilliği ortadan kaldırmaya yeter onun anlayışında.

Ortaklaşacı bir toplumun kaba da olsa bir modelini çizen Campanella'nın kafasının en karıştığı nokta "kadının tek bir erkeğe bağlı olmaması" durumudur. Güneş Devleti yurttaşının "şimdilik" bir zaafı olarak belirttiği bu ortaklık anlayışını dinî ve felsefi otoriteler ağzından eleştirir gibi görünse de, sanki doğru olanın bu olduğunu bize sezdirmektedir. Daha önce Platon *Politeia*'da (*Devlet*) toplumda kaynaşma yaratması bakımından kadınların ve çocukların ortak olmasını savunmuştu. Evlenmelerini zararlı gördüğü yöneticilerle sınırlı tuttuğu bu talep Campanella'da genele yayılır.

Kimi İskit kabilelerinde var olduğunu Yunan tarihçilerinin yazdığı bu tür bir ortaklığın, orada da ortak kan bağının toplumu kaynaştırması kaygısından kaynaklandığını öğreniyoruz.

Campanella, kadının ortaklığı anlayışından da öteye geçerek, sağlıklı, iyi bir soy oluşturmak için eşleştirmelerin "tepeden" yapılmasını, kimin kime uygun olduğunun önceden belirlenmesini ister.

Özel mülkiyetin bulunmayışı bencilliği yok ederken, kadın ortaklığı kan bağlarını güçlendirecek, eğitim ve bilginin yanı sıra erdemlilik de toplumsal birlikteliği güçlendirecek, tahrikler ve haksızlıklar dışında kimseye saldırmayan Güneş Devleti orduları, çok iyi yetişmiş, kadınlarla ve çocuklarla destekli ordularıyla güvenliği kesin sağlayacaklardır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Campanella'nın toplumunda, enikonu düzenlenmiş, ilkeleri ayrıntılarıyla

belirlenmiş böyle bir toplumda, hayatın amacı, anlamı, yaşama sevinci ya da en geniş tanımıyla mutluluk, özgürlük yitimiyle doğru orantılı bir olgu olarak çıkar karşımıza.

Güneş Devleti'nin önemli bir stratejisiyse, sözünü edegeldiğimiz "kapalılık" ve tecrit durumunu aşmak için, sık sık dünyanın dört bir yanına araştırmacı ve elçi yollamaktır. Campanella, kendi içine kapalı, iletişimi kesik bir toplumun içten dışa gelişmesinin, bilgide yol almasının imkânsızlığını çok iyi sezmiş gibidir. Bu düşüncesinde, Rönesans'ın köklerinde Doğu kültürünün etkilerini yakalamış olmasının, barutun, kitap basımının icadında Çin'in oynadığı rolü bilmesinin etkisi olabilir. Herkesin birkaç dil bildiği bu toplumda, başka toplumların örfleri, âdetleri, gelenekleri de süzgeçten geçirilir.

Copernicus'tan beri astronominin yaşadığı büyük gelişmenin bilimsel adımlarını astroloji (yıldız falı bilimi) ile kaynaştırmaya çalışan Campanella, Papa V. Paulus, VII. Urbanus, Bacon ve Richelieu vb gibi, 1600'lü yıllarda bile net bilimsel adımlar atmanın pek kolay olmadığını gösteriyor bize. Onun politikaya yansıyan en zayıf noktası da bu: Machiavelli, halkı yöneticilerin iradelerine destek verecek bir araç gibi görüyordu; o da, devrimlerin, değişimlerin dinamiği olarak somut, elle tutulur kitlesel güçlerin yerine kaderleri belirleyen ve elverişli durumlar yaratan burçları, yıldızları öne çıkartıp durur. Nitekim yıldızlardaki birtakım belirtilere bakıp yeryüzünde, özellikle de Napoli Krallığı'nda devrimler olacağını söyleyip bunu birçok manastır rahibine benimseten Campanella'nın trajedisi de, halkın gücünden önce, hurafeyi, batıl inancı ciddiye alıp yolunu ona göre çizmesinde yatıyor gibi.

Veysel Atayman
Mayıs 2004, İstanbul

Güneş Ülkesi

KONUŞMAYA KATILAN KİŞİLER
CENOVALI KAPTAN
HOSPİTALİTLER'İN BÜYÜK USTASI:

(*Latince hospitalit, ortaçağda, kutsal topraklarda hastalanan hacılara bakmayı amaçlayan bir dayanışma kurumunun üyelerine verilen addır.*
10. yüzyılda Kudüs'te Aziz Jean'ın himayesinde her mezhepten hacı ve hastaya bakan bu din adamları topluluğu, Haçlıların 1099'da Kudüs'e girişleri sırasında, rahip Gerard yönetiminde bir tarikat kurmuşlardı. Saint-Jean hayırseverleri ya da Saint-Jean hastanesi rahipleri tarafından kurulan bu dayanışma kurumu; zamanla hayırseverliğe bağlı bir milis oluşturmaya kalkınca, Saint-Jean Şövalyeleri'nin temeli atılmış oldu. Saint-Jean Şövalyeleri, Latin Krallığı'nı korumak için savaşmışlardı. Selahattin'in istilası üzerine önce Akka'ya, ardından Kıbrıs'a sığınan tarikat, sonunda Rodos'a çekildi ve orada Rodos Şövalyeleri örgütünü oluşturdu.)

Hospitalario: Haydi, lütfen, son gemi yolculuğun sırasında başından geçenlerin hepsini anlat bana!

Cenovalı: Zaten sana daha önce dünyayı gemiyle nasıl dolaştığımı ve sonunda Toprabana'ya geldiğimde nasıl karaya çıkmak zorunda kaldığımı, ardından, yerlilerden korktuğum için bir ormana saklandığımı; bir süre sonra, doğrudan ekvatorun altına düşen büyük bir düzlüğe ulaşmak için ormanı terk ettiğimi ayrıntılarıyla anlatmıştım.

Hospitalario: Peki orada başına neler geldi?

Cenovalı: Her şeyden önce, birçoğu bizim dilimizi konuşan silahlı erkek ve kadın güruhunun içinde buldum kendimi. Beni dosdoğru Güneş Kent'e götürdüler.

Hospitalario: Bu devletin nasıl yapılanmış olduğunu ve nasıl yönetildiğini dinlemek isterim!

Cenovalı: Göz alabildiğine uzanan düzlüğün ortasında, kentin büyük bir bölümünün kat kat yerleştiği ihtişamlı bir tepe yükseliyor. Kenti oluşturan çok sayıdaki çember, dağın eteklerinden açılarak uzak mesafelere yayılıyor; öyle ki kentin çapı iki mili buluyor, çevresi ise yedi milden daha büyük. Ayrıca bir tepenin etrafına yayıldığı için, bu konumuyla, düzlükte kurulmuş olsa kaplayacağından çok daha fazla yer kaplıyor.

Kent, her biri adını yedi ayrı gezegenden alan yedi büyük çembere bölünmüş. Birinden ötekine, dört yöne bakan dört yoldan ve dört kapıdan ulaşılıyor. Bu kent öyle

inşa edilmiş ki, birileri birinci çemberin içinde kalan alanı istila edecek olsa, ikincisini ele geçirmek için iki katı çaba; üçüncüyü ele geçirmek için ondan daha çok çaba sarf etmek zorunda kalacaktır; dolayısıyla da (istilayı yaymak için) gittikçe daha çok uğraşmak, çabaları artırmak gerekecektir; demek ki kenti yedi kez ele geçirmeden bütün Güneş Kent'e hâkim olmak mümkün değildir. Ne var ki ben, daha ilk çember bölümünün bile ele geçirilemeyeceği görüşündeyim; çünkü burası geniş toprak duvarlarla çevrilmiş, kuleler, hendekler ve mancınıklar gibi her türlü savunma aracıyla desteklenip sağlamlaştırılmıştır.

Demirle kaplanmış ve yukarıya çekilip tekrar indirilebilecek şekilde yapılmış ve menteşeleri, güçlü çerçeve kalaslarının olukları içinde çok mükemmel hareket ettiği için tam bir güvenilirlikle kapanabilen kuzey kapısından girdiğimde birinci duvarı ikincisinden ayıran yetmiş adımlık düz bir alan gözüme ilişti. Buradan insanın gözüne, ikinci duvar boyunca uzanan, bitişik ve tek bir heybetli yapı öbeği izlenimi veren muhteşem konaklar çarpıyordu. Konakların yarı yüksekliğinde, bütün bir çember boyunca, –sütunlu avlulardaki ya da manastırlardaki gibi bir alanı çevreleyen– altlara doğru genişleyen zarif sütunların üstünde yer alan, üzerleri dolaşmaya elverişli kemerleri uzanıp gitmektedir.

Alttaki konakların girişleri sadece duvarların içbükey kısımlarındadır; en alt kattaki odalar hemzemindir; onlara doğrudan doğruya merdivensiz girilir; üstteki katlara, içerideki gezi çatılarına götüren mermer merdivenlerden çıkılır. Bu çatılardan tekrar üstteki harika katlara ulaşılır. Bu katlar ışığı duvarların hem iç hem de dış kısımlarında bulunan süslerle zarifleştirilmiş pencerelerden almaktadırlar. Dışbükey ya da başka bir ifadeyle kalınlığı dışa dönük veya öne taşmış duvarlar 8 karış, iç tarafta kalan içbükey bölümün kalınlığıysa sadece 3 karış; ikisi arasındaki duvarsa sadece bir karıştır.

Bu ilk düzlükten geçince birincisinden aşağı yukarı üç adım daha dar olan ikinci çemberin düzlüğüne ulaşılır. Buradan ikinci çemberin, altı ve üstü birbirinin aynı galerilerle süslü birinci duvarı göze çarpar ve daha içlere gidildiğinde karşına oradaki konakları çevreleyen ikinci bir duvar daha çıkar. Alttaysa sütunların taşıdığı çıkıntılar ve sütunlu koridorlar bulunmaktadırlar. Ancak yukarıda, daha üstteki evlerin çıkışlarının bulunduğu yerlerdeyse birbirinden güzel yağlıboya resimler göze çarpar.

Böyle birbirine benzeyen dairesel galerilerden ve aralarında konakların yer aldığı ve üzerlerinde gezinilebilen damlarla dışa doğru süslenmiş çifte duvarlardan hep düz ilerleyerek en tepedeki son kent çemberine ulaşılmaktadır. Ama içe ve dışa doğru kavis yapan duvarların kapılarından girerek tepeye varmak isterseniz, bu durumda merdivenleri tırmanmak zorunda kalırsınız; ne var ki merdivenler alabildiğine eğik ve basamaklar arasındaki yükseklik dikkat çekmeyecek kadar az olduğundan merdiven çıktığınızı bile anlamazsınız.

Tepenin doruğundaysa, ortasında harika bir sanat esir olan bir yapının, daha doğrusu bir tapınağın yer aldığı geniş bir düzlük bulunmaktadır.

Hospitalario: Devam et, devam et, ne olursun!

Cenovalı: Tapınağın biçimi yusyuvarlaktır ve ayrıca duvarların değil de, tapınağı çepeçevre saran güçlü, zarif sütunların üzerinde durur. Aynı zamanda tapınağın merkezini oluşturan çatının ortasındaki, büyükçe kubbenin üzerinde, ondan daha küçük olan ikinci bir kubbe bulunmaktadır; gene bu kubbenin ortasında, doğrudan –tapınağın tam merkezinde yer alan ve çevresi üç yüz elli adımı geçen– sunağa bakan bir gözetleme deliği vardır. Sütun başlıklarının dış taraflarında bu sütunlara binmiş ve yaklaşık sekiz adım öne çıkmış, alta doğru kalınlaşan, üç adım yüksekliğinde bir duvara dayanan kemerler uzanmaktadır. Böylece hem tapınağın sütunları hem de

dış kemerleri taşıyan sütunların arasında kalan alanlara, harika taşlarla kaplı alçak bir galeri oluştururlar. Alçak duvarın iç tarafı sayısız kapıyla kesintiye uğramıştır ve sağda solda, tapınağın iç sütunlarının arasında çok sayıda zarif, taşınabilir sandalyelerin yanı sıra sabit oturma yerleri göze çarpar.

Sunağın tepesinde iki küreden başka bir şey görünmez; bu kürelerden büyük olanının yüzeyine gökyüzü resmedilmiştir, küçüğünün üzerineyse yeryüzü. Birinci kubbenin içinde altı yıldız (gezegen) birincisinden başlayarak büyüklük sırasında göre gösterilmiş, adlarıyla belirtilmiştir; ayrıca bunların dünya üzerindekilere etkisi de üç ayrı dizede anlatılmıştır. Bunların üzerinde ayrıca kutuplar ve irili ufaklı gökcisimleri, üç boyutlu, perspektifli resimler halinde ama tamamlanmamış olarak gösterilmiştir; çünkü duvar aşağıya doğru birden biter, yani küre ve kubbe yarımdır. İnsan bu küreleri inceleyerek bilimsel bilgiler edinebilir. Zeminde değerli taşlar pırıl pırıl ışıldar. Tavandan sarkan yedi altın lamba sürekli yanmaktadırlar. Bunlar yedi gezegenin adını taşırlar. Çatının daha küçük kubbeleri, süslü küçük odacıklarla çevrilmiştir ve iç ve dış sütunların tepesindeki kemerlerin üzerinde yer alan düzlük ve terasların her birinin arkasında, sayıları 49'u bulan, rahiplerin ve papazların oturduğu çok daha büyük ve zarif odacık yer almaktadır.

Küçük kubbenin tepesinde her yana hareket eden bir rüzgâr oku rüzgârları gösterir; yirmi altı çeşit rüzgârı birbirinden ayırt etmektedirler bunlar. Oradakiler, yıl boyunca esen her rüzgârı, karada ve denizde yaşanan hava değişikliklerini bilmektedir, ama elbette sadece kendi bölgelerine girenleri. Bu rüzgâr okunun altında bir kitap bulundurulur; bu kitaba meteorolojik veriler altın harflerle kaydedilmiştir.

Hospitalario: Senden rica ediyorum, soylu efendi, bana bu halkın toplumsal düzenini ve hükümet biçimin anlat. Bu noktaya gelmeni sabırsızlıkla bekledim.

Cenovalı: Onların en üst düzeydeki hükümdarı (prensi) kendi dillerinde "sol"* (Güneş) adını verdikleri başrahiptir. Bizim dilimizde olsa ona *Metafizikus* (metafizik) derdik. Dinî, manevi ve dünyevi işlerdeki en büyük ve yüksek düzeydeki güç sahibi odur; bütün sorunlar, anlaşmazlıklar onun yargılarına göre karara bağlanır.

Öteki üç şef eşit yetkilerle donanmış olarak onun yanında yer alırlar. *Pon*, *Sin*, *Mor*. Bu sözcükler bizim dilimizde Güç/Kudret, Bilgelik ve Sevgi anlamına gelmektedir.

Savaş ve barışla ilgili her şey ve bütün askerî işler *Güç*'ün yetkilerine tâbidir; bu konularda mutlak belirleyici odur, ama *Sol*'un üstünde değildir. *Güç*, askerî makamlardan, ordudan, savaş donanımından, tahkimat ve kalelerden, kuşatmalardan, savaş aygıtlarından (makinelerden) ve benzeri bütün önemli işlerden sorumlu ve yetkili kişidir.

Serbest meslekler ve sanatlar, mekanik sanatlar ve bilimler, bunlarla ilişkili makamlar ve eğitim kurumları *Bilgeliğe* (Akla) tâbidirler. Astrolog denen bir uzman memur, gene böyle memur olan bir kozmograf, bir geometrici, bir tarih yazıcısı, bir ozan, bir edebiyatçı, bir mantıkçı, bir retorikçi, bir dilbilgici, hekim, fizikçi, politikacı, ahlakçı bulunmaktadır orada. *Bilgi* adını verdikleri tek bir kitapları vardır, bütün bilimleri kısaltılmış bir şekilde bir araya toplamış, harika bir şekilde basitleştirerek özetlemiş bir kitaptır bu. Pythagorasçıların tarzında bu kitabı halka yüksek sesle okurlar.

Bilgelik kentin bütün duvarlarını, dıştan ve içten olduğu kadar, hem üst taraflarını hem de altlarını, harika bir sıralanma içinde, bilimleri gösteren çok güzel resimlerle süsletmiştir. Tapınağın dış duvarlarının ve rahip vaaz verirken sesinin dağılmaması için aşağıya sarkıtılan perdelerin üzerinde boyayla resmedilmiş yıldızlar göze çarpar; üç ayrı dize içinde bu yıldızların büyüklüğü, yörüngeleri, hareketleri ve gizli güçleri tasvir edilmektedir.

* İngilizce çevirisinde "Hoh" diye geçiyor. Dilimize de öyle çevrilmiş. (ç.n.)

Birinci çemberin duvarının iç tarafında Archimedes'in ve Euclides'in bulduklarından çok daha fazla, bütün matematik sayıları ve geometri şekilleri gösterilmiştir. Sayılar ve şekiller duvara belli bir orantıyla yerleştirilmişlerdir ve bu sayı ve şekillerin ne olduğunu açıklayan bir dize bunların yanına yazılmıştır.

Bu duvarın dışbükey yüzeyinde bütün yeryüzünün bir betimlemesi yer almaktadır. Bu yeryüzü şeklinin üzerinde de tek tek eyaletlerin (ülkelerin) haritaları bulunur. Bu haritaların içinde her bir halkın âdetleri, gelenek ve görenekleri, yasaları, kökeni ve askerî gücü kısa bir düzyazıyla belirtilmiştir. Halkların değişik abc'leri ise Güneş Devleti'nin abc'sinin üzerinde yer alır.

İkinci halkanın duvarının iç tarafında resim sanatı yardımıyla gerek kıymetli (soylu) taşlar gerek sıradan, bildik taşlar gerekse de her türlü mineral taşı olmak üzere akla gelebilecek bütün taşların ve metallerin resmi yapılmıştır. Ayrıca her bir resmin yanına, ona karşılık gelen doğal madde konmuş ve yanına iki satır açıklama yapılmıştır.

Bu duvarın dış yüzeyinde dünyanın bütün denizlerinin, göl ve kaynaklarının yanı sıra şaraplar, yağlar ve başka sıvılar, nereden geldikleri ve özellikleri belirtilerek resmedilmişlerdir. Çeşitli hastalıkların iyileştirilmesine yarayan sıvılar içeren şişeler, duvarlardaki oyukların içine yerleştirilmiştir. Bu içi sıvı dolu şişeler yüz, hatta üç yüz yıldan beri orada korunmaktadırlar. Kar, dolu, fırtına ve öteki hava olayları da renkli resimlerle ve dizelerle açıklanmıştır.

Üçüncü duvarın iç tarafında bütün ağaç ve bitki çeşitlerinin resimleri bulunmaktadır. Bunların doğal örnekleri dış duvarın üzerindeki kemerde saksılar içinde sergilenmektedir. Birer etiketle bunların ana yurtlarının neresi olduğu belirtilir, kuvvetlerini ve özelliklerini, metallerle, yıldızlarla ve insan bedeninin parçalarıyla olduğu kadar deniz ürünleriyle olan ilişkileri, hatta hekimlikte nerede kullanıldıkları vb açıklanır.

Duvarın dış tarafında bütün akarsu, göl ve denizlerdeki balık türleri, bunların yaşama tarzları ve alışkanlıkları, aynı zamanda da üreme ilişkileri ve yetiştirilmeleri; dünyaya, ama özellikle de bizlere olan yararları yer almaktadır. Bir yandan da bunların, doğal yollardan ya da sanat yoluyla üretilmiş olan öteki yeryüzü ve gökyüzü nesneleriyle olan benzerlikleri gösterilmiştir. Ayrıca "piskopos, zincir, panzer, çivi, yıldız" ve bizim dünyamızda varolan başka nesnelerin adı verilen balıklarla karşılaşınca ve bunların adlarını aldıkları nesne ve kişilerle aralarındaki çarpıcı benzerlikleri görünce doğrusu çok şaşırdım. Burada ayrıca denizkestaneleri, istiridyeler, midyeler, denizyıldızları, kısacası sular dünyasının bilinmeye değer nesi varsa enfes bir resmin içinde gösterilip metinlerle açıklanmıştır.

Dördüncü halkanın duvarının iç tarafında bütün kuş türleri, boyları, büyüklükleri, renkleri, yaşama tarzları ve öteki özellikleriyle canlandırılmışlardır. Anka kuşu da sahici, canlı bir kuş gibi resmedilmiştir. Bu duvarın dış yüzeyinde, kurtlar, solucanlar, yılanlar, ejderhalar gibi sürüngenler ayrıca karasinekler, sivrisinekler, uçan böcekler vb gibi böcekler de yaşama tarzları, yararlı ve zararlı özellikleriyle temsil edilmiştir. Bu türden hayvan sayısı, sandığımızdan çok daha fazladır.

Beşinci çember duvarının iç tarafında ileri düzeyde gelişmiş, sayıları seni şaşırtacak kadar çok kara hayvanı canlandırılmıştır. Bizler bu hayvanların binde birini bile tanımıyoruz. Bunların sayıları çok fazla olduğu, resimleri de geniş yer tuttuğu için, iç duvardan taşıp dış yüzeye yayılmışlar. Çoğundan söz edebilirim, ama sadece bir türü hatırlatmak isterim: İnanılmaz bir beceriyle resmedilmiş olan atları.

Altıncı çember duvarının iç tarafına mekanik zanaatlara giren her şeyin ve bunların gerçekleştirmek için gerekli olan aletlerin resmi yapılmış. Bir açıklama yazısı, çeşitli halkların bunları nasıl kullandıklarını belirtmekte-

dir. Bu aletler önemlilik sırasına göre düzenlenmişler ve onları icat edenlerin adlarıyla birlikte açıklanmışlardır. Bu duvarın dış yüzeyi, gerek bilimlerde gerekse de silah alanında yaptıkları buluş ve icatlarla tanınmış adamların ve yasa koyucuların portreleriyle süslenmiştir. Burada resmedilmiş olarak Musa'yı, Osiris'i, Jüpiter'i, Merkür'ü, Lykurgos'u, Pompilius'u, Pythagoras'ı, Zamloksis'i, Solon'u, Karondas'ı, Phoroneus'u ve daha nicelerini gördüm. Ayrıca Güneş Kentliler ona pek iyi gözle bakmayıp insanları aldattığını ve kötü bir yasa koyucu olduğunu düşünseler de, Muhammed'in* bile resmi var bu simaların arasında. En göze batan yerde İsa'nın ve ona büyük saygı gösteren on iki havarisinin resmi yer alıyor.

Sezar'ı, İskender'i, Pyrius'u ve Hannibal'i, savaşta ve barışta ün yapmış kahramanları, özellikle de alttaki sütunlu salonda resmedilmiş Romalıları gördüm orada.

Ve buna hayret ederek bizim tarihimizi nereden bildiklerini sorduğumda, bütün dünya dillerini bildiklerini ve araştırmacıları ve elçileri maksatlı olarak bütün dünyaya saldıklarını, bunların halkların gelenek ve göreneklerini, törelerini, âdetlerini, ülkeleri ve oralarda yaşayan insanları, hükümet biçimlerini ve tarihlerini, oralarda iyi ya da kötü nelerin olup bittiğini inceleyip öğrenmekle görevlendirildiklerini söylediler. Bu elçiler geriye dönünce görüp yaşadıkları her şey hakkında raporlar vermekte ve bilgilerden gerekli yarar ve sonuçlar çıkartılmaktadır. Orada, barutun ve kitap basımının Çinliler tarafından zamanımızdan çok çok önce bulunmuş olduğunu öğrendim.

Özel öğretmenler bu resimleri açıklıyorlar ve çocuklar hiç zorlanmadan ve neredeyse oyun oynuyormuş gibi bütün bilimlerin tarihini daha on yaşına basmadan öğreniyorlar.

---

* Din adamı kimliği belirgin olan Campanella, dönemin İslam'a ve peygamberine bakışının dışına çıkamıyor; gene de bir saygı belirtisi kendini ele veriyor. Aynı önyargı Hz. Muhammed'in hastalığıyla ilintili bölümde de kendini ele veriyor. (ç.n.)

Sevgi'nin görevi ve kaygısı en başta üreme işidir; anlayacağın kadınların ve erkeklerin, birlikteliklerinden en iyi soyun üreyeceği biçimde aile kurmalarına gayret edilir. Güneş devletinin sakinleri, bizlerin köpeklerin ve atların cinsini ıslah etmek için didinip dururken kendi insan türümüzü ihmal etmemizle düpedüz alay etmektedirler. Yeni doğanların eğitim ve yetiştirilmeleri de *Sevgi*'nin sorunluluk ve yetki alanına girdiği gibi hekimlik, eczacılık, ekim ve hasat, meyve toplama, tarım ve hayvancılık da onun yetkisi altındadır. Ayrıca yiyecek ihtiyaçlarının giderilmesi, yemeklerin sağlanması, kısacası beslenmeyle, giyim kuşamla ve cinsel ilişkiyle ilgili her şeyin yanı sıra bu işleri düzenlemek ve yürütmekle görevli yönetici kişiler de onun sorumluluğundadır.

Metafizikus, bu üç hükümdarla (yöneticiyle) birlikte – çünkü o olmadan hiçbir şey yapılmaz– Güneş Devleti'nin bütün devlet işlerini çekip çevirir. *Metafizikus*'un istek ve iradesine ötekiler kendiliklerinden uyarlar.

Hospitalario: Ama, bana devletin üst makamları, resmî kurumları, işlevleri; eğitim, yetiştirme ve yaşama tarzı hakkında daha ayrıntılı bilgi ver dostum; bu devlet biçimi bir cumhuriyet mi, monarşi mi, yoksa aristokrasi mi?

Cenovalı: Bu ülkenin insanlarının kökleri Hindistan'a kadar geri gidiyor.

Bunlar, oradan topraklarını tarumar edip çoraklaştıran büyücülerin, haydutların ve zorbaların önünden kaçmışlar. Gelip burada, toplu halde felsefi, ortak bir hayat sürdürmeye karar vermişler.

Ülkenin başka sakinlerinin yaşadıkları yerlerde kadınlar cemaati (topluluğu) diye bir şey bulunmazken, bu tür bir topluluk onların gelenek ve âdetleri arasında yer almaktadır. Nasıl olduğunu hemen anlatacağım. Güneş Devleti'nde her şey ortak mülk sayılıyor; ancak bölüştürme üst makamdaki resmî görevlilerin işi. Gelgelelim bilimin, belli onurların, mevkilerin ve unvanların yanı

sıra hayat zevklerinin ortaklaşacılığı konusunda, kimsenin bir başkasının aleyhine bunları kendine mal edemeyeceği ilkesi geçerlidir. Güneş Devleti sakinlerine kalacak olursa, bizdeki mülkiyet fikri bizlerin bireysel evlere (konutlara), kendimize ait çocuklara ve eşlere sahip olmamızdan ileri gelmektedir. (Onlara göre) bir oğlumuzu zenginliğe ve şan şerefe ulaştırabilmek ve ona mirasçımız olarak fazla fazla mal mülk bırakabilmek için, kamusal varlıkların, malın mülkün haydutlarına dönüşürüz, işte bencillik buna yol açar, kişi, kendi ailesi (soyu) itibariyle zaten zengin ve güçlüyse bu endişeyi taşımaz; oysa güçleri sınırlı olan ve saygın bir aileden gelmeyen kimse, (bu amaçlar doğrultusunda) eli sıkı, sinsi, riyakâr, ikiyüzlü, sahtekâr biri olup çıkar. İşte, orada (özel) mülkiyet olmadığından, bencillik, kendini düşünme özelliği amaçsız, işe yaramaz bir hale geldiği için ortak varlığa (topluma) kalan artık sadece sevgidir.

Hospitalario: İyi de bu şartlar altında, bir zamanlar Aristoteles'in Platon'a karşı çıkarak ileri sürdüğü gibi, kimse çalışmak istemeyecektir; çünkü herkes geçimini, beslenmesini başkasının emeğine bağlamış olacaktır.

Cenovalı: Tartışma yapmayı pek beceremem, ancak sana onların yurt sevgisinin aklının alamayacağı kadar büyük, yürekten ve ateşli olduğunu söyleyebilirim. Tarih kitaplarında Romalıların kişisel mülkiyetlerini bir yana bıraktıkları ölçüde kendilerini yurtlarına adadıklarını anlatıldığını görmüyor muyuz? Ben de, bizim din adamlarının, papazların, rahiplerin yakınlarına, akrabalarına, dostlarına şimdi olduğundan da az bağlı olmaları ve hırs ve bencilliğin onları daha az yiyip bitirmesi durumunda, çok daha yüksek onur düzeylerine tırmanıp duracaklarını, kutsallığın anlamına çok daha yaklaşacaklarını, özel mülkiyete çok daha az düşkün olacaklarını ve topluma çok daha fazla sevgi besleyeceklerini ve vereceklerini düşünüyorum.

Hospitalario: Bunu sanırım Aziz Augustinus da söylemişti. Demek ki şu sözünü ettiğin kimseler, birbirlerine karşılıklı olarak sevgilerini göstermelerini sağlayacak hiçbir şeye sahip olmadıklarına göre, aralarında dostluk denen şey de söz konusu değil.

Cenovalı: Hayır hayır, tam tersine! Gerçekten de, kimse bir başkasından armağan alamadığı halde, sevgilerinin nasıl da büyük olduğu görülmeye değer, çünkü ihtiyaç duydukları şeyi toplumdan alırlar ve yöneticiler, kimsenin hak ettiğinden ve gereğinden fazlasını almamasını, ama kimsenin de ihtiyacı olandan yoksun kalmamasını sağlarlar; aralarındaki dostluk ilişkisi, savaşlar sırasında, hastalıklarda ya da bilimsel eğitimlerdeki öğretme çabalarında ve desteklerde, kimileyin övgülerde, yaptıkları hizmetlerde ya da birinin kendi payından bir bölümünü başkasına ayırmasında belli olur.

Aynı yaşta olanlar birbirlerine "kardeşim" derler; yirmi iki yaşından büyük olanlara gençler "baba" derler; gençlerin adı "evlatlar"dır ve yöneticiler, kimsenin kardeş bir yoldaşa haksızlık etmemesi için çok dikkat ederler.

Hospitalario: Peki kimdir bu yöneticiler, nasıl kimselerdir?

Cenovalı: İnsanda ne kadar erdem varsa o kadar yönetici vardır: *Gurur, cesaret, iffet ve cömertlik; cezai ehliyet, sivil-cezai ehliyet, vicdan, doğruluk, dürüstlük, çalışkanlık, müteşekkirlik, neşelilik, gayretlilik, serinkanlılık, akıllılık* vb ve okuldayken bu erdemlerden hangisine daha çok eğilim gösterdiklerine bakılarak (eğitimden sonra) uygun resmî görevlere atanırlar.

Ne hırsızlık, ne cinayet, ne ayıp, ahlaksızlık, ne kan bağı olanla ilişki kurma, ne eşi aldatma, ne de bizlerin karşılıklı birbirimizi suçlamamıza sebep olan utanç verici suçlardan birini tanıdıkları için, sadece değer bilmezlik, nankörlük, (birisinin, bir başkasından, ona borçlu olduğu bir iyiliği, yardımı esirgemesi durumundaki) kötü niyet, tembellik,

üzüntü, hiddet, öfke, küstahlık, iftira ve vebadan daha çok korktukları yalandan ötürü birbirlerini suçlayabilirler. Suçlular ceza olarak, ozanın, işlenen suça uygun bulduğu belli bir süre, toplu yenen yemeklerden ve başka onurlardan men edilir, kadınsız bırakılırlar.

Hospitalario: Yöneticilerin nasıl seçildiği konusunda bilgi verir misin?

Cenovalı: Daha önce onların yaşama tarzını sana anlatmazsam bunu anlayamazsın.

En başta, erkeklerin ve kadınların giysilerinin hemen hemen birbirinin aynı ve savaşmaya uygun olduğunu bilmen gerekiyor; sadece kadınların etek uçları dizlerinin altına kadar inerken erkeklerinki diz üstüne kadardır.

Her iki cins de arada hiçbir fark gözetilmeksizin her sanat ve zanaat alanında eğitilip yetiştirilir; çocuklar eğitime başladıktan sonra duvarların önünde dolaşa dolaşa üçüncü yıldan önce duvarlardaki abc'yi ve dili öğrenirler; çocuklar dört grupta toplanmışlardır ve dört yaşlı adam onları yönlendirip eğitir.

Bir süre sonra gençler jimnastik, beden eğitimi, koşu, disk atma ve öteki yarışma ve oyunlara alıştırılıp hazırlanır, böylelikle bedenlerinin bütün uzuvları eşit ölçüde güçlenir. Gövdeleri ve bacakları yedi yaşına kadar çıplaktır. Gençler, hepsini bir arada tanımaları için ayakkabıcılık, terzilik, demircilik, marangozluk, ressamlık, aşçılık vb öğrenilen değişik atölyelere yönlendirilir, buralarda kendilerine uygun olanı seçmelerine imkân verilir.

Yedinci yılın sonunda, matematikte gerekli bilgileri edindikten sonra, duvarların üzerindeki resim, çizim ve şekiller sayesinde bütün doğa bilimlerinde eğitimden geçip yetiştirilirler. Dört bölüm için dört öğretmen ayrılmıştır, böylece dört saat içinde herkes bütün dersleri görmüş olur; çünkü bir bölümü beden eğitimi yaparken, ötekiler toplumun hizmetinde çalışır; geri kalanlarsa zihinsel faaliyette bulunup, yüksek matematik, hekimlik ve diğer

bilimlerle uğraşırlar. Sürekli tartışma alıştırmaları yapılıp, bilimsel alanda üzerinde uzlaşılmamış konular konuşulur ve bir bilim alanında ya da mekanik bir beceri konusunda özellikle kendini gösterenler; yönetici olarak atanırlar ve diğerleri onları eğitimcisi ve yargıcı olarak kabul eder.

Tarım ve hayvancılık doğrudan pratik yoluyla deneyim üzerinden öğrenilir; bir insan ne kadar çok el zanaatı öğrenip bunları uygulamayı becerirse, Güneş Devleti insanları onu o kadar çok takdir eder onurlu, saygın biri yerine koyarlar.

Bu yüzden de, bizler zanaatkârları biraz aşağı görüp hiçbir zanaatı öğrenmemiş, boş oturup tembellik eden ve tembellikleri sürsün, zevkleri keyifleri bozulmasın diye bir sürü köle tutmuş olanları saygı duyulacak soylu kimseler yerine koyduğumuz için, bizimle alay etmektedirler.

Ayıbın ve ahlaksızlığın okulundan çıkar gibi bu aylaklık ve tembellikten devleti çürümeye ve yozlaşmaya sürükleyen tefessüh etmiş (bozulmuş/kokuşmuş) özneler ve kötü insanlar sürüsü türeyip durmaktadır.

Yöneticilerin geri kalanıysa dört şef, *Hoh*, *Pon*, *Sin* ve *Mor* ve belli bir sanat (meslek) kolunun öğretmenleri tarafından seçilirler; çünkü bu öğretmenler yönetmeye (o alanda görev yapmaya) en çok kimin uygun olduğunu iyi bilirler.

Bunlar adaylar arasında yapılan seçimlerde olduğu gibi aday olarak kendileri ortaya çıkmayıp üst yöneticiler kurulundaki kişilerce önerilirler ve bu seçime itirazı olan kimse, söz alıp düşüncesini ortaya koyar.

Gelgelelim bütün halkların tarihini, din ve kurban ritüellerini, âdetlerini, törelerini ayrıca hem cumhuriyetlerin hem de monarşilerin yasalarını etraflıca bilmeyen kimse, *Metafizikus* rütbesine (onuruna) sahip olamaz. Bu mevkiiye talip olan bir kişi, aynı şekilde yasaları ilk yapanların, sanatların ve mesleklerin kâşif ve mucitlerinin adlarını, gökte ve yerde olup biten her şeyin nedenini ve tarihini

bilmelidir. Ayrıca en az bunlar kadar, bütün zanaatları tanıyıp bilmesi gerekmektedir; (çünkü iki gün içinde, hani bunları pratikte uygulayacak beceriyi kazanamasa da bunları öğrenmesi mümkündür; ayrıca pratik çalışmalarla ve duvarlardaki resimlerle onun beceri edinmesi kolaylaştırılır). Benzer şekilde fizik, matematik ve astronomi bilimlerini tanıması şarttır. Dil bilmeye o kadar önem vermezler, çünkü onların devletinde dilbilgici denen birçok çevirmen bulunmaktadır.

Her şeyden önce, baş adayların metafizik ve ilahiyat konusunda çok iyi olması gerekir; bütün bilimlerin kökenini, temellerini ve ispatlama yöntemlerini zamanla içlerine nüfuz ederek öğrenmeli, şeylerin (nesnelerin) benzerliklerini ve farklılıklarını, zorunluluğu, kaderi ve dünyanın (evrenin) ahengini bilmelidir; Tanrı'nın eserleri içindeki kudreti, bilgeliği ve sevgiyi, varlıkların (canlıların) basamaklarını, bunların gerek gökteki, gerek sulardaki nesnelerle gerekse de Tanrı'nın idealleriyle olan bağlamlıklarını, insan aklının (kavrama yetisinin) elverdiği ölçüde anlamalıdır. Bunların, peygamberleri ve astrolojiyi de enikonu inceleyip öğrenmiş olmaları şarttır.

Bunlardan kimin *Metafizikus* olmak istediğini Güneş Devleti sakinleri çok önceden bilirler; ancak otuz beş yaşına basmadan kimse bu onura ve mevkiiye sahip olamaz. Ondan daha akıllı ve yönetmeye daha uygun biri çıkmadığı sürece bu resmî görev ömür boyu sürer.

Hospitalario: İyi de kim bu kadar çok şey bilebilir ki? Bana kalırsa, bu kadar bilge (bilimlerden anlayan) birinin hükümet etme ve yönetme konusunda gerektiği kadar iyi olması imkânsızdır.

Cenovalı: Ben de bu soruyu onlara yöneltmiştim. Şöyle cevap vermişlerdi bana: "Bizim *Metafizikus* için geçerli değildir bu endişeler; çünkü bu kadar eğitimli ve bilge birinin, sırf hükümdar soyundan geldiği ya da güçlü bir partice seçildiği için başınıza getirdiğiniz cahil bir yöne-

ticiden çok daha iyi yönetim bilgisine sahip olduğundan eminiz. Bizim *Metafizikus* ise, gerçekten yönetme yeteneği ve becerisi olan, sahip olduğu bütün o bilgi sayesinde zalim, zayıf iradeli, insafsız biri olması mümkün olamayan bir yöneticidir; ayrıca bu, sizlerin de (bize özgü bu bilgelik argümanına dayanarak) kendinize bir yönetici seçebileceğiniz anlamına gelmiyor; çünkü iyi düşünecek olursanız (sizde) en eğitimli kişi, dil bilgisini ya da mantığı ve Aristoteles'i vb bilen kişidir; (sizin yolunuzdan giderek) bilge olmaya kalkan biri, köleler gibi çalışmak ve ölümüne ezber yapmaktan kurtulamaz; böyle olunca da sadece kitaplardaki kuru sözcüklerden başka bir şey öğrenemeyeceği gibi, aklı da, nesnelerin ölü göstergelerinden (simgelerinden) oluşan yararsız birikimlerle dolup durur; bu nedenle de (böyle birinin) becerikli, yetenekli olması imkânsızdır. Böyle biri, ne Tanrı'nın evreni yöneten yasalarını, ne doğanın ne de ulusların yöntem ve âdetlerini bilir. Bu nedenle de bizim *Metafizikus* ile aynı düzeyde değildir. Oysa bu bizim *Metafizikus* için söz konusu olamaz; çünkü yeteneğe dayalı yaratıcılığa itibar etmeyen, kapsamlı, çok yönlü bir kavramaya uygun bir zekâyı temsil etmeyen biri, bu kadar çok sanatı ve bilim de öğrenemeyecektir; bu nedenle de özellikle yönetme becerisinden yoksun olacaktır. Sadece tek bir bilimi öğrenmiş olan bir kimsenin hiçbir şeyi öyle derinlemesine kavrayamayacağını, öte yandan da sadece kendini tek bir bilime adamış, yeteneği de bu kitaplardan topladığı bilgiyle gerçekleştirmekle sınırlı olan birinin cahil, eğitimsiz ve hantal biri olduğunun pekâlâ farkındayız. Oysa bilginin, bilimin her kolunda usta, uzman ve atak olan, bizim *Metafizikus*'un olması gerektiği gibi, nesnelerin özünü kavrama konusunda doğal yeteneklere sahip olan zekâlar için bunun tam tersi geçerlidir.

Bütün bunların ötesinde, bizim devletimizde bilimler öylesine büyük bir kolaylıkla öğrenilir ki, bizdeki öğrenciler tek bir yıl içinde, sizde on hatta on beş yılda

öğrenilenden daha fazla bilgiye sahip olurlar," diye cevap verdiler.

Bu hakikati yansıtan açıklamalar üzerine iyice şaşırıp kalmışken, aralarında ana dilimizi hem çok iyi konuşan hem de onu iyi anlamayanların bulunduğu çocuklarla bir deneme yapmaya kalktığımda, hayretten ağzım açık kaldı. Bunlardan üçü bizim dilimizi öğrenmek zorundaydı; öteki üçü Arapça'yı, sonrakiler Lehçe'yi; her bir üç çocuk bir başka dil öğrenerek bu böyle sürüp gidiyordu. Onların bilgilerine ve becerilerine ayrıca katkısı olacak başka faaliyetlerin dışında, bu öğrenme işine ara vermelerine izin yoktu; çünkü dinlenmek ve toparlanmak için açık araziye çıkar, orada koşu yarışmaları, ok atma, disk atma, mızrak atma çalışmaları yapar, ateşli silah kullanmayı öğrenirler; yabani hayvanları avlar, bitkileri inceler, madenler vb toplarlar, tarım ve hayvancılık öğrenirler ve öbeklerden biri bu işlerden birini yaparken, öteki başka biriyle meşgul olur.

Metafizikus'a (Hoh'a) yardımcı olan öbür üç büyük yönetici, sadece kendi yönetim alanlarına giren sanatlarda ve zanaatlarda derin bilgiye sahip olmak durumundadırlar; öteki, herkesin ortak sorumluluk alanına giren işlerdeyse bunların sadece tarihi bilgileri (genel teorik bilgileri) olması yeter. Ne var ki, sadece kendi alanlarına giren konularda en ayrıntılı bilgilere, kılı kırk yaran becerilere sahip olmaları şarttır. Örneğin *Güç/Kudret*, binicilik sanatıyla ilintili her şeyi, ordunun sevk ve idaresini, ordugâh kurmayı, bütün silah ve savaş aygıtları üretimini, strateji ve taktikleri, kısacası en geniş anlamda askerliği bilmek ve yönlendirmek zorundadır. Ayrıca adı geçen bu üç büyük yöneticinin felsefe, tarih, politika ve fiziği de özümsemiş olmaları şarttır.

Hospitalario: Bunların bütün kamusal görevlerini bana anlatmanı ve aralarındaki ayrımları öne çıkartmanı, ayrıca da bunların hep bir arada nasıl eğitilip yetiştirildiklerini daha ayrıntılı ortaya koymanı arzu ediyorum.

Cenovalı: Evler, yatak odaları, yataklar ve diğer zaruri şeyler herkesin ortak malıdır. Her altı ayın sonunda yönetim bir araya gelip kimin nerede yatıp kalkacağına, oda kapılarının pervaz tahtası üzerine kimin adının yazılacağını karar verir.

Bütün mekanik sanatlarda ve spekülatif bilimlerdeki erkek ve kadınlara aynı eğitim verilir; sadece fazla güç ve gayret isteyen, uzun yol yürümeyi gerektiren işleri erkeklere yaptırma gibi bir istisnai durum vardır; bu işler arasında toprağı işleme, ekip biçme, hasadı toplama, buğdayı sapından ayırma, üzüm ve meyve toplama vb yer alır ama örneğin, koyunları sağma ve peynir yapma kadınların işidir. Ayrıca kadınlar kentin çevresindeki sebze ve meyve bahçelerinin bakımını yapma, meyve ve mutfak gibi gerekli otları toplama görevini üstlenmişlerdir.

Ayrıca ayakta ya da oturularak yapılan örgü örme, iplik bükme, dikiş dikme, saç-sakal kesme, ecza, ilaç hazırlama ve elbise dikme gibi el işleri ve zanaat çalışmaları da kadınlara bırakılmıştır.

Kadınlar marangozluk, demircilik (metal işleme) ve silah üretimi işlerine katılmazlar. Aralarından resme yetenek gösteren biri çıkarsa, ona engel olunmaz.

Sesleri erkeklerinkine göre daha ince ve sevimli olduğu için, müzik sadece kadınlara kimileyin de çocuklara bırakılmıştır. Ancak borazan ve trampet çalmalarına izin verilmez. Ayrıca kadınlar, başında çocukların ve yirmi yaşına henüz basmış kızların bekledikleri ve hizmet verdikleri masaları hazırlarlar.

Güneş Devleti duvarlarının oluşturduğu her halkanın kendi mutfağı, tahıl ambarları, depoları, yiyecek ve içeceği vardır. Her mutfağı görmüş geçirmiş, tecrübeli yaşlı bir kadınla yaşlı bir erkek yönetir; bunlar hizmet edenlere buyruklar verir, her düzenlemeyi denetlerler; ayrıca her ikisi de, kaytaranları, ihmalkârları ve itaatsizleri yola getirme ya da bunu başkalarına yaptırma yetkisine sahiptirler.

Bunlar kızların ve çocukların hangi hizmet alanında daha başarılı olduklarını not edip dururlar.

Bütün gençler, kırkını geçmiş olanlara hizmet ederler. Erkek ve kadın gözetleyiciler, akşamları gençleri tek tek ya da ikişer ikişer yatmaya göndermekle, sabahları da, düzenlemelerin gerektirdiği gibi yapacakları işlerin başına yollamakla yükümlüdürler. Gençler birbirlerine karşılıklı olarak hizmet ederler, kaytaranınsa vay haline! Her iki yanlarında sandalyelerin dizildiği iki ayrı kategoride masaları vardır; bir tarafta kadınlar, karşılarında erkekler otururlar. Manastırların yemek salonlarında olduğu gibi burada da sessizliğin hâkim olduğunu gözlemlersiniz. Yemek sırasında genç bir erkek yüksek bir platformdan, anlaşılır ve yüksek sesle bir kitaptan parçalar okur; o bunu yaparken yönetici kişiler özellikle önemli buldukları yerlerde araya girip sorular sormak için sık sık okumayı durdururlar.

Güzelim genç insanların, yemeğe uygun güzel elbiselerle masanın başında memnuniyet içinde bekleyişini görmek pek hoştur ve bu kadar çok dostun, kardeşin, erkek ve kız çocuğun, babanın ve annenin birbirlerine böylesine saygı ve itibar göstermelerini, birbirlerine bu kadar kibar ve sevecen davranmalarını görmek insanı derinden etkiler.

Herkes kendi tabağını, çatalını, kaşığını, bıçağını, peçetesini ve payına düşen yiyeceği alır.

Doktorlar o gün hangi yemeklerin yapılacağını yaşlılara, gençlere ve hastalara göre belirleyip aşçılara bildirirler. Yönetici makamlardaki kişiler daha kaliteli yemekten ötekilerinkinden daha büyük porsiyonlar alırlar ve gündüz, derslerinde ve tartışmalarında başarılarıyla öne çıkmış olan çocuklara paylarından bir kısmını verirler. Yöneticilerin bu lütfu en büyük onurlandırılmalardan biri olarak kabul edilmektedir.

Bayram günleri masalarda şarkılar söylenir, ama çok az sayıdaki kişi yapar bunu; ayrıca bir kişi lir ya da sitar eşliğinde şarkı söylerken bir başkası başka bir enstrümanın

eşliğinde yapar bunu. Herkes işlere canla başla el attığı için, her şey yolunda gider ve hiçbir eksiklik yaşanmaz. Muhterem yaşlılar yemeklerin hazırlanmasına gözcülük ederler; yatakların, evlerin, kap kacağın, giyim kuşamın, atölyelerin ve evlerin koridor ve hollerinin temiz olmasına büyük önem verilir.

Ev sakinleri beyaz bir iç çamaşırı (gömlek), bunun üzerine de aynı zamanda hem yelek, hem ceket hem de pantolon işlevi gören bir tür tulum giyerler; bu giysi, kırışıksız ve yandan, koltuk altlarından topuklarına kadar yırtmaçlıdır; aynı şekilde göbekten kalçalara doğru bir yırtmaç vardır. Bu öndeki göbekten başlayan yırtmaç içten düğmelidir; yandan topuklara yırtmaç ise bağcıklarla kapanır. Ayakkabılar bileklerin altına kadar inen pantolon paçalarıyla birleşir. Ayakkabılar bağcıklarla bağlanan birer bottan ibarettir; botların içine çorap, bütün bunların üzerine de daha önce söylediğim gibi bir ihram giyerler. Bu giysiler öylesine ustaca kesilip biçilmiş ve bedene oturtulmuştur ki, en üstteki ihram (harmani) çıkartıldığında insanların vücut biçimleri ve vücudun orantıları rahatça belli olur. Giysileri yılda dört kez değişir. Anlayacağın Güneş Koç, Yengeç, Terazi ve Oğlak burçlarına girdiğinde, her seferinde değişik bir şey giyerler. Hekim, hangi koşullarda neyin giyilmesi gerektiğini belirlediği gibi, belli bir giysinin gerekli olup olmadığını da tespit eder. Her bir kent çemberinin gardırop görevlisi giyim kuşamın dağıtılmasından sorumludur. Mevsimin ihtiyaçlarına göre seçilen kalın ya da ince giysiler bakımından gardıroplardaki giysi miktarını görsen şaşarsın. İç çamaşırları beyaz ketendendir ve her ay sabun ya da sodalı suyla yıkanır. Evlerin zemin katında ya da bodrumlarında atölyeler, mutfaklar, depolar, yemekhaneler ve çamaşırhaneler bulunmaktadır; çamaşırlar sütunların yakınında yıkanır, kirli su kanallar vasıtasıyla lağımlara akıtılır. Her bir duvarın önündeki boş alanda çeşmeler yer alır; dağın derinliklerinden gelen su akıllıca düzenlenmiş

bir mekanizma sayesinde çeşmelerden dışarıya akıtılır. Bu kaynak suyundan başka, yağmur suyunu toplayan, içleri suyu filtrelemesi için çakıl ve kum doldurulmuş sarnıçlar bulunmaktadır; bu sarnıç kanalları damlardaki suyu akıtan oluklarla birleştirilmişlerdir. Güneş Devleti sakinleri, doktorun ve yöneticilerin talimatlarına uyma koşuluyla sık sık banyo yaparlar.

El sanatları, sütunların altındaki yerlerde gerçekleştirilirken, teorik meslekler yukarıda, yüksek türden, göz alıcı resimlerin bulunduğu gezi yollarında ya da galerilerde icra edilirler; mabedin içindeyse ilahiyat öğretilir. Duvarların önlerindeki avlularda ve duvarların çıkıntılarında güneş saatleri ve çanlar, saatleri ve mevsimleri (rüzgârları) gösteren flamalar yer alır.

Hospitalario: Peki, şimdi de insanların orada nasıl üreditklerini anlat lütfen!

Cenovalı: Hiçbir erkek 19 yaşına basmamış bir kızla cinsel ilişki kuramaz. Erkek ise, 21 yaşına basmamışsa üreme işine girme yetkisine sahip olamaz. Bu yaşlardan önce de belli başlı durumlarda kadın erkek birlikte yatabilirler. Böyle durumlardaysa ancak kısır olanlarla ya da hamilelerle birlikte yatılmasına izin verilir ki, bu kimseler doğal olmayan yollardan zevklerini tatmin etmeye kalkışmasınlar. Saygın yaşlı kadınlar ve magistrat* personeli kaba bedensel hazlarını (aşk itkilerini) gemlemek zorundadırlar; bunlar birbirlerine, çeşitli fırsatlarda (güreş meydanlarında) arzularını gizlice açarlar. Ancak bu durumda, üreme işlerinden sorumlu en üst magistrattan ve üçlü yönetimin ayaklarından birini temsil eden "sevgi"ye tâbi olan hekimden izin almak zorundadırlar.

Oğlancılık yaparken yakalananlar ihtar alırlar ve ceza olarak ayakkabılarını iki gün boyunca boyunlarına asarak gezmek, böylelikle doğal düzeni ters çevirdiklerini ve bacaklarını başlarının üzerine aldıklarını ilan etmek

* Resmî yüksek memur sıfatı taşıyan kişi, Roma'da Konsül. (ç.n.)

zorunda bırakılırlar. Aynı şeyi tekrarlamaları halinde ceza ağırlaştırılır; sonunda ölüm cezasına kadar gidebilir.

Buna karşılık 21 yaşına kadar birisiyle yatmaktan imtina edenler (kaçınanlar), hatta bunu 27 yaşına kadar uzatanlar, nişanlarla onurlandırılır ve kamuya açık toplantılarda şarkılarla kutlanırlar.

Güreş okullarında, güreş meydanlarındaki jimnastik oyunlarında ve beden eğitiminde, kadınlar ve erkekler, Antik Yunanlar gibi çırılçıplaktır ve gözetim yapan magistrat personeli kimin üreme yeteneği olduğunu, kimin iktidarsız olduğunu, hangi erkekle kadının bedenlerinin uzuvlarının yapısı bakımından birbirine uygun düştüğünü tespit eder.

Kadınla erkek, yıkandıktan sonra ve ancak üç günde bir yatabilirler.

İri ve güzel kadınlar sadece iri ve beden yapısı sağlam erkeklerle çiftleşebilirler. Şişman, iri bedenli kadınlar zayıf erkeklerle, tersine zayıf, sıska kadınlar da şişman, iri erkeklere ayrılırlar; böylece onların arzularından kusursuz soylar türemesine çalışılır.

Akşamları çocuklar gelip yatakları yaparlar, ardından kadın ve erkek gözetmenin talimatıyla çiftleşecek erkek ve kadın yataklarına giderler. Cinsel ilişki, yenen yemekler sindirildikten ve dualar edildikten sonra gerçekleştirilir. Yatak odalarında, saygın erkeklerin heykelleri yerleştirilmiştir; kadınlar bunları seyrederler; bakışlarını pencerelerden göğe çevirerek, Tanrı'dan kendilerine harika bir evlat vermesini isterler. Birleşme saatine kadar iki ayrı odacıkta yatarlar; belli bir anda, gözetmen kadın (başebe) her iki odanın da dıştan kapısını açar. Bu ânı, hekimle astrolog belirler; bunlar Venüs ile Merkür'ün Güneş'in doğu tarafında elverişli duruma, Jüpiter'in, Satürn'ün ve Mars'ın mutluluk vaat eden bir konuma gelmesine dikkat ederek uygun zaman noktasını bulurlar.

Çiftleşecek anne-baba, o coşkulu birleşme saatinden önceki üç gün boyunca her türlü ilişkiden hiç lekelenmek-

sizin uzak durmamış, her türlü kötü eylem ve davranıştan kaçınmamış ve Tanrı ile barışmamışlarsa bu büyük bir haksızlık olarak kabul edilir.

Zevk için ya da hekimin zaruri gördüğü durumlardaki tavsiyesi üzerine veya heyecan olsun diye kısır ya da kötü yola düşmüş kadınlarla ilişki kuranlar bu âdet ve kurallara dikkat etmek zorunda değillerdir.

Baş yöneticiler ve papazlar (rahipler) ve kendini bilime ve bilgeliğe vermiş magistrat personeli, uzun bir cinsel perhiz yaşamamışlarsa, kolay kolay üreme ilişkisine giremezler; çünkü o çok sayıdaki zihinsel meşguliyetler onların yaşama güçlerini, hayat coşkularını zayıflatmıştır; boyuna düşünen beyinleri, gerektiği gibi bütün enerjisiyle cinsel ilişkiye katılamaz; bu yüzden de bu kişilerin zürriyetleri genellikle narin, zayıf, hastalıklı olur.

Bu durumda akıllıca önlemler alınıp bunlara özen gösterilir ve bu türden erkeklere canlı, hayat dolu, enerjik, güzel kadınlar verilir. Heyecanlı, sıcakkanlı, faal, eylemci yanı ağır basan, atak, öfkeye eğilimli erkeklereyse şişman, dolgun, kolay kolay uyarılmayan (flegmatik) kadınlar sunulur.

Güneş Devleti sakinleri erdemlerin kaynağı olan kusursuz, arzu edilir bir bedensel yapının, sonradan yapay yollardan ve çabalarla elde edilemeyeceğini; kötü insanların gerçi Tanrı'dan ve yasalardan duydukları korkuyla iyi ve sorunsuz davranabileceklerini, ama bu korkular geçer geçmez gizlice ya da apaçık bir şekilde devlete zararlar vereceklerini düşünürler. İşte bu nedenle soyun devamını temsil edecek kuşaklara ve onların eğitilip yetiştirilmesine olabilecek en büyük özen ve gayretin gösterilmesi, anne-baba olacak kimselerin doğuştan getirdikleri doğal yetenek ve özelliklerin üzerinde titizlikle durulup bunların belirlenmesi şarttır; yoksa (eş seçerken) çeyize, drahmiye, soyluluk gibi kaynağı kuşkulu özelliklere bakmak beyhude ve işe yaramaz bir alışkanlıktır.

Belli bir çiftin birleşmesi sonucu kadın döllenemezse, bu kez başka bir erkekle çiftleştirilir; o zaman da hamile kalmazsa, artık erkeklerin ortak malı olup çıkar; bu durumda yaşlı kadınların üreme işleri kurulunda, sofralarda ya da mabette gördükleri hürmetten bu kadınlar yoksun bırakılır.

Bu düzenlemeye gidilmiş olmasının nedeni, kadınların, adaba uymayan sorumsuz davranışlarıyla kendilerini kısır hale getirmelerini önlemektir. Hamile kalanlar ilk 14 gün boyunca zorunlu olmadıkça yürümez, daha sonra yavaş yavaş, bebeğin sağlığına katkıda bulunmak ve onun beslenme yollarını açmak için hafif beden hareketlerine başlayıp kendilerini güçlendirirler. Hekimlerin kurallara göre en uygun bulduğu, sindirebilecekleri şeyleri yerler. Çocukları doğurduktan sonra onları kendileri emzirir ve bu amaç için belirlenmiş kamusal binalarda onları eğitip yetiştirirler. Çocuklarını iki yıl ya da hekim gerekli görürse daha uzun süre emzirirler.

Bu iki yılın ya da belirli sürenin sonunda sütten kesilen çocuk kız ise magistratların tayin ettiği bir kadın gözeticiye, erkekse bir erkek gözeticiye teslim edilir. Bundan sonra, ona, oyun oynarcasına öteki çocuklarla birlikte abc öğretilir; duvarlardaki resimler gösterilir; çocuk gezilere çıkartılır, yarışmalara, güreşlere sokulur; duvarlarda gösterilmiş dilleri ve tarihi öğrenmesine yardım edilir.

Altıncı yılın ardından çocuklar doğa bilimlerine ve çok geçmeden de yöneticilerin karar ve yargılarına göre özellikle yetenekli görüldükleri alanlara ve zanaata yöneltilirler. Yeteneği daha az çocuklar kırsal kesime yollanırlar ve ileride işe yarar yeteneklerini geliştirdikten sonra onların da kente dönmelerine izin verilir.

Aynı burçta doğmuş olanlar aşağı yukarı aynı yetenek ve becerilerle donanmış olarak dünyaya gelmekle kalmazlar, bunlar gerek karakter gerekse de fiziki özellikleri bakımından da birbirlerine benzerler. Böyle aynı yaşta ve burçta

doğmuş olanlar birbirlerine seve seve yardımcı oldukları için, bunlardan devlet için hayırlı ve sağlam, güvenilir ve bir dirlik ve düzen doğar.

Çocukların adları da onlara gelişigüzel, herkesin keyfine göre değil de *Metafizikus* tarafından aynen eski Romalılarda âdet olduğu gibi, onların belirgin özelliklerine göre konur; bu nedenle birinin adı Pulcher (Güzel), bir başkasının Naso (Koca Burun), gene bir başkasınınki Crassipes (Koca Ayak), ötekinin Macer (Sıska), birinin Torvus'tur (Aksi Surat). Mesleklerinde başarı gösterenler ya da savaşlarda ve barışlarda büyük eylemler gerçekleştirenler, sanatlarına ya da mesleklerine göre ayrıca bir lakap edinirler; örneğin Pictor (Ressam), Magnus (Büyük), Aureus (Altın), Excellens (Olağanüstü), Strenuns (Cesur) gibi; ya da adlar birleştirilir: Cesur, Akıllı, Muzaffer, Kudretli Naso gibi. Mağlup edilen düşmana göre de ad takılır: Afrikalı, Asyalı, Etrüsklü ya da aralarında bir Manfredus'u, bir Tortelius'u mağlup etmiş olan varsa, ona Macer Manfredus, Torvus Tortelius vb lakaplar takılır.

Bu lakaplar en üst magistrat kişiler tarafından takılır ve genellikle ve bir yurttaşlık tacıyla birlikte sunulur; çünkü Güneş Devleti yurttaşları altına ve gümüşe pek o kadar önem vermezler; kap kacak ve sıradan, olağan ziynet eşyası ve süs eşyası bu madenlerden yapılır.

Hospitalario: Lütfen söyle, aralarında kıskançlık olmaz mı ya da uğraşıp çabaladığı halde yönetici olarak seçilmemiş veya düşündüğü göreve getirilmemiş birinin içine kurt düşmez mi?

Cenovalı: Ne gezer; çünkü hiç kimse, ince zevkler de dahil olmak üzere, zorunlu olarak ihtiyaç duyduğu bir şeyden yoksun değildir. Sonraki kuşağı ilgilendiren her şey, tek tek kişilerin yararlarına göre değil de genel, kamusal iyilik göz önünde tutularak düzenlenir. (Bu konuda da) Yöneticilere kayıtsız şartsız itaat etmek mecburiyeti vardır. Biz, soyumuzu sürdürmek, tanıyabilmek, eğitip yetiştire-

bilmek için, sadece kendimize bağlı kişisel bir eş, ayrı bir ev ve kendi çocuklarımızın olmasını zorunlu görürüz. Oysa onlar bu anlayışa karşı çıkarlar; Aziz Thomas'ın deyişine uygun bir anlayışla çocukların, bireylerin değil de türün (soyun) devamı için var olduğunu söylemektedirler; dolayısıyla da onlar kamusal birliğin öğeleridirler; böyle olunca da bireylerin büyük bir bölümü çocukları yanlış yetiştirip gerektiği gibi eğitmediği, özel kişilerin eğitim ilişkileri kötü olduğu için, çocuklar devleti tahrip edebilecek, yozlaştırabilecek bir tehlike olarak büyüyeceklerdir; öyleyse devletin ilk kaygısı ve kutsal görevi, toplumun güvenliğini sağlamak için çocukların eğitim ve yetiştirilmesini üst yöneticilere bırakmaktır. Bu görevi tek tek kişilerin değil de bütünün üstlenmesi zorunludur. Bu nedenle anne ve baba, çocuk üretimi için, felsefi kurallara bakılarak bir araya getirilirler. Platon, güzel bir kadınla eşleşmeyenlerin öfkelenerek yöneticilere karşı ayaklanmaması için bu eşleştirmenin kurayla yapılması gerektiğini ileri sürmüştür. Platon ayrıca, bu kura çekimi sırasında en güzel kadınların layık olmayanlara düşmesini önlemek ve bunların gözlerine kestirdikleriyle değil de onları en çok hak edenle ve başka nedenlerle onlara denk düşenlerle bir araya gelmelerini sağlamak için yöneticilerin hileye başvurmalarının gerekeceğini de hatırlatır.

Ne var ki bu hileye Güneş Devleti'nde başvurup çirkin erkeğin çirkin kadına düşmesini sağlamaya çalışmak gereksizdir; çünkü orada çirkinlik denen şeyin yerinde yeller esmektedir. Sürekli beden eğitimi yaptıkları için ciltlerinin renkleri canlı, pırıl pırıldır ve çok iyi gelişmiş, büyük, dolgun uzuvları vardır; boylu bosludurlar, hayat doludurlar; dimdik yürürler; onlar için güzellikler bunlardan ibarettir ve olduğundan daha uzun boylu görünmek için yüksek topuklu sandaletler giyenler, süslenip püslenen, yüzlerini gözlerini boyayanlar ya da çarpık ayaklarını gizlemek için yerlere sürünen giysiler giyenler ölüm cezasıyla karşı karşıya

kalabilirler. Gelgelelim böyle bir şey yapmaya tek başlarına kalkıştıklarında, kendilerine ihtiyaç duydukları ıvır zıvırı verecek kimse bulunamayacağı için, başaramazlar bunu. Bu türden aldatmaların, imkânları kötüye kullanmaların, ahlaki zaafların bizim ülkemizde olmasını Güneş Devleti sakinleri, kadınların, onları güçten düşüren, zayıflatan, sararıp solduran ve bedenlerini buruşturup çökerten aylaklığa ve tembelliğe bağlamaktadırlar. Böyle olunca da yüze sıvanmış boyalara ve yüksek topuklu sandaletlere ihtiyaçları vardır; sağlam, güçlü kuvvetli beden yapılarıyla değil de tersine hantal, gevşemiş yumuşak bedenleriyle güzel görünmeye çalışıp hem kendilerinin hem de çocuklarının bütün doğallığını mahvederler.

Erkek, şiddetli bir aşkla bir kadına tutulacak olursa, bu durumda onların birbirleriyle sohbet etmelerine, birbirlerine yaprak ve çiçekten taç çelenkleri sunmalarına ve karşılıklı şiirler yazmalarına izin verilir. Gelgelelim birleşmelerinden, toplumun yararına bir kuşağın türemesi ümidi zayıfsa, kadın zaten (başka birinden) hamileyse (ki bu durumda onunla birleşmek erkeğin bileceği iştir) ya da kısır değilse, bunların birbirleriyle cinsel ilişkiye girmeleri yasaklanır. Bunun dışında aşk denince, sadece dostça duyguları anlar; cinsel arzunun kendilerini uyarmasına kesinlikle fırsat vermezler.

Yiyecek içecek maddelerini ve öteki ev işlerini kendilerine pek dert edinmezler, çünkü gerekli bütün ihtiyaçları onlara sağlanır. Onurlandırılması gerekenlerse birer istisna oluştururlar; büyük bayramlarda, gerek kahramanlar gerekse onların eşleri onur armağanları olarak güzel çelenkler, özel seçilmiş yemekler ya da göz alıcı giysiler alırlar.

Her ne kadar gündüzleri kentte beyazlar giyseler de, geceleri ya da kent dışında kırmızı, yün ya da ipek giysiler giyerler. Siyahı özellikle tiksinti verecek bir renk olarak algılarlar, bu nedenle de siyah rengin tutkunu olan Japonlardan nefret ederler.

Kibir iğrenç bir ayıp olarak görülür ve her kibirli davranış özellikle büyük bir hor görüyle aşağılanır.

Bu nedenle de kimse masalarda hizmet vermeyi ya da mutfakta çalışmayı, hastalara bakmayı vb utanılacak aşağı bir iş olarak görmeyip bu gibi şeyleri normal işlevleri yerine getirme olarak kabul ederler; (atsız) yaya yürümek, büyük abdestini yapmak da tıpkı görmek ya da konuşmak kadar onurlu davranışlardır; çünkü zorunluysa, gören aynı gözlerden yaşlar da boşanır, aynı ağız tükürük de saçar. Demek ki vücudun işleyişinin parçası olan her şey utanılmaması gereken, gurur verici davranışları temsil eder.

Güneş Devleti'nin töre ve geleneklerini bozan köleleri bulunmamaktadır, çünkü onlar kendi kendilerine yeter de artarlar. Oysa bizde durum ne yazık ki farklıdır. Napoli'de 70 bin can yaşamaktadır, ama bunların arasında çalışanların sayısı on, on beş bini geçmez. Aylaklar tembellikten, hırstan, kıskançlıktan, bedensel hastalıklardan, kaçamaklardan, tefecilikten çürüyüp giderler. Böyle olunca da yoksulluk içinde yaşatıp köleler gibi süründürdükleri başkalarını da kendi utanç ve ahlaksızlıklarını aşılayıp mahvederler.

Bunun sonucunda kamusal hizmetler çok yetersiz kimselerle yapılmakta, kamusal hizmetlerin hepsi bu kötü ellerde berbat bir biçimde yönetilmektedir; askerî hizmetler ve zanaatlar, bunları gerçekleştirenlerin büyük isteksizlikleri yüzünden usulen yürütülebilmektedir.

Güneş Devleti'ndeyse kamusal hizmetler, sanatlar, zanaatlar ve işler herkese paylaştırılmıştır, böylelikle her kişinin zorunlu çalışma süresi dört saati geçmez. Güneş Devleti sakini, geri kalan zamanı hoş incelemelerle, öğrenmekle, tartışmalarla, okuyarak, anlatarak, yazarak, gezinti yaparak, zihinsel ve bedensel alıştırmalarla zevk içinde geçirir. Güneş Devleti sakinine oturarak oynanan zar, satranç gibi oyunlar yasaktır; top, ok ve mızrak atma oyunları oynarlar.

Onlar, büyük ve çetin yoksulluğun insanları kötü niyetli, riyakâr, ikiyüzlü ve hilebaz, hırsız, entrikacı, yalancı, yer yurt tanımayan birine dönüştürdüğüne, yalancı tanıklığa, iftiracılığa vb neden olduğuna inanırlar. Zenginlik ise insanı terbiyesiz, utanmaz, kibirli, cahil, hain kılar; bilgisizliğine rağmen kendini bir şey sanan, boş boş böbürlenen, utanmaz, insafsız, katı yürekli vb biri olup çıkmalarına yol açar.

Buna karşılık hakiki bir ortak yaşama toplumunda herkes ihtiyacı olana herkes kadar sahip olduğundan zengin, ama kimsenin kendi mülkü olmadığı için herkes yoksuldur ve onlar şeylerin (nesnelerin) hizmetinde olmayıp şeyler (nesneler) onların hizmetindedir. Bu nedenle de Hıristiyanlığın dindar keşişlerine, ama en çok da havarilerin hayatına hayranlık duyarlar.

Hospitalario: Bütün bunlar bana çok güzel ve dindarca geliyor, ama kadınların ortaklığına gelince bu bana oldukça çetin bir konu gibi görünüyor. Romalı Aziz Clemens havarilerin düzenlemelerine göre eş olarak kadınların da ortak olması gerektiğini söyler ve bunun böyle olmasını ileri sürdükleri için Platon ile Sokrates'i de över. Gelgelelim bu düşüncelerin yorumuna bakılacak olursa, bundan yatak odasının ortaklığı değil de kadınların herkese (erkeklere) eşit ölçüde itaat etmesi anlaşılmalıdır. Ve Tertullianus* bu yorumu doğrulayarak, ilk Hıristiyanların, kadınlar istisna, her şeye ortak sahip olduklarını söyler; ama kadınlar da (herkese aynı itaati göstermek bakımından) ortak sayılabilirler, der.

---

* Tertullianus (Quintus Septumus Florens Tertullianus, d. 155/60, ö. 220 ya da daha sonra) erken dönem Hıristiyan ilahiyatçısıdır. Roma'nın Kartaca eyaletinde görevli bir yüzbaşının oğludur. 200 yılına doğru, Kartaca'da Hıristiyanlığı benimsemiş, Afrika'daki Hıristiyan cemaatlerinden birinin kurucusu ve önderi olarak Hıristiyanlığın yayılmasında önemli rol oynamıştır. Dönemin Hıristiyan inancını savunan farklı görüşlerine karşı çeşitli savunmalar kaleme almış olan Tertullianus, pratik ve ahlaki sorunlar üzerine çeşitli görüşlerini eserlerinde dile getirmiştir. *Kadının Giyimi Üzerine* (*De culta feminarum*), *İffet Öğütleri Üzerine* (*De exhortaütione castitatis*), *Tekeşlilik Üzerine* (*De monogamia*) gibi kitaplar yazmıştır. (ç.n.)

Cenovalı: Bu konularda bir şey bilmiyorum. Ne var ki Güneş Devleti sakinleri için kadınların gerek hizmet faaliyetlerinde gerekse de yatak odasında ortak olduklarını gördüm. Gelgelelim bu, karşılarına çıkan her kadına hayvan gibi saldırdıkları anlamına gelmemekte; (daha önce de söylediğim gibi) soyun devamı yasasına göre yapılan bir seçmeye göre yürür bu herkese ait olma ilişkisi. Ama sanırım, Platon'un, Aristoteles'in ve Aziz Clemens'in otoritesine sığınmakla birlikte bu konuda yanılıyorlar; çünkü senin de söylediğin gibi, onları yanlış yorumlamışlar. Onlara bakılacak olursa, Aziz Augustinus da mal ortaklığını (komün ortaklığını) onaylamıştı, ancak yatak odasını da ortak kullanan Nicola'nın* çömezlerinin dinsizliğine (sapkınlığına) düşmemek için Augustinus kadınların ortak (eş) olmasına karşıydı.

Kilisemiz (onlara göre) daha büyük bir iyiliğe yol açmak için değil de daha büyük bir kötülüğü önlemek için mal mülk ortaklığını getirmişti.

Güneş Devleti sakinleri zamanla kadını komünün ortak öğesi olarak görme alışkanlığını terk edebilir; çünkü

---

* Burada sözü edilen kişilerden biri Nicolas d'Autrecourt olabilir (d. 1300, ö. 1350'den sonra). Kuşkuculuğunu mantıksal çıkarsamalarla mümkün sonuçlarına kadar taşıdığı için *heretiklik*le suçlanmış bir düşünür ve ilahiyatçıdır. Yunanca *hairesis*: seçme kavramından gelen heretik, Kilise otoritelerince dinden saptığı düşünülen, dolayısıyla reddedilmiş ve mücadele edilmesi gereken din öğretilerini tanımlayan bir sözcüktür. 2. yüzyılda Hıristiyanlığı kurumsal olarak temellendirmek isteyen Kilise babaları, yorumlarını peygamberlerin ve havarilerin sözlerine dayandırma yoluna gitmişken, Aziz Eirenaois ve Tertullianus doğrudan havariler döneminden kalma metinleri meşru çıkış noktasına koymuşlardı. Kilise giderek öğretisini resmileştirince, bu öğretiye aykırı düşünceleri, metin ve eğilimleri heretik sayarak karşısına aldı. 13. yüzyılda sayıları iyice artmış olan heretik akımlarla mücadele etmek isteyen Kilise, ünlü engizisyonu kurumlaştırdı.
1363-1437 yılları arasında yaşamış bir başka Nicolas (de Clemanges), kapsamlı bir Kilise reformunu savunmuş, Hıristiyanlığın papalıklar arasında bölünmesini önleme mücadelesinde liberal, hümanist görüşleriyle öne çıkmıştır. Hıristiyan dini içindeki hizipleri, sertlikle, engizisyonla önleme çabasına katılmayan Nicolas, bu hizipleri ikna yoluyla, düşünce ve ahlak zemininde resmî görüşe kazandırmayı öngörüyordu.
Demre doğumlu "Noel Baba" Aziz Nikolaos ise etkinliği ve oldukça efsanevi kişiliğiyle burada kastedilen Nikola ya da Nicolalar'dan olamaz. (ç.n.)

onlara boyun eğmiş ülkelerde başka şeyler ortak mülk olsa da kadınlar ortak değildir; sadece kadınların hizmetleri ve sanat faaliyetleri bakımından söz konusudur ortaklık. Kadının ortak mülkiyetten istisna tutulmasını fethedilmiş kentlerin sakinlerinin felsefelerinin kusurluluğuna bağlamaktan da geri kalmıyorlar.

Bununla birlikte gene de geleneklerini, örf ve âdetlerini araştırıp incelemek ve onların en iyi yanlarını kendilerine mâl etmek amacıyla yabancı ülkeler elçiler yollayıp duruyorlar. Onlara göre alışkanlık (eğitim) kadınları gerek savaş gerekse de öteki hizmetler konusunda becerikli kılar. Bu konuda, Güneş Kentlileri tanıdığımdan beri ne bizim Gaetano'ya* hele ne de Aristoteles'e katılıp aynen Platon gibi düşünüyorum.

İyice yaşlanmışlığın ve elden ayaktan düşmüşlüğün dışında hiçbir bedensel özrün, insanları işsiz güçsüz, bomboş oturma lanetine uğratmamasını, harika ve taklit edilmeye değer bir özellikleri olarak görüyorum. O yaşlılar bile, bu durumda öğüt ve tavsiyeleriyle yararlı olmaya çalışırlar. Topal kişi, gözleriyle sağı solu gözetleyip nöbet hizmetinde yararlı olur; görme özürlü kişi, elleriyle yünü tarar, tüyleri ayırır, bunlar yastıkların, döşeklerin içine doldurulur. Gözleriyle birlikte ellerini de yitirmiş olan da sesiyle ve kulaklarıyla devlete hizmet eder vb ve herhangi kullanılabilir bir uzvu olan, kentin dışında, kırsal alanda herhangi bir şekilde bilgi toplama işinde hizmet verir.

Hospitalario: Artık savaştan söz et, ne olursun; sonra da onların besin, gıda durumlarını, sanatlarını, zanaatlarını, bilimlerini ve son olarak da dinlerini anlat.

---

* Gaetano ya da Lat. Cajetanus. Dominiken adı Thommaso De Vio (d. 1468/9, ö. 1534). Thommasocu Okul'un tanınmış ilahiyatçılarındandır.
Dominiken tarikatına girip Padova'da metafizik dersleri vermeye başladı. Bu tarikatın sadeliğe, yoksulluğa önem veren yaşama tarzının savunucusu olan Gaetano, 1518'de Luther ile buluşup onun Hıristiyanlık alanındaki reformlarını anlamaya çalıştı. 1520'de Luther'in görüşlerini mahkûm eden papalık fermanı Exsurge Domine'nin hazırlanmasına katıldı. Aristoteles üzerine de yorumlar yazan Gaetano doğal ilahiyat ile Hıristiyan ilahiyatı üzerine geniş bir analitik inceleme de yapmıştır. (ç.n.)

Cenovalı: Üçlü yönetimden "*Güç*"ün yetkisi altındakiler topçu başı, süvari başı ve piyade başının yanı sıra savaş bakanı ve önemli alanların birçok deneyimli kişileridir. Ayrıca atletler ve savaş bilgisiyle ilgili dersler verebilecek durumda olanlar da "*Güç*"e bağlıdırlar. Atletler arasında, yaşları itibarıyla aklını başına almış, olgun olanlar, daha alt basamaktaki gençlere güreş, koşu ve gülle atmasını öğrettikten sonra on iki yaşındakilere ve daha büyük olanlara silah dersleri verirler. Ardından gençlere düşmanla nasıl karşılaşılacağı, atlara, fillere nasıl saldırılacağı; kılıç kullanma, mızrak, ok atma ve mancınık kullanma; düşmanı takip etme, geri çekilip kaçma; muharebe düzeninde hattı ve sırayı koruma; saflar halinde, bütünden kopmadan dövüşme, düşmanı gafil avlama ve bunun gibi savaş için gereken her şey öğretilir.

Kadınlar da kente yakın bir yerlerdeki bir savaşta, ihtiyaç halinde erkeklerin yardımına koşabilmek ve kentin surlarını beklenmedik âni bir saldırı tehdit ettiğinde duvarları destekleyebilmek için aynı askerî eğitim alırlar ve kendi erkek ve kadın öğretmenlerince eğitilir ve yetiştirilirler. Kadın yurttaşlar bu konuda Spartalı kadınlar ve Amazonlar gibi onurlandırılır ve saygı görürler. Dolayısıyla da kent surları üzerinden erimiş kaynar kurşun dökmeyi, ateşli silah kullanmayı, mazgallardan aşağıya taşlar atmayı, saldırının şiddetini hafifletmeyi öğrenirler.

Kadınlar bütün bunlardan önce korkuyu üzerlerinden atmaya alıştırılırlar; korkaklık gösteren ağır şekilde cezalandırılır. Güneş Devleti yurttaşları ölümden de korkmazlar, çünkü hepsi ruhun ölümsüzlüğüne, ayrıca ruhun bedeni terk eder etmez, bu dünyevi hayatta yaptığı hizmetlere göre içindeki iyi ya da kötü güçlerle birleşeceğine inanırlar; çünkü Güneş Kenti sakinlerinden kimileri Brahman, kimileri de Pythagorasçı olmalarına rağmen, bu konuda onlar gibi genelde ruhun göçüne inanmaz,

sadece istisnai bir Tanrısal karara bağlı olarak ruhun göç edebileceğine inanırlar.*

Ayrıca devletlerinin ve dinlerinin düşmanlarına zarar vermekten, kötülük yapmaktan çekinip utanmaz ve böyle bir davranışı insancıllığa aykırı saymazlar.

Her iki ayda bir, ya kent dışında açık arazide ya da kentin surları içinde ordunun resmî geçidi vardır; her gün silah talimi yapılır. Ayrıca savaş sanatı, Musa, Jesuha, Davut, Maccabeus, Sezar, İskender, Skipio, Hannibal vb hakkındaki kitaplar da okunur. Ders tamamlandıktan sonra herkes yapılan ders hakkındaki düşüncesini, bunlardan hangisinin iyi ve doğru, hangisinin kötü ve yanlış, hangisinin yararlı, hangisinin onur verici davranmış olduğu hakkında kanaatini belirtir. Son olarak da öğretmen nihai sonucu değerlendirip sunar.

Hospitalario: İyi de böylesine mutlu bir halk hangi halkla savaşa tutuşur ve hangi nedenlerle yapabilir bunu?

Cenovalı: Bir savaşın bütün ihtimalleri ortadan kalkmış olsa bile Güneş Devleti sakinleri, gevşeyip yumuşamamak ve beklenmedik bir düşman saldırısı karşısında donanımsız ve eli ayağı bağlı kalmamak için savaş sanatını ihmal etmez, silah talimlerinden vazgeçmez ve avlanmaktan da geri kalmazlar. Ayrıca Güneş Devleti'nin bulunduğu adanın üzerinde, kendi kralları tarafından yönetilmektense, Güneş Devleti yurttaşları tarzında bir yönetimin egemenliği altında olmaya can atacak kadar onların mutluluklarını kıskanan dört krallık daha bulunmaktadır. Bu nedenle de bu dört kralın sık sık Güneş Devleti'ne savaş ilan etmesi nedeniyle çıkan savaşlar vardır. Bu devletlerin kralları savaş ilan etmeyi, Güneş Devleti'nin, öteki krallığın sınırları içindeki bir bölgeyi ele geçirdikleri ya da tanrılara ibadet etmedikleri, başka herhangi bir pagan inancı bile tanımadıkları, hatta eski

* Bedenin ölümden sonra başka bir canlı varlığın bedeninde yeniden dünyaya geleceğine inanmak. (ç.n.)

Brahman inancından da yoksun, günahkâr bir hayat sürdükleri bahanesine dayandırırlar.

Ayrıca daha önce Güneş Ülkesi'ni egemenlikleri altında tutmuş olan Hint halkları da Güneş Devleti sakinlerine asiler gibi davranıp onlarla mücadele ediyorlar ve başlangıçta onların yardımına koşmuş olan Taphorabanese (Ada) halkı da onlara karşı cephe almış durumdadır. Ama Güneş Devleti her zaman bu savaşlardan zaferle ayrılır. Bir hakaretle, bir iftirayla karşı karşıya kalır kalmaz ya da onların gururunu, onurunu kırıcı bir şey yapılınca; soyguna, yağmaya maruz kalınca ya da dostlarının hakları zedelenince, baskı altındaki bir devlet onları kurtarıcı olarak davet edince ve onlar da bu müdahalenin haklı olabileceğine inanırlarsa, sorunu tartışmak için hemen danışma meclisini toplarlar.

Önce diz çöküp doğru bir karar alabilmek için Tanrı'ya dua ederler. Ardından sorunu araştırıp incelerler; hangi tarafın haklı olduğunu bulmaya çalışırlar ve kendilerini yardıma çağırmış olanların haklı olduğuna karar verirlerse, genellikle şu şekilde savaş ilan ederler: Forensis denen bir rahip hemen düşman tarafına yollanır. Bu rahibin görevi karşı taraftan gasp edilmiş ganimetin iade edilmesini ya da kendi dostlarına karşı düşmanlık ve husumete son verilmesini talep etmektir. Berikiler buna yanaşmazlarsa onlara savaş ilan ederler. Bunu yaparken de Öç Tanrısı Sebaoth'u yardıma çağırır ve öç alma işini ona havale ederler; düşman kralı cevap vermekte kararsızlık gösterirse ona bir saat süre tanırlar; eğer söz konusu muhatap bir cumhuriyetse bu süre üç saattir; böylece cevap vermekten kaçınıp oylama yapma imkânını ortadan kaldırırlar. Derken Tanrısal ve doğal hakka saygı göstermeyenlere karşı savaş başlar.

Bu savaş ilanıyla birlikte savaşın pratikteki bütün yönetimi, her türlü sevk ve idare, tıpkı bir Roma diktatörüne verilir gibi "Güç"ün eline verilir. "Güç" ise, emir komuta birliğini sağlayıp savaşta ölümcül olan yavaşlığın önüne

geçmek için, kendi iradesine ve kanaatlerine göre hızla hareket eder.

Bu arada önemi çok büyük bir mesele ortaya çıkınca "Bilgelik" ve "Sevgi" ile danışma toplantıları yapar.

Ancak savaş başlamadan önce bir hatip girişilecek savaşın ve yapılacak seferin nedenini ve haklılık durumun halka açıklar; 20 yaşına basmış herkes bu toplantıya katılabilme hakkına sahiptir. Böylece savaşa hazırlık olacak bütün adımlar atılmış olur. Olabilecek bütün silah türleri silah deposunda saklanıp korunur ve muharebelerde sık sık kullanılır. Her bir kent çemberinin dış duvarı mancınıklarla donatılmış ve atışlar için gerekli her şey hazır edilmiştir. Güneş Ülkesi'nin ayrıca arabalar üzerinde muharebe meydanına taşınan top denen başka tür bir atıcıları vardır. Cephane ve mühimmatın yanı sıra kumanya eşeklerle, katırlarla ve arabalarla muharebe yerine taşınır. Dışarıda açık arazide bir ordugâh kurulur kurulmaz, cephane, mühimmat, kumanya, arabalar, toplar, merdivenler ve savaş aygıtları alanın ortasına alınır; uzun süre ve cesaretle savaşırlar; sık sık sahte geri çekilme taktiğine başvururlar; aldanan düşman büyük bir geri çekilmeyle karşı karşıya olduğunu sanır; düşmanı kendi peşlerine takarlar; oysa bu arada kanatlara bölünüp birçok öbek oluştururlar ve bir kısmı dinlenirken topçuları düşmana kızgın mermiler yağdırır; sonra yeniden muharebe meydanına dönerler; düşmanın yenilgisi kesinleşmiş demektir artık.

Böyle taktik ve yollara sıkça başvururlar. Tuzaklar, aldatmacalar, hileler ve savaş aygıtlarının kullanılması konusunda bütün halklardan daha üstündürler. Ordugâhlarını Roma ordugâh sanatına göre düzenlerler; çadırlarını aynen onlar gibi kurup çevreyi kazıklardan yapılmış duvarlarla ve hendeklerle güvence içine alır ve bütün bunları inanılmaz bir hızla yaparlar. Bu iş için uzman ustaları, ayrıca da topların, mancınıkların bakımından sorumlu savaş aygıtları ustaları vardır.

Bütün askerler savaş baltası, gürz ve kanca kullanmada ustadırlar. Savaş düzeni, savaşın sevk ve idaresi ve stratejisi konusunda deneyimli ve bilgili olan beş, sekiz ya da on komutan savaş meclisinde yer alır; bunlar teorik olarak belirlenen kararları uygulamaya hazır ve yetkili kimselerdir.

Bunlar silahlı, atlı çocuklardan oluşan bir birliği de tıpkı Welpler* gibi ya da aslanların ve kurtların yavrularına yaptıkları gibi akan kanı görmeye alışmaları için beraberlerinde muharebe alanına götürürler; tehlike anlarında bu çocukları güvenli bir yere çekerler. Fakat muharebeden sonra kadınlar ve çocuklar savaşçıları sever, okşarlar; yaralıların yaralarını sarar ve büyük başarılar göstermiş olanı övücü sözlerle yüreklendirir, onurlandırırlar. Bu yapılan şey genellikle harika sonuçlar verir. Kadınlarının ve çocuklarının gözlerinde cesur görünmek isteyen savaşçılar inanılmaz çabalar gösterir, canlarını dişlerine takar ve sevgi onların zafere ulaşmasını sağlar. Bir saldırıda düşmanın surlarına, duvarlarına ilk tırmanan kimseye, bu girişimi başarıya ulaştıktan sonra askerlerin alkışları arasında onurlandırılma işareti olarak kadınlar ve çocuklar tarafından yapraktan bir taç takılır.

Silah arkadaşını kurtarmış biri, meşe yapraklarından bir çelenkle onurlandırılırken, tiranlardan birini öldüren kimse, ondan aldığı süslü silahları ve ganimeti tapınağa koyar ve *Metafizikus* ona başarısına yaraşır, onu onurlandıran bir ad takar. Başka birtakım taçlar da gene farklı nedenlerle ödül olarak takılır.

Süvarinin bir mızrağı ve eyerinde asılı duran, yapımı aynı iki tabancası vardır; bu tabancaların ağzı biraz daraltılmıştır; bu nedenle de mermileri her türlü zırhı deler. Güneşliler birer hançer ve gene süvarilerinkine benzer askılı kamalar taşırlar. Ağır bir zırh donanımına sahip olan süvarilerin demir gürzleri vardır. Hançer körleşirse ve tabancalarının mermileri düşman zırhını delmezse,

* Welpler ya da Welfler: Bir Alman halk kolu. (ç.n.)

tıpkı Akhilleus'un* Cignus'a yaptığı gibi, düşmanı devirmek için bu gürzleri kullanırlar. Düşmanı yere yıkıp öldürücü gürz darbeleriyle sersemletirler. Gürze bağlı, altı karış uzunluğunda iki zincirin ucunda demir topuz bulunur. Bu topuzlar gürze öyle bir şekilde bağlanmışlardır ki, gürzü havada sallarken ya da fırlatırken zincirler düşmanın boynuna dolanır; onlar da düşmanı çekip yere sererler. Gürzlerini rahatça kullanabilmek için atlarını elleriyle değil ayaklarıyla idare ederler; atın dizginleri eyerin üzerinde çaprazlaşır ve dıştan bir topuza benzeyen üçgen şeklindeki üzengiye bağlanır. Ata yön verirken süvarinin üzengiye basan ayağı üzengiyi durmadan hareket ettirir; üzengiye bağlı dizgin de duruma göre gevşer ya da gerilir; süvari sol ayağını dışa bükünce at sola döner, sağa çevirince sağa.

Atlarını ayaklarıyla yönlendirmeyi çok iyi bilen Tatarlar bile, dizginleri üzengiye bağlama tekniğini bilmezler. Hafif süvari şu şekilde yavaş yavaş muharebeye dahil olur. En ön safa arkebüzcüler,** ardından mızraklı süvariler, onların peşi sıra da muharebede çok değer verilen mancınıkçılar gelir; bunların bir bölümü önden giderken ötekiler birlikler halinde hareket eder, bu arada da bir dokuma tezgâhının iplikleri (mekik) gibi birbirleriyle örgü hareketleri yaparak savaşırlar.

Bunların arkasından sopalı yedek birlikler gelir; en son ellerinde parlayan kılıçlarla asıl savaşçılar ortaya çıkar. Muharebe bittikten sonra zaferi eski Romalılar tarzında, hatta onlardan çok daha parlak bir biçimde kutlarlar. Tapınakta Tanrı'ya teşekkür ibadetleri yapılırken, ordunun mareşali

* Akhilleus, Aşil olarak da bilinir. Yunan mitolojisinde ölümlü Pereus ile deniz perisi Thetis'in oğludur. Troya destanında Thetis, oğlu Akhilleus'u topuğundan tutarak Styks ırmağına daldırır; Akhilleus annesinin suya değdiremediği bu topuk kısmının dışında hiçbir şekilde yaralanmaz, öldürücü darbelerden etkilenmez. Troya Savaşı'nın ilk dokuz yılı boyunca çevreyi yakıp yıkmış, 12 kenti ele geçirmiştir. (ç.n.)

** Harkebüz de denir. 15. yüzyılda İspanya'da icat edilmiş, omuzdan ateşlenen ilk silahlardandır. (ç.n.)

tapınağın ortasına çıkar ve âdet gereği muharebe alanına gitmiş olan resmî savaş ozanı, olup bitmiş her şeyi anlatır.

Derken *Metafizikus*, mareşali defne yapraklarından çelenkle ödüllendirir; ardından armağanlar dağıtır, çalışma zorunlulukları uzunca bir süre için kaldırılan askerler ödüllendirilir. Ne var ki askerler ödülün bu biçimine pek sevinmezler; boş boş oturma alışkanlıkları bulunmadığı için gene de işleri ucundan da olsa tutup arkadaşlarına yardım ederler.

Öte yandan kendi kabahatleri sonucunda yenilgiye uğramış olanlar, özellikle de yenme avantajlarını fark edememiş ve kullanamamış olanlar kamu önünde ayıplanır ve azarlanırlar. Muharebe alanında ilk firar edip ötekilere kötü örnek olanın ölüm cezasından kurtulması zordur; olmaya ki, bütün ordu onun canının bağışlanmasını talep etsin ve firarda kabahati olanlar da cezanın bir kısmını çekmeye razı olsunlar. Ne var ki çok önemli, belirleyici nedenler bulunmaması halinde böyle bir suç çok ender bağışlanır. Silah arkadaşına yardıma koşmamış olanlar sopa dayağına çekilirler, itaatsizlikten suçlu duruma düşmüş olanlar herhangi bir yerdeki bir çukurda vahşi hayvanların önüne atılırlar. Bu gibilerin eline, kendilerini ayı ya da aslana karşı koruyup hayvanı alt etmeleri için bir sopa verilir; hayvanı yenerse, ki ham hayalden başka bir şey değildir bu, bağışlanırlar.

Boyun eğdirilmiş ya da kendilerinden teslim olmuş kentler ve köyler hemen bir eyalet birliği olarak birleştirilir ve kendilerine Güneş Devleti'nin bir garnizonu olarak gerekli asker verilir. Bunlar giderek Güneşlilerin yaşama tarzlarına, âdet, gelenek ve göreneklerine alışırlar. Eğitim orada parasız olduğu için çocuklarını Güneş Devleti'nde okula yollarlar.

Güneş Devleti'nin her bir keşif kolundan, nöbetçilerinden, bekçilerinden, gözcülük görevlerinden, Güneş Kenti'nin içindeki ve dışındaki bütün o pratik uygulamala-

rından ve âdetlerden söz etmek fazlasıyla ayrıntıya girmek olur; kendin kolayca tahmin edebilirsin bunları. Herkesin resmî mesleğini belirlerken burcu itibarıyla çocukluğundan beri yetenekli olduğu alanı göz önünde tutarlar.

Dolayısıyla da işleri onların doğal yetenek ve becerileriyle örtüştüğü için hepsi görevlerini seve seve ve çok iyi yerine getirir.

Kalkanlı nöbetçiler ve gözcüler gece gündüz demeden her bir dört kapıda, surların kulelerinde ve mazgalların çıkıntılarında nöbet tutarlar. Gündüzleri bu işi kadınlar yapar, geceleriyse erkekler. Bu hizmet onları uyanık tuttuğu gibi, dikkatli olma yeteneklerini de artırır ve her türlü baskını imkânsızlaştırır. Nöbet bizdeki gibi yaklaşık üç saat sürer.

Güneş batmaya yüz tutar tutmaz içine yer yer davul seslerinin karıştığı bir senfoninin melodileri arasında tek tek gece nöbetleri taksim edilir ve nöbetçiler yerlerine yollanır.

Güneşliler aynı zamanda savaşın bir kopyası olduğu için avlanmaya bayılırlar ve fırsatını buldukça çeşitli şenliklerde ve bayramlarda, kamusal yerlerde piyadelerle süvariler arasında oyunlar düzenlerler. Bu arada müzik hiç eksik olmaz. Zaferi kazandıktan sonra düşmanın suçunu bağışlar ve ona iyi davranırlar. Ancak düşmanın surlarını yıkma ya da bazılarının kafasının kesilmesi kararı alınmışsa, bunlar hemen o zafer günü gerçekleştirilir. Düşmanı yok etmek değil de onu ahlaken iyileştirmek için savaştıkları görüşünü paylaştıkları için, zaferin ardından çoğu zaman düşmana çok iyi davranırlar.

İki Güneş Devleti yurttaşı ister hakaret nedeniyle isterse de herhangi bir başka nedenle uzlaşmazlığa düştüklerinde (Güneşliler arasında hakaret dışında bir uzlaşmazlık nedeni yok gibidir), şayet taraflardan biri öfkesini bastıramayıp işi dövüşmeye kadar götürmüşse, başkan ve yöneticilerden biri onu gizlice azarlar ve uyarır. Ama sadece sözlü bir

kavga söz konusuysa, bu durumda bir sonraki savaşa kadar bekleme kararı alırlar; haklı olanın öfkesinin o ölçüde düşmana yöneleceğini uman Güneş Kenti insanlarına göre, bu iki kavgalıdan hangisinin cesareti sayesinde övgüye değer eylemler gerçekleştirebileceği de dolayısıyla ancak orada belli olacaktır. Demek ki bu ikisinden savaşta başarı gösteren taraf daha iyi olan taraf olarak kabul edilir ve onun haklı olduğuna karar verilir; beriki de hiç mırın kırın etmeden bu karara saygı gösterir.

Cezaların suça ve kabahate uygun olması gerekir. Düelloya kesinlikle izin verilmez; birincisi, düello mahkemenin hukuksal yetkisini zedeler; ikincisi, haklı olanın yenilmesi durumunda büyük bir adaletsizlik ortaya çıkar. Rakibinin karşısında haklı olduğunu iddia eden varsa, bunu teke tek dövüşlerle ya da düelloyla değil de resmî savaşlarda ispat etmek durumundadır.

Hospitalario: Taraflaşmaların, bölünmelerin yurdun bölünmesine kadar gitmesini önlemek çok yerinde ve mükemmel bir şey; çünkü bu tür bölünmeler hemen hep iç savaşa kadar uzanır ve sonuçta genellikle Roma ve Atina örneklerinde olduğu gibi ortaya hep bir tiran çıkıp yönetime el koyar. Peki, şimdi de bana biraz iş yaşamından söz et.

Cenovalı: Askerî, tarıma ve hayvancılığa dayalı hayatı, bunların nasıl herkesin ortak uğraşları olduklarını ve bu konularda kim daha bilgili sayılıyorsa onun birinci dereceden asaletle onurlandırıldığını anlatmıştım sanırım. Bunlardan daha fazla sanatta ustalık kazanmış olanlar daha da asil sayılır ve en usta oldukları sanatı öğretmekle görevlendirilirler. Madencilik ve yapı işleri gibi en çok emek gerektiren işler, en saygıdeğer işler kabul edilir. Kimse bu işleri yapmayı reddetmez, çünkü en başından insanların eğitimleri göz önünde tutularak dağıtılmışlardır ve kimse kendine zararlı işlerle uğraşmamakta, herkes kendi ihtiyaçlarına uygun işler yapmaktadır. Daha az zahmet gerektiren işler kadınlara aittir. Hepsinden yüzmeyi bilmeleri beklenir

ve bu nedenle de şehrin duvarlarının dışında ve içinde, çeşmelerin yakınına göletler oluşturulmuştur.

Ticaretin onlar için pek bir anlamı yoktur, ama aslında paranın değerini bilir ve yöneticileri, elçileriyle kâşiflerinin gittikleri yerlerde hayatlarını sürdürebilmeleri için paraya gereken önemi verirler. Ülkelerine dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen tüccarları kabul ederler ve bu tüccarlar da kentin ihtiyaçlarından artakalan malları alırlar. Güneş Kenti'nin insanları para kabul etmez, malları ihtiyaç duydukları şeyler karşılığında takas ederler. Bir avuç madeni para karşılığında o kadar çok şey alındığını görmeleri Güneş Kent'in gençlerinin pek komiğine gider. Fakat yaşlılar gülmez. Devletlerinin, kölelerin ve yabancıların ahlaksız âdetleriyle yozlaştırılacağından çekinirler. Bu yüzden ticareti kentin dışında, limanlarda yapar ve savaşta esir aldıkları tutsakları çukur kazmada veya diğer ağır işlerde çalıştırmak için kullanmayacaklarsa satarlar.

Tarlalarda çalışanlara göz kulak olmaları için işçilerle birlikte hep dört askerî birlik yollarlar. Bunlar, malların rahatça nakledilebilmesi ve yabancılar yolda zorluklarla karşılaşmasınlar diye tuğla döşeli, denize kadar giden yolların geçtiği dört kapıdan dışarı çıkarlar.

Yabancılara karşı iyi ve kibardırlar; onları ilk üç gün devlet bütçesinden ağırlar, yedirir, içirir, ayaklarını yıkadıktan sonra şehirlerini ve âdetlerini tanıtırlar. Sonra da Meclis'e davet eder, kendilerine ayrılmış masada onurlandırırlar. Görevleri, misafirlerle ilgilenmek ve onları korumak olan adamlar vardır.

Şayet bu yabancılar devletlerinin vatandaşı olmak isterlerse, onları önce bir ay bir çiftlikte, sonra da bir ay daha kentte deneyip, çeşitli sınavlardan geçirirler; kararlarını bundan sonra verir ve onları belli törenler ve yeminlerle aralarına kabul ederler.

Tarım, en büyük itibarı gören alandır ve çok yaygındır, ekilmemiş tek karış toprak yoktur. Rüzgârları ve elverişli

yıldızları dikkatle gözetleyip kollarlar. Kentte bu iş için kalan birkaçı hariç hepsi neredeyse tam teçhizat silah kuşanmış ve ellerinde bayraklar ve davullarla borazanlar eşliğinde çift sürmek, tohum ekmek, yaban otlarını ayıklamak, meyve ve üzüm toplamak amacıyla tarlalara gider ve çalışma akılcı bir şekilde zaman kazanılacak halde düzenlenmiş olduğu için işlerini birkaç saat içinde titizlikle yerine getirirler. Muhteşem bir buluş olan iç içe dönen tekerlekler sayesinde, ters yönden esse bile rüzgâr gücünden yararlanan yelkenli arabalar kullanırlar.

Rüzgâr esmediğinde de devasa görünümlü kocaman araba, tek bir hayvan tarafından bile kolayca çekilir.

Bütün bu süre boyunca kentin muhafızları silahlı ve sıralı bir şekilde etrafta dolanırlar ve dönüşümlü olarak nöbet değiştirirler. Toprağı bir kadınla karşılaştırıp, beden çalışması yapmak yerine, güzelliğini allıkla, kremle sağlamaya çalışan, spor yapmayan kadınların dünyaya çelimsiz çocuklar getirdiklerini göz önüne alarak, toprağın gübrelenmesinin cılız ve besin değeri düşük ürünlere yol açacağını düşündüklerinden, tarlaları gübrelemek için dışkı ve pislik kullanmazlar. Bu yüzden, tohumun filizlenme gücünü artırıp hızlandırmak ve ölüp gitmesini önlemek için toprağı pisliğe bulamaz, düzgünce sürer ve gizli ilaçlar kullanırlar. Bu iş için, *Georgics* dedikleri bir kitapları vardır. Toprağın mümkün olduğunca büyük bir kısmı ekilir ve geri kalanı da hayvanların otlamaları için bırakılır.

At, öküz, koyun, köpek ve diğer her türden evcil hayvanın çiftleştirilmesi ve yetiştirilmesi, onların nazarında Hz. İbrahim'in devrindeki gibi en saygı duyulan işlerden biridir. Ve hayvanlar, iyi cins üretecek şekilde çiftleştirilirler.

Atların, öküzlerin, koyunların ve diğer hayvanların en iyi örneklerinin resimleri onların önüne konulur.* Üreme

* Metnin İngilizceye ve Almancaya çevirisinde, resimleri hayvanların gördüğü anlamı çıkıyor. Resimlerin, üremenin sorumlularını uyarıyor olması da mümkün, ama biraz anlamsız. Bu durumda, Campanella hayvanlara bilinç mi atfediyor diye düşünebiliriz. (ç.n.)

için ayrılmış hayvanlar, bu resimleri görür. Aygırlarla kısrakları bir arada otlatmaz, uygun zaman geldiğinde tarlalarındaki ağıllarda bir araya getirirler. Ve bu da, Okçu takımyıldızının, Mars ve Jüpiter'le elverişli bir etkileşim konumunda bulunduğunu gördüklerinde gerçekleşir. Öküzler için Boğa, koyunlar için Koç burcuna bakarlar. Sevir* takımyıldızı içinse bir tavuk, ördek ve kaz sürüsünü hazır tutarlar. Bunlar, beslenmeleri için kadınlar tarafından kent dışındaki çayırlara çıkarılırlar. Orada hayvanlar için barınaklar yapılmıştır, kadınlar burada peynir, tereyağı ve süt ürünleri yaparlar. Buralarda kısırlaştırılmış besili horozlar, meyveler ve diğer kimi yiyecekleri saklarlar; bütün bu işleri öğrenmek için *Bucolics* dedikleri bir kitapları vardır. Herkes çalışkanlığı sevdiğinden ve az ama verimli emek harcadıklarından, ayrıca da birbirleriyle yarıştıklarından her şeyde bolluk ve bereket vardır. Yumuşak başlıdırlar ve bütün bu vazifelerde, diğerlerinin başında olana "kral" derler; çünkü bu kimse bilgi ve beceri bakımından onlardan daha iyi olduğu için, onun kadar verimli olamayanlar, ona "kral" demeyi uygun görmüşlerdir; onlara göre bu unvan cahillere değil, sadece bilge ve becerikli insanlara verilmelidir. Erkeklerle kadınların, nasıl bir arada ve daima krallarının sesine itaat ederek, bizler gibi yorgunluk belirtisi göstermeden düzgün adımlarla işlerine gittiklerini görmek muhteşemdir. Güneş Kentliler üstlerine ve yöneticilerine bizim gibi nefretle bakmazlar, çünkü onun kendilerinden yüce olduğunu bilir, onları babaları, kardeşleri yerine koyarlar. Öte yandan, koruları ve ormanları boldur; buraları korur, sık sık avlanırlar.

Denizcilik bilimi çok itibar görür. Çok akıllı bir mekanizma sayesinde, denizin üzerinde, kürek ya da rüzgâr gücü olmaksızın gidebilen salları ve kadırgaları vardır; gene rüzgârla giden gemileri de bulunmaktadır. Yıldızların konumuna ve denizin ne zaman alçalıp yükseleceğine iliş-

* Çinlilerde Boğa burcu. (ç.n.)

kin doğru bilgilere sahiptirler. Diğer ulusları, farklı ülkeleri, onların mallarını ve ürünlerini tanımak için denize açılırlar. Kimseye hakaret etmez, kimsenin onurunu kırmaz, ama kimse tarafından hakaret görmeye de katlanmazlar. Kimseyi kışkırtmaz ve kışkırtılmadıkça dövüşmezler. Zaman içinde, bütün dünyanın onların âdetleri uyarınca yaşayacağını ileri sürer, ama kendilerininkinden daha üstün bir toplum düzeni uygulayan başka bir ulus olup olmadığını araştırmaktan da geri durmazlar. Hıristiyan kurumlarına hayranlık beslerler, kendileri ve bizim için havarilere yaraşır bir hayatın özlemi içindedirler. Çinliler ve daha yeni gezip gördükleri Siyam, Kalküta gibi diğer birçok ada ve kıta ülkeleriyle aralarında dostluk anlaşmaları vardır. Ayrıca deniz ve kara savaşlarında kullanabilecekleri, kimsenin bilmediği ateşli silahlara ve birçok stratejik sırra sahiptirler. Bu yüzden, neredeyse her zaman galip gelirler.

Hospitalario: Bir de, hangi yiyecek ve içeceklerle beslendikleriyle, nasıl ve ne kadar yaşadıklarını öğrenmek hoş olurdu.

Cenovalı: Güneş Devleti sakinleri önce toplumun ihtiyaçlarının, ardından da bireysel varlığın ihtiyaçlarının giderilmesi gerektiği görüşündedirler. Yiyecekleri etten, tereyağından, baldan, peynirden, bahçelerinde yetiştirdikleri otlardan ve çeşit çeşit sebzeden meydana gelir. İlk başlarda, onlara acımasızca geldiğinden hayvanları öldürmeye yanaşmıyorlardı, ancak daha sonraları, kendilerince duygulara sahip olan bitkileri yok etmenin de aslında acımasız bir şey olduğuna, ama sonuç olarak alt düzeydeki varlıkların, gelişmiş, daha üst düzeyde olanların yararlanması için yaratılmış olduğuna karar verip haklı nedenlerle haksız bir davranışta bulunmazlarsa açlıktan öleceklerini gördüler ve bu yüzden artık hepsi et yiyorlar. Yine de öküzler ve atlar gibi yararlı hayvanları öldürmeye pek yanaşmıyorlar. Yararlı ve zararlı yiyecekleri ayırt ediyor, bunun için de tıp bilgilerini kullanıyorlar. Mideleri hep

aynı şeyi yemekten bıkmasın vė bedenleri zayıf düşmesin diye yedikleri şeyi haftada üç kez değiştiriyorlar. Bir gün et, ertesi gün balık ve üçüncü gün sebze yiyor, bunun ardından tekrar ete dönüyorlar. Yaşlılar daha kolay hazmedilebilen şeylerle besleniyor ve azar azar, günde üç öğün yiyorlar. Ama toplumun geneli üç, çocuklarsa bedenlerini besleyebilmek için dört öğün yiyor.

Ömürleri ortalama 100 yıl, ama 200 yaşına varanları da az değil. İçmeye gelince, son derece ölçülüler. Şarap, on dokuz yaşını doldurmayan çocuklara sağlıkları için gerekli değilse asla verilmiyor; gerekliyse, aynen kadınların yaptığı gibi suyla karıştırarak içerler, ama elli yaş ve üzerindeki erkekler şaraba ya hiç su karıştırmazlar ya da çok az karıştırırlar. Mevsimine göre en sağlıklı şeyleri yerler, ama bu konuda tamamen hekimin talimatlarına uyarlar.

Fazla yenilerek suiistimal edilmedikçe, Tanrı'nın tam da o mevsimde büyüttüğü hiçbir şeyin zararlı olamayacağını düşünürler. Ve bu yüzden yazın, en nemli, sulu ve serin şeyler oldukları ve sıcağa karşı korudukları için meyvelerle beslenirler. Kışın kuruyemiş ve sebzeleri, sonbahardaysa melankoli ve hüznü ortadan kaldırmak için Tanrı tarafından bahşedilen üzümü yerler.

Hoş kokmayı da severler. Sabahları kalktıklarında hepsi saçlarını tarar ve elleriyle yüzlerini soğuk suyla yıkarlar. Sonra kekik, nane, maydanoz ya da rezene çiğner ve bu bitkilerle ellerini ovuştururlar. Yaşlılar tütsü yakıp yüzlerini doğuya döner ve Hz. İsa'nın bize öğrettiği kısa duaya benzer bir dua okurlar. Bunun ardından bazıları yaşlılarla ilgilenmek, bazıları da devlete karşı görevlerini yerine getirmek üzere toplantılara katılmaya giderler. Daha sonraysa, günün ilk dersleri gelir ve bunun ardından da tapınakta, bir de günlük egzersizlerde bir araya gelirler. Sonra bir süreliğine oturup dinlenir ve nihayetinde de yemeğe giderler.

Damla, el ve ayak eklem romatizması, siyatik, nezle, karın ağrısı, kolit, mide gazı ve ekşimesi, bağırsak sancı-

sı, nefes darlığı nedir bilmezler; çünkü bu hastalıkların nedeni doku sıvılarının salgılanmaması ve bağırsaklarda gaz birikmesidir ve Güneş Kentliler bu gibi rahatsızlıkları yiyip içtiklerine dikkat ederek ve spor yaparak engellerler; bu türden rahatsızlıklar az spor yapmanın, hor görülen tembelliğin, sarhoşluğun ya da oburluğun işareti sayılacağı için, kusarken ya da tükürürken görülmek ayıp sayılır. En sık görülen hastalıklar yüksek ateş ile bolca iyi ve sulu yiyecekle geçirdikleri kramplardır. Erime illetine (tüberküloz) hoş kokulu banyolar, süt ürünleri kürü, taşrada keyifli ve rahat bir yaşantı ve kademe kademe artırdıkları hafif egzersizlerle karşı koymaya çalışırlar.

Kirlilikten ileri gelen hastalıklar Güneş Kenti insanları arasında yaygınlaşamaz; çünkü onlar bedenlerini, şarapla banyo yapıp kokulu yağlarla ovarak sık sık temizlemekte ve kanlarıyla iliklerini kirleten zehirli gazı, spor yapıp terleyerek vücutlarından atmaktadırlar. Göğüslerinde biriken ifrazatı hemen temizledikleri için, ince hastalık pek yaygın değildir. Katılaşmış salgılardan kaynaklanan astım türüne de yabancıdırlar. Yüksek ateşi soğuk suyla, hafif ateşi ise tatlı kokular, et ve sebze sularıyla ya da uykuyla, müzikle veya dans ederek geçirirler. Hastalanan kişiyi her dört günde bir tutan sıtma nöbetleriyse, hastanın kanı alınarak ya da bitki kökleri kaynatılarak elde edilen müshil ilaçları ve acı sular kullanılarak tedavi edilir. Ama müshil ilaçları ender kullanılır. Bu periyodik ateşler, hazırlıksız hastayı âniden korkutarak ya da ateşe zıt etkiler yaratan veya kendileri ateş yükselten bitkiler aracılığıyla kolayca tedavi edilir. Bütün bu sırları bana istemeye istemeye verdiler. En çok da sinsi, sürekli ateşten korkarlar. Bunları iyileştirmek için yıldızlardan, çeşitli şifalı otlardan medet umar, Tanrı'ya yakarırlar. Her beş, altı, sekiz ya da daha fazla günde bir tutan nöbetlere gelince; bu insanların doku sıvıları hiçbir zaman kalınlaşmadığı için, bu ateş Güneş Kent'te görülmez.

Roma geleneklerine uygun hamamları ve kaplıcaları vardır; ayrıca bedenlerini yağlarla, çoğunu tanımadığımız, temizliğin ve sağlığın korunmasına yarayan maddelerle ovarlar. Başlarına sık sık bela olan sarayı tedavi etmek için, bunların yanı sıra başka yöntemlere de başvururlar.

Hospitalario: Herkül, Scotus, Sokrates, Kallimakhos ve Muhammed gibileri yakalandığına göre, bu hastalığın belirtisi de, muhteşem bir zekâ olmalı.

Cenovalı: Bu hastalığa karşı Tanrı'ya yakararak, zihinlerini güçlendirerek, uyarıcı maddeler alarak, ekşili, asitli yiyeceklerle mücadele ederler. Hastaya koyu, en iyi buğday unuyla yapılmış çorbalar içirirler. Aşçılık sanatında ve kap kacak imalatında çok beceriklidirler; bunların içlerini bal, tereyağı ve güce güç katan diğer baharatlarla doldururlar. Mideleri bulanmasın diye, yemeklerinin ağırlığını ekşili katkılarla giderirler. İçeceklerini Napolililer gibi buzla soğutmazlar ya da Çinliler gibi sonradan ısıtılmış içecekler içmezler, çünkü doğal vücut ısısını yapay yoldan yükseltmeyi yanlış bulurlar. Yazın ya da havanın özellikle ağır olduğu zamanlarda suyun doğal sıcaklığından yararlanırlar, ancak suyu, ezilmiş sarımsak, biber, fesleğen ve sirkeyle güçlendirirler. Bedeni yetmişinci yıldan sonra yenilemek ve hastalıklardan kurtarmak için de bir sır bilmektedirler ve bunu sahiden de muhteşem ve keyif verici bir tarzda yaparlar.

Hospitalario: Bilimlerinden ve yöneticilerinden bahsetmedin hiç!

Cenovalı: Kuşkusuz bahsettim. Ama merak ettiğine göre daha fazla bahsedeyim. Ayın hem başında, hem de ortalarında bir adaktan sonra kurul toplantıya çağırılır. Bu kurula 20 yaşına basmış herkes kabul edilir ve katılanların her birine devletin eksik, kusurlu yanları hakkında ne düşündükleri, hangi yöneticilerin görevlerini doğru, hangilerinin yanlış yaptığı sorulur. Üçlü yönetim, her sekiz günde bir başta *Metafizikus* olmak üzere bir araya gelir;

bu son üçüne bağlı üç alt yönetici daha vardır; böylece toplam 13 kişilik bir üst kurul oluşmuştur ve herkes kendi görev alanına giren sorunlarla ilgilenir. *Güç*, savaş ve askerlik işleriyle, *Bilgelik* bilimle, *Sevgi* ise yemek içmek, üremek ve eğitim sorunlarıyla. Onlu, ellili ve yüzlü bütün takımların başları, önce erkekler sonra da kadınlar olmak üzere bir araya gelirler; devletin sorunlarını tartışır, konseyin belirlediği adlar arasında yöneticiler seçerler. Ayrıca *Metafizikus* ve öteki üçlü, her gün bir araya gelip alınan kararları gözden geçirir; düzeltir, onaylar ve uygulamaya koyarlar, kendilerine iletilen güncel sorunlar üzerinde kafa patlatıp çözüm ararlar. Nasıl karar verecekleri konusunda tereddüte düşmedikçe kura yöntemine kesinlikle başvurmazlar. Üçlü ve *Metafizikus*'tan oluşan en üst yönetime bağlı alt yöneticiler halkın istekleri doğrultusunda değiştirilebilirler; bu en üst yönetimse, kendi aralarında görüşüp danışarak görevlerini kendilerinden daha bilge, daha erdemli, kusursuza yakın buldukları birine bırakmaya ve bu onuru ona devretmeye karar vermedikleri sürece, asla değişmezler.

Görevlerini kendi rızalarıyla daha üstün birine bıraktıklarından ve bu yeni yöneticiden daha iyi şeyler öğreneceklerini bildiklerinden ona itaatkâr davranır, sorun çıkarmazlar. Ne var ki böyle bir görev devri çok ender gerçekleşir.

Bütün bilimlerin mimarı ve her şeye hükmeden *Metafizikus* (Hoh) kendi alanına giren herhangi bir sorun konusunda tereddütsüz ve kesin bilgi sahibidir; aksi durum onun için utandırıcı olacaktır. Öteki bilimler ise *Bilgelik*'e bağlıdır. Dilbilim, mantık, fizik, hekimlik, astroloji, astronomi, geometri, kozmografi, müzik, perspektif, aritmetik, şiir (edebiyat), retorik (güzel söz söyleme sanatı), resim ve heykeltıraşlık onun alanına girer. Çiftleşme (üreme), eğitim, giyim kuşam, tarım, hayvancılık *Sevgi*'ye bağlıdır. Savaş teknikleri, hileleri, silah yapımı ve kullanımı, para(lı

asker toplama) işleri, piyade kurma, top, mancınık, ateşli silahlar konusu, asker devşirme, ayrıca eyaletlerin üst yöneticileriyle ilişkiler *Güç*'e bağlıdır.

Hospitalario: Peki ya yargıçlar, mahkeme usulleri hakkında ne diyeceksin?

Cenovalı: Tam da değinmeyi düşündüğüm noktaydı bu. Herkes zanaatının ustasına karşı sorumludur ve onların ilk yargılayıcısı da bu ustalardır. Öyleyse bütün ustalar, birer yargıç sayılırlar. Bunlar sürgün etme, kırbaçlama gibi cezalar verirler; halk sofrasında yenen toplu yemeklerden, tapınağa girmekten ve karşı cinsle ilişkiden men edebilirler.

Ancak suç, kasten ağır yaralama ya da adam öldürme suçuysa bu durumda göze göz dişe diş ilkesi geçerlidir. Birinin gözünü çıkartmış olanın da gözü çıkartılır vb. Düşman tutsaklar ve devlete başkaldırmış asilerin kapatıldığı kule zindanlar bulunmaktadır. Eylem, tasarlanmamışsa, suçta kasıt yoksa, sözgelimi ağır yaralama ya da ölüm bir tartışma sonucunda kazaen meydana gelmişse, bu, cezayı hafifletici bir neden sayılır. Gelgelelim bir ceza indirimine, yargıç değil ancak *Metafizikus* karar verebilir. Hatta üçlü yönetim uygun bulursa ona başvurup bir çağrı yapabilir; cezayı değiştirmesi için değil de uygun görürse suçluyu bağışlaması için yapılabilen bir başvurudur bu; bağışlama hakkı bir tek ona tanınmıştır.

Güneş Devleti'nde davanın yazılı tutanağı tutulmaz. Suçlama makamı, tanıklar, aralarında *Güç*'ün de her zaman hazır bulunduğu yargıcın karşısına çıkarlar. Suçlanan kişi sözlü savunmasını yapar; yargıç onu ya hemen beraat ettirir ya da mahkûmiyetine karar verir. Davalının başvurması durumunda karar ertesi güne ertelenebilir. Dava üçüncü güne sarkınca, sonuçta davalı, ya *Metafizikus*'un merhameti sayesinde serbest bırakılır ya da onun kesin yargısıyla baş başa kalır.

Ölüme mahkûm edilmiş olanların cezası halk tarafından kılıçla başı kesilerek ya da taşlanarak infaz edilir.

Taş kullanılacaksa, ilk taşı suçlamayı yapmış olan kişi ya da kişilerle şahitler atar. Güneş Ülkesi'nde halkı lekeleyip adını kötüye çıkartmaması için cellat ve liktor* bulunmaz.

Bazen suçlulara kendi ölüm cezalarını kendilerinin yerine getirme hakkı tanınır. Kendini öldürmeye razı olan kişi, kendi çevresine küçük barut torbaları yerleştirir ve ölümünün temiz olması için kendisine yapılan uyarıların ardından bu torbaları ateşe verir. Toplumun yolunu sapıtmış bir üyesinin ortadan kaldırılması mecburiyetinin doğmuş olmasını Tanrı'nın bir gazabı gibi yorumlayan halk yanıp yakınıp dua eder, Tanrı'dan öfkesini bastırmasını diler.

Ceza verildikten sonra belli görevliler, suçluyla görüşüp, ona verilen cezanın yerinde olduğunu, bu cezayı hak etmiş olduğunu ona anlatır, onda bu konuda en ufak bir kuşku bırakmamaya çalışırlar. Suçlu sonunda iyice ikna olup kendisi de cezasını arzu edecek hale gelince, cezanın uygulanması için bir engel kalmaz.

Ancak devletin, toplumun özgürlüğüne, Tanrı'ya ya da üst yönetime yönelik ağır bir suç işlenmişse kimsenin gözünün yaşına bakılmaz, bu âdetler devreye sokulmadan ceza hemen infaz edilir.

Ölüm hükmünü kesin olarak giymiş olanlara, dinî inançları gereği (son bir kez de) halkın toplandığı bir yerde kendini savunma fırsatı verirler.

Söz konusu kimseyi halkın önüne çıkartarak, beraatını gerektirecek nedenleri ve ona göre, aynı suçu işlemiş ve dolayısıyla aynı cezayı hak etmiş oldukları halde cezasız kalmış kimselerin gizli eylemlerini açıklamaya zorlarlar. Cezalı, kendi vicdanının sesine göre cezalandırılması gereken yöneticiler ve yetkililer hakkında da dava açabilir. Söz konusu kişinin bağışlanma nedenleri yerinde bulunursa,

* Liktor: Eski Roma'da devletin üst yönetiminin verdiği ıslah ya da ölüm cezalarının sembolü olarak mızraklardan oluşmuş bir demetle birlikte bir de balta taşıyan (cellat) yardımcısı. (ç.n.)

onu sürgün etmekle yetinirler; bunun üzerine bütün halk Tanrı'ya öfkesini bastırması için dua edip yalvarmakla kalmaz, ona günahlarına karşılık bir kurban verirler.

Suçluların haklarında şikâyette bulunduğu kimseler bundan sonra bir daha rahatsız edilmezler, sadece tekdir (azarlama/paylama) ve ihtar (uyarı) cezasıyla uyarılırlar.

Bilgisizlikten ya da zaaflardan doğan suçlar sadece ihtarla geçiştirilir; ayrıca kendilerine hâkim olma, kendilerini denetleme ve perhiz gibi yükümlülükler getirilir; ihmal ettiği meslekte, zanaatta ya da bilim alanında gayretle çalışmak zorunda bırakılır.

Güneş Ülkesi insanları, onları tek bir bedenin uzuvları gibi algılamanıza yol açacak kadar uyumlu bir ilişki içinde hareket ederler.

Biri kalkıp da, başka bir yerden suçlama gelmeden önce, henüz kimsenin bilmediği bir suçunu itiraf etmeyi ve cezalandırılmayı talep ederse, bu itiraf yapılmamış olsaydı ona verilecek olan ceza, onun bağlı bulunduğu üst makamlarca başka bir cezaya çevrilir.

Herhangi bir kimsenin bir iftiraya kurban gitmemesine de çok dikkat edilir. İftiracının suçu ortaya çıkartılırsa, iftirasından dolayı cezalandırılmış olan kimseye verilen cezanın aynısı ona verilir.

Güneş Kenti'nin insanları hiçbir zaman yalnız olmayıp hep öbekler halinde yaşadıklarından, bir suçlamanın yapılabilmesi için en az beş tanığa ihtiyaç vardır. Yeterince tanık bulunamaması halinde, söz konusu kişi önceden uyarılarak suçsuzluk yemini ettirilir ve serbest bırakılır. Önceden uyarılır, çünkü ikinci, üçüncü defa suçlanırsa artırılmış bir ceza alması için üç ya da iki tanığın şahitliği yeterli olacaktır. Bunun yanı sıra, eğer ikinci, üçüncü defa aynı kişiye karşı benzer suçlamalardan ötürü dava açılacak olursa, bu durumda davalının iki üç kat ceza alabilmesi için o oranda, yani iki üç kat daha fazla tanığın suçu kanıtlaması gerekir. Sayıca az ama net ve kısa olan yasaları, Tapınağın

odalarında, sütunlar üzerine asılı olan bronz levhalara yazmışlardır. Her bir sütunda, alabildiğine öz ve metafiziğe uygun bir üslupla Tanrı'nın, meleğin, dünyanın, erdemlerin, insanın, kaderin, yıldızların vb özünün tanımı bulunur. Bütün bunlar çok bilgece anlatılmıştır. Her birine ayrı bir yargıcın ayrıldığı erdemler de orada tek tek ayrıntılarıyla belirtilmişlerdir. Tribunal denen bu yargıçlardan her biri, hüküm verirken üzerinde kendi yetkisine düşen levhanın asılı bulunduğu sütunun altında oturur. Verdikleri bir hükmü açıklamak durumunda olduklarında orada oturup davalıya şöyle derler: "Evladım, sen yardımseverliğin, cesaretin, mertliğin ya da başka bir erdemin kutsallığına karşı suç işledin, bundan vazgeçmelisin!" Ardından, davalıyı dinledikten sonra, artık yardımseverliğe mi, onurlu davranışa mı, alçakgönüllülüğe mi, müteşekkir olmaya mı, kısacası hangi erdeme karşı kabahatli olduğuna bakıp ona göre cezasını söylerler. Bu hükümler, suçun ileride işlenmesini önleyici araçlardır ve ıslaha yönelik olmaktan çok yurt sevgisinin göstergesidirler.

Hospitalario: Artık Güneş Ülkesi'nin rahiplerinden, kurbanlardan, bu halkın dininden ve inançlarından söz etmenin zamanı geldi.

Cenovalı: Hoh, yani *Metafizikus*, bütün Güneş Ülkesi sakinlerinin ve yöneticilerinin, özellikle de en üst yönetici sınıfına girip kendileri de rahip olanların başındaki rahiptir ve bu rahiplerin görevi, vicdanları bütün günahlardan arındırmaktır. Bütün Güneş Kentliler, aynen bizde olduğu gibi, gizlice bütün günahlarını rahiplere itiraf ederler. Bu rahip o kişinin günahını affedip vicdanını temizler, ama bu arada kimin nerede ne yaptığını, toplumun hangi kesiminde hangi hata ve suçların yoğunlaştığını da öğrenmiş olur. Kutsal yönetici personele, üçlü yönetime günah çıkartır; ancak gene kimsenin adını vermeden, çok genel bir ifadeyle bildikleri ve toplumun ortak, bir arada yaşamasına zarar verecek kabahat ve günahları, gönül rahatlığıyla

Hoh'a (*Metafizikus*'a) açarlar; böylece başrahip toplumun nasıl bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunu öğrenip gerekli önlemleri alır. Ardından Tanrı'ya bir kurban verir ya da halktan biri ya da birileri bir günah işlemişse, ad vermeden daha önceden kamuya açık bir günah çıkarma ayiniyle Tanrı'dan bütün halkın günahlarını affetmesini diler. Ardından halka hitap ederek bu türden günah ve kabahatlere bir daha meydan vermemelerini söyleyip onları uyarır, ardından da kendi günahlarını itiraf ettikten sonra bir kurban keserek Tanrı'nın toplumu bağışlamasını, aydınlığa kavuşturup korumasını diler.

Yılda bir kez Güneş Devleti'nin boyun eğdirdiği kentlerin* şefleri, yönettikleri halkların günahını çıkartmak için gelirler. Böylelikle *Metafizikus* komşu kentlerdeki (ülkelerdeki) sorunlu durumlardan haberdar olur ve gerek dünyevi gerekse ilahi bütün güçlerle bu sorunların üstesinden gelmenin yollarını arar.

Güneş Ülkesi'nde kurban töreni şöyle yapılır: *Metafizikus*, tapınakta bir araya gelmiş olanların arasından kimin kendini bütün yurttaşlar adına kurban etmeye gönüllü olduğunu sorar ve aralarından en kutsal ve en temiz olan kişi ortaya çıkar. Çeşitli ve belli dualaların ve törenlerin ardından küçük kubbenin altına sabitlenmiş makaralı iplere tutturulmuş dört köşe bir levhanın (masanın) üzerine çıkartılır. Bağışlayan Tanrı'ya bu insanı kurban olarak kabul etmesi için yakarılır; çünkü Güneş Kentliler hayvanları, gönüllü kurbanlar olmadıkları için kurban etmekten sakınırlar. Kurban için belirlenmiş zamanda Hoh, iplerin yukarıya çekilmesini emreder ve çok geçmeden kurban, kubbenin altında asılı tahtanın üzerinde sallanmaya başlar. Hücremsi odaları bu kubbenin çevresine dağıtılmış olan rahipler,

* Okur baştan itibaren, "kent, devlet, ülke" kavramlarının birbiri yerine kullanıldığını fark etmiş olmalıdır. Özellikle 16. ve 17. yüzyılda İtalya'da da olduğu gibi, krallık ve devletler bir ya da iki büyük kenti kapsamaktaydılar. Cenova, Napoli Krallığı, Papa Devleti gibi. (ç.n.)

pencerelerin birinden kurbana yiyecek içecek uzatırlar, ama bunu bağışlanma kabul edilinceye kadar, azar azar yaparlar. Yirmi ya da otuz gün süren gönüllü oruçtan sonra, Tanrı'nın öfkesinin dindiğine kanaat getirilir ve tövbekâr kurban rahip olur ya da hani çok ender de olsa dış taraftan, rahiplerin odalarına geçip aşağıya inerek tekrar halkın arasına karışır. Yurttaşları ona ömrünün geri kalan süresi boyunca büyük saygı gösterirler, hatta kendini Tanrı'ya gönüllü olarak sunmuş olduğu için ona derin bir hürmet duyarlar; ama (zaten) Tanrı'nın kurbana hiçbir zaman ihtiyacı yoktur.

Yirmi dört rahip tapınağın bitişiğindeki evlerde otururlar ve günde dört kez; sabah, öğlen, akşamüzeri ve gece yarısı ilahiler okurlar. Yıldızları gözlemlemek, bunların hareketlerini astrolabium* ile kaydetmek ve konumlarının insanlar üzerindeki etkilerini ve yol açtıkları öteki sonuçları belirlemek onların görevleri arasındadır. Bu rahipler ayrıca dünyanın çeşitli bölgelerinde neler olup bittiğini ya da olacağını, ayrıca bu türden olayların tamı tamına ne zaman gerçekleşeceğini de bilirler. Gözlemlerinin sonuçlarını doğrulamak ya da öğrenmek için dünyanın dört bir yanına araştırmacılar yollar; böylece tahminlerinin doğru çıkıp çıkmadığını öğrenir; somut deneyimden gelen verilere bakarak yaptıkları tahmin ve hesaplamaların ya da yanılgıların kaynağını tespit edip onları düzeltirler.

Bu rahipler ayrıca cinsel birleşmenin, ekip biçmenin ve bağ bozmanın zamanını belirlemek zorundadırlar; bunlar Tanrı ile canlı bağ, her iki yan arasındaki tercüman ve arabulucudurlar.**

---

* Astrolabium (usturlap): Yıldızların, gezegenlerin, konumunu tespit etmeye yarayan eski bir alet. (ç.n.)

** Norbert Elias, *Zaman Üzerine*, Çev. Veysel Atayman, Ayrıntı Yay., 2011. Metninde o, ilkel toplumlarda ve uygarlığın ulaşamadığı kabile toplumlarında (örn. Afrika'da) büyücülerin ve din adamlarının (rahiplerin) hemen neredeyse asli görevlerinin ekin ve hasat zamanlarını (mevsimlerin dönüşümlerini) belirlemek olduğunu anlatır. Daha doğrusu İÖ dönemlere kadar uzanan bir geçmişten başlayarak rahiplere (büyücülere) duyulan say-

Metafizikus (Hoh), kurula burıların arasından seçilir. Yaşadıkları yalnızlıkları sayesinde harika şeyler yapmakla kalmayıp bilimlerle derinlemesine ilgilenirler. Yaşadıkları odalardan ancak yemek zamanları çıkıp aşağıya inerler ve kadınlarla sadece sağlık nedenleriyle cinsel ilişkiye girerler. *Metafizikus* her gün bu rahipleri görmeye gider ve bunların, en başta kentin, sonra ulusun ve nihayet dünyanın iyiliği ve esenliği konusunda neler keşfettiklerini öğrenir, bu konuları onlarla tartışır.

Bir rahip mabetteki mihrabın önünde nöbet tutar. Nöbet, bizde kırk saatlik törenlerde olduğu gibi, saatte bir değişir. Onlar bu tür ibadete "bitmeyen adak" ve "dua" derler.

Yemeklerden sonra Tanrı'ya müzik eşliğinde şükranlarını sunar, methiyeler düzerler; bunu, Hıristiyan, Yahudi ve kâfir halkların kahramanlarının hayatlarından sahnelerin canlandırılması izler; onlar için hangi ulusun kahramanını övdükleri ve canlandırdıkları fark etmez, çünkü kıskançlık ve küçümseme bu kente yabancıdır; bu yaptıklarından sadece haz duyarlar. Bütün erdemleri temsil edip yöneten Sevginin, Bilgeliğin şerefine de şarkılar söylerler.

Ardından her erkek hoşuna giden bir kadını seçer; gezi alanlarında edepli, ağırbaşlı danslar edilir.

Kadınların saçları uzundur, onları tepeden topuz yaparlar. Erkekler saçlarını kazıtır, sadece tepelerinde küçük bir tutam saç bırakırlar. Başlarını herhangi bir şeyle örter, üste, başlarından biraz daha büyük olan takkeler giyerler. Tarlalarda başlarına kep giyerler, evdeyken ise, meslek gruplarına ya da resmî görevlerine göre beyaz, kırmızı ya da başka renklerde bereler takarlar. Üst yöneticilerin başlıkları çok daha ihtişamlıdır.

---

gının temelinde, onların özellikle Ay ve Güneş'in hareketlerini pratik ihtiyaçlarla ilişkilendirme becerileri yatmaktadır. Kitabında, topraklarına giren kolonyalistler ile işbirliği yaptığı için halkına kızan büyücünün (başrahibin), Ay'ın hareketlerine göre bir çanağa atarak biriktirdiği çakıl taşlarının sayısını köyünden gizleyerek ekin zamanını geçirince büyük bir kıtlığa yol açışını anlatan, dolayısıyla da zamanı gökteki hareketlerle belirlemenin bir topluluğun hayatta kalmasını ya da yok olmasını tayin eden önemli bir etmen olduğunu anlatan çok güzel bir öyküye de atıf yapar Elias. (ç.n.)

Güneş Kentliler, Güneş Terazi, Yengeç, Oğlak ve Koç burçlarına girdiğinde bayram yaparlar; demek ki dört büyük bayram kutlarlar. Bu dönemlerde çok güzel, öğretici, kendilerinin kurdukları oyunlar sahnelenir.

Yeni ay ve dolunay her seferinde onlar için bayram günü anlamına geldiği gibi, kentin kuruluşunun yıldönümleri ve çeşitli zafer günleri de onlar için bayramdır. Bu bayramlarda yükselen müzik sesine kadınlar bir ağızdan şarkılarla katılırlar, trompetler, davullar, trombonların sesi dalga dalga havaya yayılır; top sesleri duyulur. Ozanlar büyük komutanları ve onların kahramanlıklarını över. Bir kahramanın lehine de olsa yalandan övgüler düzen kimse cezalandırılır. Ozanlığın ve şiirin böyle kötüye kullanılmasını özellikle yıkıcı ve yozlaştırıcı bulurlar; çünkü bu yoldan söylenen yalan erdemli, onurlu kişilerin hak ettikleri övgüleri onlardan esirgeyip, ister korkudan, ister yağcılık olsun diye, ister bencilliğe ve hırsa alet edilen entrika kurma kaygısıyla, isterse de mal mülk edinme hırsıyla olsun, bu övgüyü hiç hak etmeyen kötü, berbat kimselere yöneltilmeye çok elverişlidir. Kişi sağken hiçbir zaman adına bir heykel ya da anıt dikilmez, ama kahramanlar kitabına, ister kentte olsun isterse de orduda, yararlı buluşlar ve keşifler yapmış ve topluma hizmet etmiş olanların adlarını yazarlar.

Salgından ve vebadan korktuklarından, ayrıca ölünün kutsallaştırılıp ona tapınılmasına fırsat vermemek için ölüleri gömmeyip yakarlar; çünkü ateş, bir zamanlar kopup geldiği Güneş'in tertemiz bölgelerine geri dönen soylu bir elementtir.

Daha önce de söylediğim gibi, devletin kendilerinden güzel bir soy umduğu güzel kadınların görmesi için, birleşmeden önce büyük adamların resimlerini ve heykellerini onların odalarına koyarlar. Dualar, yüzler dört yöne çevrilerek edilir; sabahları doğuya, sonra batıya, ardından güneye en son da kuzeye. Akşamlarıysa bu sıra tersine

çevrilir, önce batıya, sonra doğuya, ardından kuzeye ve nihayet güneye dönülerek ibadet edilir. Güneş Kentliler hep aynı duayı ederler; Tanrı'dan önce kendileri, sonra da bütün halklar için sağlıklı bir beden ve sağlıklı bir akıl ve ebediyen bahtiyar bir hayat dilerler. Dua, Tanrı'nın nasıl isterse öyle yapmasını isteyen sözlerle son bulur. Birlikte yapılan ve uçsuz bucaksız göğe dönülerek edilen duaysa sözler bakımından daha zengindir.

Mihrap yuvarlaktır; birbirlerini dik kesen dört yol üzerinden mihraba ulaşılır. *Metafizikus* (Hoh) bu dört yolun hepsini yürür ve yürürken de gözlerini göğe çevirip bir yandan dua eder. Bu tören Güneş Kent'in sakinleri için büyük bir sır oluşturur.

Büyük rahiplerin giysileri Aaron'unki gibi harika, sembolik bir güzellik arz eder.

Güneş Kenti sakinleri zamanı sadece kuzeyin yıldızlarına göre (Sibirya yılına göre) değil, Tropik yıla, yani Güneş'e göre bölerler.*

* Campanella burada gene zamanla ilgili, çok önemli bir soruna değiniyor. Zamanın gün, ay, yıl gibi dönemlere ya da sekanslara bölünmesi, insanın uygarlaşma sürecinde heyecanlı bir sayfa oluşturur. Günümüzde Gregoryan takvim sistemini kullanıyoruz. Bu zaman bölme sisteminin kökeni İÖ 7. yüzyıla kadar gidiyor. Roma Cumhuriyet takvimi 355 günlük, 12 aylık bir yıldan oluşmaktaydı. Modelinin kökeni Eski Yunan'a kadar uzanan bu takvim, 365 1/4 dönence yılından 10 1/4 gün daha kısadır. Bu, Ay takvimiyle Güneş takviminin uyumsuzluğunun bir sonucudur. Bu uyumsuzluk giderilemeyince, bu takvim sonunda kullanılamaz hale geldi. İskenderiyeli astronom Sosigenes, Sezar'ın talebiyle İÖ 46 yılında Güneş takvimine geçti. İskenderiyeli bilgin, bir kereliğine İÖ 46 yılına 90 gün ekleyerek önceki takvimin sorunlarını çözmeye çalıştı; sonra, her dört yılda bir Şubat ayına 1 gün ekleme yoluna gitti. Yaklaşık olarak Campanella'nın doğumuna kadar kullanıldı bu takvim. Ancak Julien takvimiyle Güneş yılı takvimi arasında, yıllık yaklaşık 11 dakika bir fark vardı ve bu fark birike birike, 1545'te tam 10 günlük bir aksaklık çıkartmıştı. Bu da bütün kutsal günlerin, bayramların vb sabit günlerin kayması anlamına geliyordu. 1572'de Cizvit astronom Clavius aksaklığı gidermekle görevlendirildi. Clavius karmaşık bir modelle 1700, 1800 ve 1900'ü normal, 2000'i artık yıl olarak belirleyip soruna bir çözüm getirdi. Campanella'nın bu çabalardan ve sorunlardan haberdar olduğu ve çalışmalara atıf yaptığı anlaşılıyor. Güneş takvimini Yıldız takvimine yeğlemeyi öneriyor düşünür. Astronomide, özellikle gökcisimlerinin konumlarının belirlenmesi için yıldız zamanından yararlanılır. (ç.n.)

Güneş Kenti rahipleri her yıl güneş yılının yıldız yılının ne kadar önüne geçtiğini hesaplar, farkı not ederler. Güneş'in sürekli olarak dünyaya yaklaştığını kabul ettikleri için Güneş'in yörüngesinin gittikçe daralmakta olduğundan ve geceyle gündüzün eşit olduğu noktadan (equinositlerden), öncesine göre biraz daha erken geçtiğinden emindirler. Aylar Ay'ın dönüşlerine göre, yıllarsa Güneş'in dönüşlerine göre hesaplanır. Bu iki ayrı takvimi kullanan yöntemleri hesaplayınca bunların 19 yılda birbirine denklendiği görülür, yani 80 yıldız kümesinin oluşturduğu öbeğin başındaki yıldızın (Ejderhanın), döngüsünü tamamladığı periyottur bu. Bu nedenle, Güneş Kentliler kendilerine özgü yeni bir astronomi oluşturmuşlardır.* Güneş Ülkesi, Ptolemios'u över, Copernicus'a hayranlıklarını gizlemezler, ancak Pythagorasçı düşünür Philolaus ve Aristarkhos'un yerleri bambaşkadır; derler ki, biri taşlarla, öteki de hep fasulyelerle hesap yapmış, hiçbiri (matematik çalışırken) nesnelerin kendisini kullanmamıştır; (bu iki düşünür doğrultusunda hareket edip) Güneş Kentliler hiçbir zaman gerçek para kullanmayıp bunun yerine hayali parayı dolaşıma sokmuşlardır. Güneş Ülkesi insanları, serinkanlı incelemeler, araştırmalar yapıp bunun dünyanın yapısının ne olduğunun anlaşılması için olduğu kadar, dünyanın ne zaman batıp gideceğinin, yok olup olmayacağının anlaşılması için de şart olduğunu düşünürler. İsa'nın haber verdiği gibi, kıyamet günü yaklaştığında Güneş'in, Ay'ın ve yıldızların işaretler vereceğine yürekten inanırlar; birçok kaçık buna inanmaz, onları mahşer günündeki hesaplaşma, âniden aydınlanan gecenin hırsızı şaşırtması gibi şaşırtacaktır. Bu bakımdan da Güneş Ülkesi insanları dünyanın değişip yenileneceğine inandıkları kadar yok

* Burada açık bir şekilde, dönemin takvim oluşturma tartışmalarına Campanella'nın bir öneri getirdiği belli oluyor. Sözünü ettiği 19 yılda bir gerçekleşen eşitlenme, Ay takvimiyle Güneş takviminin birbirine uyumlanması çabalarına katkı amacını taşır gibi. (ç.n.)

olup gideceğine de inanıyorlar. Dünyanın bir hiçten mi, yoksa başka dünyaların (gezegenlerin) yıkıntılarından mı ya da hatta kaostan mı türediğine karar vermenin çok güç olduğunu bilmektedirler; ancak ebediyen var olmuş olmayıp yaratıldığından emindirler. Bir filozof değil de mantıkçı olarak gördükleri Aristoteles'i bu nedenle önemsemezler. Dünyanın oldum olası var olduğunu ileri süren Aristoteles'e katılmayıp gökcisimlerinin hareketlerindeki düzensizliğin bu ebediyen var olma ve düzenlilik görüşünü çürüttüğünü ileri sürerler. Güneş'e ve yıldızlara, tıpkı Tanrı'nın yaşayan birer varlığı gibi gördükleri süslü sütunlar, tapınak ve mihrapları gibi canlı şeyler olarak saygı gösterirler, ama onlara tapmazlar.

Güneş'i saygıyla onurlandırırlar, ancak ne ona ne de başka bir cisme tapmayı akıllarından geçirmezler; çünkü Tanrı'dan başka bir güce hizmet etmeleri halinde, zulmün ve sefaletin içine düşebileceklerini ve kötü kimselerin öç alma emellerine alet olacaklarını bilirler. Tanrı'yı onun kopyası dedikleri Güneş'in imajıyla birleştirirler. Onun görünümü, onun canlı heykeli, ebedi kaynağı, içinden bize ışık, ısı, hayat, bereket; başka bir deyişle akla gelebilecek bütün iyi şeyleri üzerimize serpiştirdiği kaynaktır Güneş. Bu nedenle onların mihrabı Güneş'i temsil eder; bu nedenle rahipler Tanrı'nın mihrapları olan Güneş'in ve yıldızların, tapınağı olan göğün içinde (buldukları) Tanrı'ya (bunların üzerinden) ibadet ederler. Tanrı'nın sözcüsü olarak gördükleri meleklerin canlı ikamet yerleri olan yıldızlara seslenirler; Tanrı, kendisine alt olan bütün o pırıltılar zenginliğini, onun nişanları, yadigârı olan göğe ve kopyası olan Güneş'e dökmüştür.

Güneş Ülkeliler, Ptolemaios'un ve Copernicus'un ortaya attığı merkezî yörüngelerin hiçbirini kabul etmezler. Onlara bakılacak olursa, tek bir gök vardır, gezegenler Güneş'e yaklaşınca ve onunla bağlantıya girince tırmanan yönde, kendi iç güçleriyle hareket ederler. Bu nedenle de

(Güneş çevresindeki yörüngenin çapı) gitgide büyüdüğü için, hareketleri de o ölçüde yavaşlar.*

Güneş Kentliler yeryüzündeki şeyleri iki nedene bağlarlar: Güneş baba, Toprak ise anadır.

Hava, göğün temiz olmayan bölümüdür; ateş Güneş'ten gelmiştir; denizler yeryüzünün teridir ya da onun sulu kalıntısıdır; yeryüzünün bağrındaki maddelerin eriyip kaynaşmasından oluşmuştur. Deniz aynı zamanda havayı yeryüzüyle bağlar; tıpkı hayatın tinsel güçlerini bedenle birleştiren kan gibi.

Onlara göre Dünya, karnımızdaki kurtlar misali, içinde yaşadığımız devasa bir hayvandır. Güneş'e, Ay ve yıldızlara ve Dünya'ya değil de Tanrı'ya bağımlı olmamız gerekmektedir; çünkü bizler, büyümenin dışında herhangi bir yasası (maksadı) bulunmayan dünyanın üzerinde tesadüfen doğduk ve tesadüfen yaşamaktayız; oysa Tanrı için Güneş, yıldızlar, Dünya sadece birer araçtır ve Tanrı, bizleri bütün o bilgeliği ve kadiri mutlaklığıyla çok daha büyük bir maksatla yaratmıştır. Böyle olduğu için sadece onun sayesinde varız ve bir babaya olduğu gibi borçlu ve müteşekkiriz ve her şeyin sadece ondan geldiğini kabul ederiz.

Güneş Ülkesi sakinleri ruhun ölümsüzlüğü konusunda hiçbir kuşkuya yer vermezler; inançlarına göre bu hayatın ardından, bu dünyada iyi ya da kötüden hangisine daha çok eğilim gösterdiklerine bağlı olarak iyi ya da kötü meleklere katılacaklarına inanırlar; çünkü onlara göre şeyler, benzerlerine ulaşmaya çalışırlar.

---

* Copernicus, gezegenlerin yörüngelerinin eliptik olduğunu ve Güneş'e yakın bölgelerde gezegenlerin hızlandığını tespit etmişti. Campanella, Güneş Ülkeliler üzerinden bu eliptik merkez anlayışına itiraz edip bir tür açık evren savunuyor gibi. Dolayısıyla gezegenlerin iç güçlerinden söz ederken, Güneş'in çekim gücünü hesaba katmıyor. Bütün bu sınırlı bilgiye rağmen, güneş sisteminin, gezegenleriyle birlikte daha büyük (üst) sistem olan Samanyolu galaksisinin hareketiyle de bağlantılı olduğunu bugün biliyoruz. Bir Meksika şapkasını andıran bu galaksinin kenarına oldukça yakın bir yerde, galaksi merkeziyle ilintili olarak güneş sistemi de hareket ettiğine göre, Campanella'nın burada güneş sisteminin dışındaki (evrensel) bir merkezin varlığına işaret ettiğini de varsayabiliriz. (ç.n.)

Güneş Ülkesi insanları öteki dünyadaki ceza ve ödül yerleri konusunda bizlerle hemen hemen aynı görüşe sahiptirler. Bizimkinin dışında dünyalar olduğundan şüphelidirler.

Ne var ki, bizim evrenimizden başka bir evren olamayacağını pozitif bir olgu olarak ileri sürmenin de delilik olduğunu düşünmektedirler; çünkü ne dünyanın içinde ne de dışında bir hiçlik (var olamama hali) olamaz; sonsuz bir varlığı (Tanrı'yı) hiçbir (var olamama hali) ile bağdaştırmak imkânsızdır; elbette, Güneş Kentliler maddi, cisimsel bir sonsuzluğun olduğunu kabul etmezler.

Güneş Kentliler iki metafiziksel temel ilke ortaya atmışlardır: Var olan, yani olma halinin kendisi olan Tanrı, var olanın ve bütün varlıkların en üst halidir; var olmanın eksik (eksi) hali olan hiçlik (var olmama hali) ise, bütün varlığın, doğmakta ve olmakta olanın temel şartıdır; çünkü zaten var olan, yaratılmış olan, artık doğamaz, meydana çıkamaz; ama o daha önce yaratılmış, var olmuş değildir de. Öyleyse var olan her şey hem var olma halinden hem de hiçlikten (var olmama halinden) meydana gelir.

Hiçliğe (var olmama haline) yönelik eğilimden kötülük ve günah doğar. Günahın kendisine sonuç olarak yol açan bir nedenden çok negatif (kusurlu) bir neden vardır. Böyle negatif, kusurlu nedenlere güç, kudret eksikliği, bilgi, bilim ya da irade eksikliği adı verirler; çünkü zekâya ve iyi şeyler yapma imkânına sahip olanların, bunu gerçekleştirecek iradeye de sahip olmaları şarttır. İrade ise güçten, kudretten ve bilgiden kaynaklanır; ama bunun tersi olamaz, yani bilgi irademden kaynaklanamaz.

Şaşırtıcı olan, onlara vahiy inmemiş olduğu halde, onların da bizler gibi Tanrı'yı Baba, Oğul ve Kutsal Ruh üçlüsü olarak tekleştirip ona tapmaları. Tanrı en yüce güçtür diyorlar, en büyük bilgelik ondan kaynaklanır; böylece Tanrı ve bilgelik tek ve aynı şeydir ve bu ikisinin oluşturduğu teklikten de en yüce sevgi çıkar; sevgi, güç

ile bilgiyi birleştirir; çünkü var olan bir şeyden doğan şey, kendisinden çıkageldiği şeyin yapısına katılmak durumundadır. Bu arada, onlara bize olduğu gibi vahiy inmediği için Tanrı'nın o üç kimliğini birbirinden ayırt etmeyi beceremezler, ama her şeyin değişmez, mutlak Tanrısal tekten çıktığını, Tanrı'dan kaynaklanan ve onunla ilişkili her şeyin gene Tanrı'nın kendisi üzerinden gerçekleştiğini bilirler.

Sonuç olarak ne kadar çok sayıda olurlarsa olsunlar bütün varlıklar, metafiziksel özlerini gücün, bilginin ve sevginin birlikteliğinden alırlar; ama söz konusu olan hiçlik (var olmama hali) ise, kaynağında çaresizlik, güçsüzlük, cehalet ve sevgisizlik barındırır.

Hospitalario: Tanrım, ne ince bir zekâ belirtisi!

Cenovalı: Ah, daha fazla vaktim olsaydı ve belleğim daha fazlasını alabilseydi, sana harika şeyler anlatabilirdim; ama şimdi gitmeliyim, acele etmezsem gemim kalkacak!

Hospitalario: Peki tamam, ama bana din konusunda tek bir aydınlatıcı bilgi ver: Âdem'in günahı konusunda ne düşünüyorlar?

Cenovalı: Onlar da bizler gibi, dünyada büyük bir bozulmanın ve çöküntünün yaygınlaşmış olduğunu, insanların hak etmedikleri, iyiye işkence çektiren, hakaret edip aşağılayan ve onun, kötünün ayakları altında ezilmesine imkân tanıyan yasalar yerine, var olması gereken doğru yasalarla yönetilmesi gerektiğini kabul ediyorlar, ancak itiraf etmedikleri şey bu kötülerin görünürdeki mutlu halleri; onlar bunların mutlu olduğuna inanmıyorlar, çünkü diyorlar, insanın, neyse o olmayı kabul etmek yerine, –çevrelerindeki konumu ve yerlerini korumak adına, sürekli olarak bireyselliklerinden vazgeçen sahte kralların, sahte bilgelerin, sahte kahramanların, sahte azizlerin yaptıkları gibi– hep başka bir kişilikle görünmek uğruna kendi özünü durmadan ayakları altına alması, mutluluk değildir. Güneş Ülkeliler, bundan bilinmeyen bir nedenden ötürü insanlar arasında büyük bir kargaşanın doğmuş olduğu sonucunu

çıkartıyorlar; başlangıçta Platon'a inanıp, yıldızların geçmişte batıdan doğuya doğru dönmüş olduklarını, bugünse bu hareketin bunun tam tersi yönde gerçekleştiğini kabul etmişlerdi. Hatta bu türden işlerin, asıl Tanrı'ya tâbi olan alt düzeydeki Tanrısal bir güç tarafından yönlendirilme olasılığını bile hesaba katmışlardı. Ancak bu düşünce onlara bayağı saçma göründü. Bundan daha da saçma olanı, Satürn'ün başlangıçta yüce bir bilgelikle dünyayı yönettiği, Jüpiter'in ondan daha az iyi olduğu, bu sıranın gittikçe daha kötü olan gezegenlere doğru uzandığını sanmaktır; çünkü onlar, bu kötü şemasına katılmayıp dünyanın yaşının gezegenlerin sıralanışına göre belirlendiğini ve bunların yörüngelerinin değişmesi sonucunda her bin ya da bin altı yüz yılda bir büyük değişiklikler yaşadıklarını kabul etmektedirler.

Güneş Ülkesi insanları, –başka gökcisimlerinin oluşturdukları büyük bağlantılarla kesişip dursa ve düzensizliklerin geri dönüp durması (dünya üzerinde) yıkıcı, bozucu bir etki yapsa da– çağımızın Merkür'ün etkisi altında olduğunu kabul ediyorlar.

Âdem'in o büyük günahının bir başına böylesine büyük bir altüst oluşa ve aksaklıklara yol açabilmiş olduğuna inanan Hıristiyanlara gıpta ediyorlar. Babaların günahlarının cezasını çocuklar çekebilirler onlara göre, ama bu günahlardan çocuklar kesinlikle sorumlu tutulamazlar; tersine çocukların günahlarının da, üreme kurallarına uymayan ya da eğitim ve yetiştirmeyi savsaklayan babalara yazılması gerektiğini kabul ediyorlar. Bu nedenle de çocukların yetiştirilmesine büyük önem veriyorlar; çünkü anne babanın ve çocukların suçlarının (günahlarının) –bu noktada gözetim ve denetleme görevlerini ihmal etmiş olan– topluma da zarar vereceğinden eminler. Bu ihmal etme sonucunda, görevlerini yerine getirmemekten sorumlu olanlar yüzünden uluslar gerçek bir felaketler dalgası altında kalmaktadırlar. Üstelik bundan bin beteri,

hakiki yeryüzü zenginliklerini tanımadıkları ve sadece tesadüflerin dünyayı yönettiğini sandıkları için ulusların böylesine sefil bir durumu mutluluk ve barış, huzur hali olarak tanımlamalarıdır. Ancak Güneş Kentlilerde olduğu gibi, dünyanın yapısını ve (idam edilmiş suçluların cesetleri üzerinden) insan, hayvan ve bitkilerin anatomisini inceleyen kimse, Tanrı'nın bilgeliğini ve kehanetlerini olabilecek en üst düzeyde görüp kavrayacaktır. Bunu yapan insan kendini tamamen dine verme ve yaratıcısına dua etme mecburiyeti hisseder. Oysa Tanrı'yı eserleri içinde aramaya kalkmayan, onu orada bulup ona hayran olup, onu orada teşhis edemeyen, onun yasalarına kesin bir şekilde uyup kendisine, "Sana yapılmasını istemediğin bir şeyi başkalarına yapma!" diyen felsefesine bağlı kalmayan kimse bunu yapmakta zorlanacaktır.

Çocuklarımızdan ve öteki insanlardan bizleri sayıp sevmelerini isteyen ve onlara gösterdiğimiz çok az iyiliğin karşılığını bekleyen bizler, bize her şeyi vermiş, yaşarken, çalışırken bizi neysek o yapmış olan Tanrı'ya ne büyük bir hürmet ve şükran borçluyuz!

Hospitalario: Gerçekten de doğa yasalarından başka bir şey tanımayan bu insanlar, doğa yasalarının arasına, -olsa olsa, bu yasaları onlara sadık bir şekilde izlememize yardımcı olması için (vaftiz, şaraplı ekmek yemek, günah çıkartmak ve evlenme töreni vb)- kutsal, dinî yasaları sokmuş olan Hıristiyanlığa ne kadar da yakın düşüyorlarmış. Buradan, içine sızmış olan kötüye kullanımları, aşırılıkları ayıkladıktan sonra büyük harika ilahiyatçıların umut ettikleri gibi, dünyaya hâkim olacak olan ve bunu da hak eden Hıristiyan dinine yönelik güçlü bir argüman çıkartıyorum. Bu ilahiyatçıların dediklerine bakılacak olursa, -her ne kadar asıl ilk keşfeden bizim büyük Cenovalı kahramanımız Columbus olsa da- bütün uluslar tek bir (din) yasa(sı) altında toplansınlar diye (Tanrı'nın izniyle) İspanyollar yeni bir dünya (Amerika) keşfettiler.

Bu durumda Güneş Devleti'nin filozofları da bu hakikati kanıtlamaya yarayan, Tanrı'nın seçtiği adamlardır. Öyleyse hani biz ne yaptığımızı kendimiz bilmemekteyiz, ama onun görme özürlü aracıları olarak hepimiz Tanrı'nın amaçlarına hizmet etmekteyiz, hatta sahip olma, hazine, zenginlik hırsıyla yeni ülkelerin keşfine çıkanlar da öyledir. Onlar bilmese de Tanrı onları yüce bir amaç doğrultusunda yönlendirmektedir. Güneş'e kalsa dünyayı yakıp kül ederdi; bu dünya yüzünde bitkilerin, insanların ortaya çıkması onun umurunda değildi, oysa Tanrı, dünya ile Güneş arasındaki bu mücadeleden canlıları yaratmak için yararlandı. Sana övgüler, şükürler olsun!

Cenovalı: Ah, Güneş Kentlilerin astronomiden ve bizim peygamberlerimizden gelecek yüzyıl hakkında neler öğrenmiş olduklarını bir bilsen! Onlara bakacak olursan, yüzyılımız son dört bin yılda bütün bir dünya tarihinin yaşadığı öykülerden (tarihsel olaylardan) çok daha fazlasına sahne olmuş ve bu yüzyılda, geçen beş bin yıldakinden çok daha fazla kitap dünyaya gözünü açmıştır. Güneş Ülkeliler hiç ara vermeksizin kitap basımının, barutun ve pusulanın keşfine duydukları hayranlığı dile getirirler; onlara göre bunlar bütün dünyanın tek bir koyun ağılında birleşeceğinin göstergesi ve aracıdırlar.

Bu harika buluşlar, onların iddiasına göre, Ay'ın ve Mars'ın etkisi altında yapılmışlardır; bu sırada Yengeç üçgeninde, tam o sırada Ay'ın ve Mars'ın en heybetli ve kudretli oldukları anda, Akrep resminin içinden geçen Merkür'ün eliptik hatları içinde büyük bir birleşme (aynı derece içine girme) gerçekleşmiş, böylece yeni deniz yolculukları, yeni ülkeler, yeni silahlı eylemler hayata geçirmek için elverişli dönem oluşmuştur. Ne var ki Satürn'ün apsisler yörüngesi (çizgisi) Oğlak burcunun (görüntüsü) içine, Merkür'ünki Yay burcunun, Mars'ınki de Başak burcunun (görüntüsü) içine girer girmez, bu ilk büyük birleşmenin (aynı derecede bir araya gelmenin) ardından

ve Kassiopia'da yeni bir yıldızın doğmasıyla birlikte, yeni peygamberler dirilecek ve Hıristiyanlık zafere ulaşacaktır. Ama inşaya ve yeniden kurmaya geçmeden önce pek çok şeyin yıkılması, kökünün kurutulması zorunluluğu vardır. Hoşça kal; gemim beni bekliyor!

Sadece sana, Güneş Kentlilerin göğe kendilerini yükseltecek araçlar bulduklarını da iletmek istiyorum; bu onların bilmedikleri tek sanattı. Kısa süre içinde yeni bilinmeyen yıldızları keşfetmelerine imkân verecek dürbünler ve onlara sferlerin* ahengini dinletecek işitme boruları icat etmeye umuyorlar.

Hospitalario: Nasıl yani? Bak işte, gerçekten de dinlemesi pek hoş şeyler bunlar. İyi de Yengeç burcu, Ay'ın ve Venüs'ün gökteki dişi görüntüsü o nemli havanın içinde nasıl olup da etkili olabiliyorlar? Ve yıldızlar bütün bunları nereden bilip etkileyebilirler? Her şey Tanrı'nın kurup yerleştirdiği düzenin içinde olup bitmiyor mu? Bence Güneş Ülkesi sakinleri kendilerini astrolojiye biraz fazla kaptırmışlar.

Cenovalı: Ben de öyle düşündüğüm için bana, Tanrı'nın gerçi doğrudan her şeyin nedeni olduğunu bildiklerini, ama onun sadece genelde (sonsuz) bir neden olduğunu, özelde, tek tek durumlardaysa böyle olmadığını söylediler; Tanrı ilk nedendi, ikincil değil. Örneğin, yemek yemek ve çalmak yetenekleri kendisinden önce başka bir nedenin düşünülemeyeceği, aslında, gittikçe daha çok farklılaşan her bir nedenin ona (bu ilk nedene) bağımlı olduğu Tanrı'dan doğrudan kaynaklanan yetenekler olmakla birlikte, Petrus yemek yiyor diye Tanrı da yemez; Petrus hırsızlık yapıyor diye Tanrı da çalmış olmaz. Bu farklı (teke, özele yayılmış) yetenekler (nedenler) Tanrı'nın eylem özgürlüğünü gittikçe daha çok özel alanda çeşitlendirirler.

---

* Gökyüzünün kubbe şeklinde görünümü. 15. yüzyılda Kilise'de evrenin iç içe geçmiş 7 sferden (kattan) oluştuğu görüşü hâkimdi. Evrenin merkezinin Dünya olduğu görüşüne dayalı bu tabloda gökcisimleri bu saydam sferler üzerinde yer almaktaydı. (ç.n.)

Hospitalario: Ne kadar da yerinde argümanlar ileri sürüyorsunuz! Bizim skolastik bilginlerimiz ve özellikle de Aziz Thomas, bunun karşıtı görüşte olan, yani birincil nedenin ikincil nedene göre doğrudan sonuçlara yol açtığı düşüncesini benimsemiş olan İslam filozoflarına karşı aynı şeyi söylerler.

Cenovalı: Anlayacağın Güneş Ülkesi sakinleri, Tanrı'nın her sonuç için hem genel (mutlak) hem de özel (tek tek) nedenler koymuş olduğunu ve genel nedenlerin etkisiz olması durumunda özel (tek tek) nedenlerin herhangi bir sonuca yol açamayacağını ileri sürerler. Örneğin Güneş daha önce ısıtıcı etkisini yapmazsa, bir bitki çiçek açmaz. Buna göre mevsimler genel nedenlerin sonuçlarıdırlar, yani Tanrısal nedenlerin sonuçları; yaptığımız her şeyi göğün (Tanrı'nın) etkisiyle yapmaktayız.

Doğal (zorunlu olmayan) keyfî nedenler zaman şartlarına bağlı olmayan sonuçlar ortaya koyarlar, örneğin yapay ısı sağlayan ateşle, ağacı (mevsimi, zamanı dışında) büyümeye zorlayabilir insanoğlu, fenerle, güneş ışığı çekilmişken ortalığı aydınlatır. Buna karşılık doğal nedenler zamana bağımlıdırlar. Şu gündüzün olup biter, bu geceleyin; kimi kışın, ötekisi yazın, kimisi ilkbaharda, başka bir şey sonbaharda, şimdiki ya da bir sonraki yüzyılda olur.

Nasıl ki keyfî bir nedeni gece olunca uyumaya sabahleyin de kalkmaya zorlayamazsanız ve o kendine nasıl uygun düşüyorsa öyle davranacaksa, Yengeç burcunda o büyük buluşmalar (aynı hizaya gelmeler) gerçekleştiğinde pusulayı ya da kitap basımını icat etmeye ya da Koç burcunda böyle bir şey olduğunda, bir monarşi kurmaya onu (keyfî nedeni) kimse mecbur edemez.

Güneş Ülkesi sakinleri, papanın o yüksek düzeyde eğitimli Hıristiyanlara astrolojiyi yasaklamış olmasına inanamıyorlar; onlara göre böyle bir yasaklama ancak çeşitli kimselerin, keyfî eylemleri aracılığıyla doğaüstü olayları tahmin etmeye çalışırken yaptığı gibi astrolojinin kötüye

kullanılmasını önlemeye yönelik olmalıdır; çünkü (burçları oluşturan) yıldızlar doğal olaylara etkileri bakımından ancak genel nedenleri temsil ederler; vesilelerden başka bir şey değillerdir, fırsat sağlarlar, rahatlatıp dinlendirirler.

Demek ki, örneğin doğan Güneş bizi uyanmaya zorlamaz, sadece bize her türlü hoşluğu, letafeti sunarak bizi uyanmaya davet eder; geceyse uyanmanın karşısına rahatsızlıklar koyup insanı uyumaya çeker.

Genel nedenler ancak dolaylı yollardan ve tesadüfen özgür karara (iradeye) ve bedensel duyulara etkirken, ruh, aşka, nefrete ve bütün öteki tutkulara sürüklenir; ama gene de kendini tutkularına bırakıp bırakmamak, yani heyecana ve cazibeye kapılıp kapılmamak hâlâ insanın elindedir.

Bu nedenle (astrolojide) yıldızların önceden haber verdikleri kâfirlikler (inançtan sapmalar), savaşlar, açlık, kıtlık felaketleri, bunca insan aklın rehberliğinin değil de tensel (cinsel) hazların kendilerini yönlendirmesine izin verdikleri için gerçekte bu kadar sık ortaya çıkarlar; böylelikle (tensel hazlar) akla, mantığa karşı şeylerin gerçekleşmesine fırsat verirler, bu tür olayların oldukça sık görülmesinin nedeni de, bir tutkuya aklın aracılığıyla destek verilmesidir; örneğin haklı bir savaş yapmak için haklı bir öfke besleme durumlarında olduğu gibi.

Hospitalario: Ortaya mükemmel argümanlar koyuyorsun ve astrolojiyi hekimlik, tarım ve denizcilikte kullanmaya izin veren daha önce adlarını andığımız Aziz Thomas ve Aziz Papa da seninle aynı fikirdeler; ayrıca bütün skolastikçiler de belli işaretlerin ve belirtilerin sonucunda yapılan kehanetlere izin vermişler, ancak ortaya çıkan, kehanetlerin kötüye kullanılması durumunu önlemek için onu gene de yasaklamak zorunda kalmışlardır; hani bu kehanetler yanlış oldukları için değil de tehlikeli oldukları için yapmışlardır bunu. Astrolojiye fazlasıyla serbest hüküm sürme alanı bırakan hükümdarlar ve halklar, bir sürü kötü niyet taşır ve Arbaces, Agathokles, Drusus ve Akhelaos örneklerinin

gösterdiği gibi imkânsız zenginliklerin peşinden koşarlar ve işin daha da acıklı yanı, fazlasıyla saf, sahtekârların kandırıp etkiledikleri birçok hükümdar, bu türden kehanete dayalı tahminlere destek olarak papalarımıza karşı birçok haksızlık yapmayı göze alabilmişlerdir.

Cenovalı: Güneş Kentliler, yanlış astroloji tahminlerinin ve yorumlarının yasaklanmasından yanalar, çünkü bunlar da putperestliğin yenilenmesine, özgürlüğün yok edilmesine ya da devlet düzeninin çökertilmesine sebep olacak şeylerdir. Ayrıca Güneş Kentliler, yıldızların yol açma olasılığı bulunan kötü bir kaderden kaçınmasını da bilirler; çünkü Tanrı her bir beceriyi ve bilgiyi sadece bizim yararımıza olması için vermiştir; öyleyse, sözgelimi uğursuzluk getirecek bir güneş tutulması yaşanacak, kötü niyetli bir kuyrukluyıldız vb ortaya çıkacaksa, bu tehlikeyle karşı karşıya kalacak kimseyi beyaz evlere kapar ve ortalığa güzel kokular yayar, gül suyu sıkarlar, güzel kokulu maddelerin karışımından yapılmış yedi balmumu meşalesi yakar, böylelikle gökten dökülen pis kokulu hastalıklı tohumları püskürtüp onlardan kurtulurlar.

Hospitalario: Bütün bunlar yerinde derde devalar, gökyüzü bedene ektir; bu durumda panzehirler de iyileştirici ve telafi edici maddeler olarak işe yarayabilirler, ama mum sayısının belirleyici olması pek hoşuma gitmedi; iyice batıl inanç kokuyor bu.

Cenovalı: Güneş Kentliler, sayıya büyük önem veriyorlar ve bunu yaparken Pythagoras'ın öğretisine dayanıyorlar; batıl inanç tarzında mı, değil mi, bilmem; ama sadece sayı değil de bu sayının tedavi hekimliğiyle ilişkisi belirleyici olmalı.

Hospitalario: Aslında (bu sayı meselesinde) ben de batıl inanç filan görmüyorum, çünkü sayıların gücüne karşı çıkan ne bir Kilise yazısı ne de din kuralları kitabı biliyorum; hekimler onları hastalıkların seyri ve hastanın krizleri sırasında kullanmıyorlar mı! Ayrıca, Tanrı her

şeyi sayıların, uzunluk ve ağırlık ölçülerinin yardımıyla yapmıştır diye yazar. Yedi günde dünyayı yarattı. Boru öttüren yedi melek vardır; yedi kandil, yedi mühür, yedi takdis merasimi vb var. Bu nedenle Aziz Augustinus, Aziz Hilarius ve Origenes sayıların değerleri, özellikle de 6 ve 7 sayısı üzerine yazılar yazdılar.

Bu nedenle Güneş Ülkesi sakinlerini birer hekim olarak gökteki belirtilere (burç şekillerine) göre davrandıkları ve özgür iradenin kendini ifade etmesini savundukları için kesinlikle lanetliyor değilim.

Yedi meşale de gökteki yedi gezegenin sembolüdür, tıpkı Musa'nın yedi kandili gibi ve Roma soyut sayılara değil de bu sayıların saydığı (belirlediği) nesnelere etkin bir güç yakıştırmasının batıl inanç olmadığına karar vermiştir. Ravent bitkisi doğal gücünü bilmemezlikten ötürü çayır mantarına bağlanacak olursa bu batıl inanç değildir; ancak mantara ya da bir sayıya Tanrısal bir güç yakıştırılırsa, işte bu batıl inançtır.

Neyse sözünü kesmiştim. Devam edebilirsin.

Cenovalı: Anlayacağın Güneş Kentliler, Başak burcu gibi dişi göksel işaretlerin, onların (kadınların) (yönetimde) oldukları yerlere bereket getireceğine inanırlar; ama işte bu yüzden de avantajlar ve dezavantajlarıyla birlikte, sınırlı konularda söz sahibi zayıf bir yönetim çıkar ortaya; Nubya ile Mezopotamya arasında yeni Amazonlar ortaya çıkmıştır ve Avrupa'da, Türkiye'de bir Rus kadın (Safiye Sultan), Polonya'da Bonne adında bir kadın, Macaristan'da Maria, İngiltere'de Elisabeth, Fransa'da Catherina, Toskana'da Bianca, Belçika'da Marguerite, İskoçya'da Maria ve İspanya'da, Yeni Dünya'nın keşfinde payı bulunan Isabella hüküm sürmektedirler.

Günümüzün büyük bir ozanı da sözlerine kadınları överek başlar:

"Kadınların, şövalyelerin, silahların, aşkların şarkısını söylüyorum..."

Ve lanetlenmiş ozanlar ve kâfirler Mars üçgeninin ve Venüs ile Ay'ın etkisi altında hemen sadece edebe uymayan, şehevi şeylerden söz ediyorlar ve erkekler eylemlerinde ve sözlerinde yumuşayıp kadınsılaşıyorlar ve birbirlerine, "Siz inayetli efendim!" diye hitap ediyorlar.

Yengeç ile Akrep burcunun hâkim olduğu Afrika'da, Amazonlar bir yana bırakılacak olursa, Fas ve Marakeş'te kamuya açık erkek genelevleri ve daha başka zararlı şeyler bulunmaktadır, elbette iklim de insanları buna davet etmektedir, ama zorlamamaktadır.

Sonuçta Yengeç üçgeni (çünkü bu üçgen dönencenin tam üzerinde ve bir üçgenin köşelerini oluşturan Jüpiter, Güneş ve Mars'a en uzak noktada bulunmaktadır) bir yandan Ay, Mars, Venüs, öte yandan yeni âlemlerin keşfedilmesine, dünyanın çevresinin dolaşılmasına ve kadınların hâkimiyetine olumlu katkılarda bulunmuş; ayrıca Merkür ve Mars, yasaların dönüştürülüp düzeltilmesinin nedeni değilse bile vesilesi olmanın dışında kitap basma sanatının, ateşli silahların icadını kolaylaştırmışlardır, elbette bütün bunlar hep bizim daha iyi olmamızı isteyen Tanrı'nın yönetimi altında olmuştur. Onun bu eğilim ve isteğini sık sık berbat eder çıkarız o başka.

Güneş Kentliler bana gökyüzündeki süreçlerin ve olayların dünyadaki olaylar ve ahmak meseleleriyle olan ilişkileri, Hıristiyanlığın Yeni Dünya'da yayılması; İtalya ve İspanya'daki sağlam temel ve kalıntıları ve Kuzey Almanya, İngiltere, İskandinavya ve Macaristan'da nasıl sarsıldığı ve zayıfladığı hakkında harika şeyler anlattılar. Bu konuda daha fazla konuşmak istemiyorum, çünkü bizim bilge Papamız inandırıcı nedenlerle bunu yasaklamıştır.

Sadece Güneş Kentlilerin Ay'ın ve Merkür'ün etkisi altında uçma sanatını da bulmuş olduklarını sözlerine eklemek istiyorum; çünkü bu gökcisimleri suyun bol olduğu bölgelerimizde yüzme sanatı konusunda nasıl olumlu katkılarda bulunmuşlarsa, ekvator bölgelerinde de bura-

ların güneşli konumu sayesinde havada uçma konusunda kolaylıklar sağlamışlardır.

Dünyanın ekvatorun altında kalan öteki yarım küresinde güneye doğru Güneş'in evinde Kova burcu, Ay'ınkindeyse Oğlak bulunmaktadır vb ve bütün bunlar "burç" görünümleri ve etkileri olarak bizimkinin tam tersi anlamda yorumlanmaktadırlar, çünkü Güneş Kentliler burç görüntülerini bizden farklı adlandırıp gezegenleri bizim Kuzey yarımkürede yaptığımızdan farklı gruplandırırlar.

Bu bilge kişilerden yörüngelerin (apsislerin) değişmesi, merkez noktalarından saplamaları, ekliptiğin (yer yörüngesinin Güneş çevresindeki en büyük dönüşü) eğikliği, gece gündüz eşitliği, Güneş'in gökyüzü çemberinin en yüksek ya da en alçak noktasından dönmesi ve kutuplar hakkında, ayrıca ölçülmez boyutlarda dünya mekanizmasına etkiyen gök işaretlerinin birbirine karışması durumu, yeryüzündeki şeylerin dünya dışı şeylere mistik etkileri ve de Koç ile Terazi'nin o büyük buluşmasının ardından gerçekleşecek büyük altüst oluş hakkında duyduklarımı tekrarlamak istemiyorum. Ancak şimdi senden beni daha fazla alıkoymamanı rica ediyorum. Daha yapacak çok iş bekliyor beni ve biliyorsun ki acelem var.

Ancak son olarak bir şeye daha, Güneş Kentlilerin, insanın özgür iradesine (iradei cüziye'ye) inandıklarına değinmem gerek; yüce bir filozof (Campanella), bir kez susmaya karar vermiş olduğu için, düşmanlarınca, ağzından tek bir laf olsun almak ve onu en ufak bir itirafa bile zorlamak mümkün olmaksızın kırk saat boyunca korkunç işkencelerden geçirilebiliyorsa; bu durumda yıldızların bizleri, irademize aykırı eylem yapmaya ve davranmaya sürükleyemeyecekleri açıkça bellidir, çünkü bu yıldızlar (gezegenler, burçlar) bize, yeryüzündeki şeylerden çok daha uzaktadır; bu nedenle de dünyadaki şeyler, üzerimizde, onlardan çok daha güçlü etkiler yaparlar. Evet

insanoğlu, Tanrı'ya bile dil uzatabilecek kadar özgürdür. Tanrı insanları kendisine karşı olmaya zorlamıyor. Tanrı kendini ikiye bölebilir mi ki böyle bir şey yapsın?

Yıldızlar duyular üzerine fark edilmeyen, yavaş yavaş hissedilen etkiler yaptıkları için, Tanrısal kudretin mantığından çok duyuların (hazların) tutsağı olan insanlar fark etmeden yıldızların etkisi altında kalırlar.

Kâfirlerin leşleşmiş ruhlarından pis kokular yayan aynı yıldız kümelerinin etkisi altında Cizvit tarikatının, Capucinni ve Minimi tarikatının kurucuları Hıristiyanlığın mis kokularını yaymışlardır.

Dünyayı nelerin beklediğini sana bir başka sefere anlatacağım.

Hospitalario: N'olursun bana son bir şeyi, Güneş Kentlilerin gemilerini yelkensiz, küreksiz nasıl hareket ettirdiklerini anlat.

Cenovalı: Geminin kıç tarafında yelpaze şeklinde büyük bir mekanizma bulunmaktadır, bu mekanizma uzun bir mille geminin baş tarafına uzanır ve orada ağırlıklarla dengede tutulur; öyle ki bir çocuk bile bunu rahatlıkla hareket ettirebilir. Bütün mekanizma iki çatal destek üzerinde durmaktadır. Ayrıca onlarda bazı su taşıtları da iplerin çevirdiği iki çark sayesinde hareket etmektedir; bu çarklar, geminin burnundaki büyük bir çarktan çıkıp geminin kıç tarafında birbirini çaprazlayarak o iki çarkı saran iplerle (halatlarla) döndürülürler. Kolayca hareket ettirilebilen burundaki büyük çark, arkada, suyun içinde bulunan küçük çarkları döndürür, aynen Kalabria'daki kadınların keten ipliğini bükerken kullandıkları iğlerin mekanizmasını andırır bunlar.

Hospitalario: Bekle, biraz daha bekle!

Cenovalı: İmkânsız, imkânsız!

Güneş Ülkesi'nde her şey ortak mülk sayılıyor; ancak bölüştürme üst makamdaki resmî görevlilerin işi. Gelgelelim bilimin, belli onurların, mevkilerin ve unvanların yanı sıra hayat zevklerinin ortaklaşacılığı konusunda, kimsenin bir başkasının aleyhine bunları kendine mâl edemeyeceği ilkesi geçerlidir.

***

Ütopyacı düşüncenin en eski örneklerinde, insanı evrensel bir mutluluk içinde gören ve büyük dinlerin "cennet" tasarımlarına yansımış olan "Altın Çağ" özlemi yatar. Hesiodos'un (İÖ 8. yüzyıl) dizelerinde bu çağ, insanların meşakkatlerden, acılardan, kötü yaşlılıktan "uzak yaşadıkları" bir çağdır. Platon'un ada-ülkesi Atlantis ise, Atlantik Okyanusu'ndaki dev bir masal ülkesini andırır. Toprağın yılda iki kez ürün verdiği, bolluğun ülkesi Atlantis, merkezden dışa doğru üç sıra kanalla ve en dışta yüksek bir duvarla "dış dünya"ya kapanmıştır. Bu ülkenin insanları öteki insanlardan farklı olarak tanrısal bir öz taşırlar. Yeniçağda More ve Campanella'yı etkileyen bir ilk kaynaksa Iambulos'un *Güneş Adaları*'dır. Herkesin mutluluktan, bolluktan ve hayat zevklerinden eşit pay aldığı bu ekvator adasında güneş her yere eşit dağılır. Adaları çevreleyen su bile tatlıdır orada. Rönesans'tan ve Avrupa Aydınlanma hareketinden önce, antikçağın bu ideal karşı toplum ya da ülke tasarımları, Hıristiyanlığın hâkim olduğu ortaçağda, "cennet"in bulunduğu yer olma özelliğine bürünürler. (...) Bugün Campanella'nın "Güneş Ülkesi"nin o her yana eşit yayılan sıcaklığı; özel mülkiyete, kişisel sahiplenmelere yer vermeyen insancıl ve kardeşlik ortamı içinde, ütopyacı bir ülkede "yaşamakta"dır. Görülen o ki, ideallerinin çoğu hâlâ gerçekleşmeyi beklemektedir; demek ki bizden de uzun yaşamaya adaydır...

Veysel Atayman

KDV den muaftır.